

BOLIGKVALITET FOR ALENEBOENDE

PROSESS OG PROSJEKTBEKRIVELSE

Bacheloroppgave

BOP3102

Bachelor i Interiørarkitektur

Høyskolen Kristiania

Boligkvalitet for aleneboende

Sosialt fellesskap i byboligen

VÅR 2019

“Denne bacheloroppgaven er gjennomført som en del av utdannelsen ved Høyskolen Kristiania. Høyskolen Kristiania er ikke ansvarlig for oppgavens metoder, resultater, konklusjoner eller anbefalinger.”

Førord

Med dette prosjektet var tre år over på studiet Interiørarkitektur ved Høyskolen Kristiania. Det har vært tre år jeg aldri ville ha vært foruten og som har gitt meg utrolig mye. Dette prosjektet har vært utfordrende og spennende, og jeg ser tilbake på tiden som student på Høyskolen Kristiania som meget verdifull.

Jeg ønsker først og fremst å takke lærerne, som alltid har utfordret oss og stilt spørsmål vi kanskje ikke alltid hadde svar på. Med iveren for både faget og sine elevers utvikling har de vært gode støttespillere som har alltid stilt opp dersom vi har trengt hjelp. Jeg ønsker også å takke veilederen min gjennom både bachelorprosjektet, men også forrige semester. Takk for at du ikke bare alltid har gode råd innenfor faget, men for at du også hjelper en person som tidvis kan bli overveldet, tilbake til riktig kurs. Du uttrykker oppriktig entusiasme og glede for utvikling og fremgang, og har vært en god støttespiller gjennom den siste tiden.

Tiden på Høyskolen Kristiania hadde heller ikke vært det samme uten alle de fine medelevene mine. Lange dager på skolen ble mindre strevsomme med dere, og det har vært givende å være en del av en gjeng som heier og hjelper hverandre i løpet av studiet. Jeg ønsker også å rette en ekstra takk til Iselin, Heidi, Nicoline og Ragnheiður, som har vært elementære for min trivsel i løpet av studietiden. Stor takk til venner og familie for støtte og forståelse i løpet av den siste tiden, hvor det har vært hektisk. Dere har vært der for meg i oppturer og nedturer, og heier på meg uansett. Spesiell takk til mamma og pappa, som alltid stiller opp for meg og har vært tålmodige med meg i løpet av den siste tiden.

Sist, men ikke minst, ønsker jeg å takke Arcasa Arkitekter AS for tegningsunderlag, som var til stor hjelp. En stor takk til alle som bidro med råd og innspill i løpet av prosjektet, og intervjuobjektene som så åpent og ærlig delte sine erfaringer ved å bo alene. Det har vært utrolig interessant å fordype seg i temaet for oppgaven, og jeg tar med meg ny kunnskap og nye erfaringer.

Sammendrag

I Oslo består 47% av husholdningene av en person. Denne høye andelen gjør at aleneboerne er en betydelig gruppe av mennesker i Oslo, og formålet med oppgaven å undersøke hva boligkvalitet er for denne gruppen mennesker. Med problemstillingen ”Hvordan kan en interiørarkitekt bidra til økt boligkvalitet for aleneboende?” og underspørsmålet ”hvordan kan fellesarealer øke livskvalitet for beboere?”, skal oppgaven gå gjennom ulike temaer knyttet til dette.

I teoridelen av oppgaven søkes det etter viktige kvaliteter i forhold til definisjonen på boligkvalitet, før det pressede boligmarkedet i Oslo blir belyst og hvordan dette går utover boligkvalitet. Aleneboende som gruppe skiller seg ut på flere område i forhold til andre typer husholdning, men det er spesielt utfordringer knyttet til høye boligutgifter, belastning og sosiale relasjoner som sees nærmere på og tas med videre i oppgaven. Sett i sammenheng med et mulig behov for sosialt fellesskap og lavere boligutgifter, blir bofellesskap sett på som en mulig løsning.

Som metoder blir det fortatt intervjuer med fire mennesker som alene, som forteller om sine opplevelser. Friheten og valget om når man skal være sosial og ikke er noe som de drar frem som positivt ved å bo alene. Deretter ble det gjort befaring i det gjeldene bygget, samt bofellesskapet i Friis Gate 6 i Oslo.

Deretter blir konseptet ”mindre alene, mer sammen” presentert, hvor prinsippet om at vi kan ha mindre privat, men mer i felleskap er står som grunnverdi. Så blir faglige begrunnelser for valgte løsninger presentert, hvor det blir presentert både private boliger og fellesarealer. Her kommer det også frem viktige aspekter knyttet opp mot boligkvalitet iforhold til denne måten å bo på.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	5
1.1 Bakgrunn.....	5
1.2 Formål og hensikt.....	5
1.3 Problemstilling og underspørsmål.....	6
1.4 Avgrensninger.....	6
1.5 Begrepsavklaring.....	6
2.0 Teori	8
2.1 Innledning.....	8
2.2 Valg av bygg og beliggenhet.....	8
2.3 Boligkvalitet.....	9
2.4 Bolig i Oslo.....	11
2.5 Aleneboende.....	12
2.6 Alene = ensom?.....	15
2.7 Sammenfatning.....	16
2.8 Bofellesskap.....	18
3.0 Metoder og datainnsamling	20
3.2 Kvalitativ metode: Intervju.....	20
3.3 Befaring.....	22
3.3.1 Sørkedalsveien 7, Nye Major, Tårnbygget.....	22
3.3.2 Befaring Friis Gate 6.....	23
3.4 Kreative metoder.....	23
4. Konsept	24
5. Faglige valg	25
5.1 Plan.....	25
5.3 Fellesstue.....	27
5.4 Gjesterom.....	28
5.5 Felleskjøkken.....	28
5.7 Universell utforming og tilgjengelighet.....	29
5.8 Farger og materialer.....	29
6. Konklusjon	30
7. Litteraturliste	31
Vedlegg	
Vedlegg 1: Sammendrag Aleneboendes levekår.....	
Vedlegg 2: Friis Gate 6.....	
Vedlegg 3: Vindmøllebakken.....	
Vedlegg 4: Intervjuguide.....	
Vedlegg 5: Kvalitativ metode – dybdeintervju.....	
Vedlegg 6: Befaring Sørkedalsveien 7/Nye Major/Tårnbygget.....	
Vedlegg 7: Befaring Friis Gate 6.....	
Vedlegg 8: Teknisk beskrivelse Fellesstue 4. etg.....	
Vedlegg 9: Skisserull.....	

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn

I Oslo består 47% av husholdningene av en person. Aleneboende er den største gruppen av husholdninger i Oslo, og skiller seg ut både i forhold til økonomi og sosiale relasjoner som gruppe. Som interiørarkitekt kan man bidra til å gi mening til bygg og jeg ønsker derfor å se på ulike boformer og sammenhengen til boligkvalitet. Før selve temaet for prosjektet var satt, var det viktig å jobbe med noe kunne ha verdi for samfunnet og menneskene som er en del av det. Både fordi dette var noe som er avgjørende for meg selv og min egen motivasjon, men også på bakgrunn av interessen for debatten om boligkvalitet og dens kobling til vårt fagfelt. Jeg har lenge hatt lyst til å utforske utradisjonelle boformer, og se på hva slags positive effekter det kan ha på både beboere og miljøet rundt. I research-fasen debatterte jeg rundt ulike målgrupper og livsfaser som kunne være interessante å jobbe med, før jeg bestemte meg for å jobbe med aleneboende. På grunn av den høye prosentandelen aleneboende i Oslo ønsket jeg derfor å se på flere ulike aspekter tilknyttet dette og om sosialt fellesskap og bofellesskap kan bidra til økt boligkvalitet for aleneboende.

1.2 Formål og hensikt

Bacheloroppgavens hovedformål er å være et bidrag i debatten om boligkvalitet, en debatt som i stor grad kun belyses fra arkitekters og eiendomsutvikleres perspektiv. Som interiørarkitektstudent mener jeg at dette er en debatt der interiørarkitekter har mye å bidra med, og at vi bør bidra. Ettersom boligkvalitet er et stort begrep, skal denne oppgaven fokusere på å jobbe med dette i forhold til aleneboende og møte utfordringer knyttet til denne gruppen. Aleneboende er en stor gruppe av befolkningen som stiller seg veldig ulikt fra andre husholdninger, både sosialt, økonomisk og helsemessig. Boligmarkedet i Oslo er tøft, og det å kjøpe bolig alene kan være utfordrende. Oppgaven vil derfor undersøke om det kan være hensiktsmessig av både økonomiske og sosiale grunner å skape boliger rettet mot aleneboende, ettersom det er en stor gruppe av boligkjøpere i Oslo. Fremtiden vi går i møte krever at vi må endre måten vi lever på og dette gjelder også måten vi bor på. For en bærekraftig fremtid burde vi heller fokusere på alt vi kan dele, og ikke alt vi kan ha selv. Med boliger som rommer det man behøver i hverdagen, og felles goder som er tilgjengelige, men ikke bare dine. En fremtid hvor vi har det vi trenger, og deler på resten.

1.3 Problemstilling og underspørsmål

Hvordan kan en interiørarkitekt bidra til økt boligkvalitet for aleneboende?

Og hvordan kan fellesarealer øke livskvalitet for beboere?

1.4 Avgrensninger

Teoretisk del

- Undersøker aleneboende som hel gruppe

Praktisk del

- Aleneboende i alderen 25-50 år,
- Tekniske tegninger og forslag til kunde: en bolig, et fellesareal (gjesterom) og overordnet plan
- Forslag til kunde: fellesstue, felleskjøkken, takterrasse 11. Etg, takterrasse 13. Etg.

1.5 Begrepsavklaring

Boligkvalitet: Kvaliteter tilhørende bolig

Bokvalitet: Kvaliteter tilhørende nærliggende område

Aleneboende: Husholdning bestående av en person

Enslig: Sivilstatus

Bokollektiv: ”Tett felleleshusholdning på frivillig basis, med private sove- og oppholdsrom, men alle øvrige arealer som bad og kjøkken felles. Kollektivene har økonomisk fellesskap i større eller mindre grad. Produksjonskollektiv eller arbeidskollektiv er betegnelser på et kollektiv der man både bor og jobber sammen (Schmidt 1991)¹.”

Bofellesskap: ”Selvstendige boliger med eget kjøkken, stue, soverom og bad, og med fellesrom i nær tilknytning. Det foregår ofte felles aktivitet som middager eller ulike

gruppeaktiviteter. Borettslag med fellesfunksjoner er beslektet med bofellesskapet og kan ha fellesarealer og ekstra overnatting, men innebærer ikke nødvendigvis felles middager eller andre deltagende aktiviteter (Schmidt 1991)¹.”

¹Kilde: Schmidt, Lene, 1991, Boliger med nogo attåt – nye bofellesskap i et historisk perspektiv, Husbanken. Gjengitt i Pollen no 2, Eriksen og Skajaa, 2016.

2.0 Teori

2.1 Innledning

Aleneboende som husholdningsgruppe er i dagens samfunn en stor gruppe. I 2018 var det 928 483 nordmenn som bodde alene, en gruppe som i løpet av de siste tiårene har hatt jevn vekst (A. Andresen 2006). I Oslo består 47% av husholdningene av en person (Oslo Kommune 2018), men i de indre bydelene melder SSB at de i 2017 ser minsket vekst i forhold til resten av landet (S. Vrålstad, 2017). Høye boligpriser kan bidra til at mennesker som bor alene bor utenfor bykjernen eller bor sammen med andre for å redusere boustgifter. Det er likevel i store byer og spesielt Oslo hvor aleneboende er den største gruppen av husholdninger (S. Vrålstad, 2017). I denne delen legges det frem valg av bygg og beliggenhet, ulike aspekter av definisjonen av boligkvalitet og bolig i Oslo. Deretter fokuseres det på målgruppen, og hvordan aleneboende skiller seg fra andre mennesker.

2.2 Valg av bygg og beliggenhet

Det valgte bygget heter Tårnbygget, og er en del av boligkomplekset Nye Major sentralt plassert på Majorstua. En av de fremste kvalitetene ved Nye Major var plassering og nærområdet. Det ligger sentralt i Oslo indre by, og kort avstand til både kollektivtransport, næring og andre tilbud. Det er i tillegg et område preget av mye trafikk, som kan by på utfordringer knyttet til støy og forurensning. Majorstua er likevel et viktig knutepunkt i Oslo, hvor det er mye aktivitet. Dette preget Majorstua-krysset i stor grad, og det har blitt et sted som man ofte går fort forbi. Det er et sted de fleste i Oslo og området rundt kjenner til og har et forhold til.

Det var visse kriterier som skulle dekkes, som blant annet at det skulle ligge i sentralt i byen. Dette var viktig fordi det ønske om å jobbe med boliger i indre by av Oslo, da det er store forskjeller i forhold til tetthet og aktivitet i det som regner som Oslo. Bygget som ble valgt var som tidligere nevnt nominert til Gråbeinsprisen. I Gråbeinsprisen fokuserte juryen på uterommet, og vektla blant annet tetthet, atkomst, utforming og brukbarhet. Det ble også sett på støyforhold og solforhold, samt uterommets areal i forhold til boligareal. Gråbeinsprisen belyste viktige temaer i boligutviklingen, som burde videreføres. Det burde også vært fokusert på selve boligen og hvordan det oppleves å bo der. Temaet er uansett viktig, så Gråbeinsprisen ble derfor brukt som utgangspunkt for valg av bygg.

2.3 Boligkvalitet

Boligkvalitet er et stort begrep, som har vist seg å være utfordrende å definere. De fleste har et forhold til boligkvalitet, da vi alle har et forhold til det ”å bo”. Hva hver enkelt definerer som boligkvalitet vil variere ut ifra hver enkeltes ønsker og behov. Det er likevel diskutert hva som faktisk er boligkvalitet. Mange av kravene til boligkvalitet som blir beskrevet skjer på ulike nivåer. Noen av de overordnede faktorene man burde definere boligkvalitet etter er områdekvalitet, teknisk kvalitet, materialkvalitet, bokkvalitet og endringsdyktighet, ifølge Nina Klungsøyr, sivilarkitekt MNAL (Klungsøyr 2015). Innenfor disse begrepene ligger det flere kvaliteter. Etter å ha gjennomgått flere ulike kilder som omhandler boligkvalitet fra en arkitekts perspektiv, var det flere kvaliteter som var gjennomgående. Mange tok også for seg bokkvalitet, som utearealer, byggets plassering, omgivelser, god trafiksikkerhet, lite støy og forurensning. Disse kvalitetene blir vektlagt og bestemt av andre profesjoner enn interiørarkitekter, men det er likevel mange kvaliteter man som interiørarkitekt kan være med påvirke. Det skal nå pekes på noen av de viktigste hovedkvalitetene innenfor boligkvalitet.

Det første punktet handler om arealbruk. At boligen er arealeffektiv er viktig, med godt proporsjonerte rom som er tilpasset formålet med rommet. Boligen skal være fleksibel, med mulighet til endring og ulik møblering. Beboere skal ha mulighet til å påvirke boligen og ha mulighet til å gjøre ønskede aktiviteter. Det blir også lagt vekt på orientering i boligen, og at fellesområder burde være frie for gjennomgang. Barn skal ha egne soverom og boligen skal ha tilstrekkelig oppbevaring. Materialene i boligen skal være solide og holdbare, og enkle å vedlikeholde. Boligene skal også være universell utformet, her med fokus på at man skal kunne bo i boligen sin uansett hva som skjer i fremtiden. Det er også beskrevet ulike krav til lysforhold, med fokus på lysinnslipp i alle rom, skjerming og utsyn/innsyn. Et godt innneklima og gode lydforhold trekkes også frem som viktige kvaliteter for god boligkvalitet, samt allmenn tilgjengelighet over 35 kvm som minstekrav (Martens og Moe 2018; NAL og AiN 2017; Støa, Høyland, Wågø 2006).

Miljøperspektivet er grunnleggende for flere av kvalitetene som er gjennomgående. Dette gjelder hele boligen, fra materialer til energibruk. Estetikk er også en gjennomgående kvalitet. Estetikk i denne sammenhengen fokuserer på endringsdyktighet og utførelse. At boligen kan endres, at man skal ha mulighet til å utvide og motsatt dersom man ønsker det. Hvorvidt man opplever ”å ha det fint” er meget subjektivt, så dette kan kun defineres individuelt. Det er likevel en viss standard i forhold til det estetiske, med fokus på godt håndverk og funksjonelle

og praktiske løsninger. Krav til boligkvalitet ligger ikke bare på hva man kan se og ta på. Boligkvalitet innebærer også en del ikke-målbare kvaliteter som kan gjøre det utfordrende å sørge kvaliteter som sosial tilhørighet og sosial status. Flere av de kvalitetene ligger også i menneskenes hender og vil variere hos hver enkelt. Kvaliteter som tilhørighet og sosial status er viktig for mennesker og står høyt på listen over krav til bolig. Hvorvidt man føler seg hjemme både i bolig og i nærområdet, og at man har nødvendige fasiliteter i nærheten. Boligen skal kunne dekke ulike livsstiler og personligheter, enten man er ekstrovert eller introvert. Det skal være mulighet til å velge når man ønsker å være sosial, og motsatt (Martens og Moe 2018;NAL og AiN 2017; Støa, Høyland, Wågø 2006).

Interiørarkitekter har også redegjort for hva de mener er viktig for å oppnå boligkvalitet. Her legges det vekt på at dette først og fremst bør være et tverrfaglig samarbeid og en tverrfaglig prosess. Det er begrenset hva en får gjort hvis man som interiørarkitekt kommer inn i sent i prosessen og rammer er satt, selv om interiørarkitekter kan bidra i utforming av planløsninger. Det blir også poengtert at det burde planlegges innefra og ut, med menneskelige behov i fokus. Her legges det også vekt på viktigheten av en god planløsning, som dekker funksjonelle og sosiale behov. Det er også viktig å se på hver enkelt bolig og dens husholdning for seg selv. Skape boliger som er tilpasset hver enkelt, skape ikke-standardiserte løsninger og se på ulike levemåter. Som interiørarkitekt har man jobbet tett med mennesker og man har opparbeidet seg mye erfaring som man drar nytte av. Det er likevel viktig å huske på at man må se på alle som ulike, og se på hva slags prioriteringer hver enkelt har (Ramsøskar 2018; Senneset 2013).

Som sagt, boligkvalitet er et begrep som er vanskelig å definere. Mange av de rent fysiske og tekniske behovene kan i stor grad tilfredsstilles gjennom god planlegging og tverrfaglig samarbeid. Det virker likevel som om det bare er hvert enkelt menneske som selv kan definere god boligkvalitet for deg selv utover dette. Flere arkitekter legger vekt på at boligkvalitet defineres ut ifra livsfase. Hva en livsfase er blir generelt oppfattet som barn, ungdom, ung voksen, voksen, ung eldre og eldre. Selv om man tilhører en av disse fasene, betyr ikke det at alle innenfor fasen er i samme livssituasjon. Man kan bo alene, bo med andre mennesker, bo med partner, med og uten barn.

2.4 Bolig i Oslo

Boligmarkedet i Norge er i stadig vekst, og i Oslo er utvikling spesielt sterk. Antall mennesker som bor i Oslo vokser hvert år, og det bygges derfor mange nye boliger i byen. I Norge er gjennomsnitt boligareal per person 59 kvm (Martens and Moe 2018, 301) men i Oslo opplever 20% av de bor trangt (SSB 2019). Martens og Moe forteller om et paradigme skifte i norsk boligpolitikk på 1980-tallet, hvor den markedsstyrte boligpolitikken tok over for den sosialdemokratiske. Eiendomsutviklere fikk stor påvirkning når det gjaldt hva slags boliger som skulle bygges og hvor. I dag er boligutvikling komplisert, med mange aktører innblandet i prosesser. Utviklere, entreprenører, byggherre, plan og bygg, arkitekter og interiørarkitekter må alle forholde seg til og samarbeide med hverandre, i tillegg til lover, regler og Byggforsk. Mange sliter med å komme inn på boligmarkedet, og spesielt i byene. Beliggenhet har blitt et av de viktigste kriteriene, og Martens og Moe bemerker at de tradisjonelle kravene til en god bolig som areal, planløsning og gode utearealer blir ikke gjenspeilet i prisen man er nødt til å betale for bolig. Det har kommet et vertikalt klasseskille i tillegg til det horisontale, hvor de kjøpekraftige publikumet har råd til de øverste leilighetene med sol og utsikt, mens de mindre og rimeligere leilighetene blir plassert i de lavere etasjene (Martens and Moe 2018, 301).

Antall aleneboende i Oslo skaper et stort behov for boliger tilpasset dette gruppen. Det bygges mange leiligheter i Oslo som er av liten størrelse, men av lav kvalitet. Det er forskjell på småboliger og trangboddhet, hvorpå trangboddhet går utover boligkvaliteten. Det kan også være utfordringer knyttet til det frie boligkjøpermarkedet. Boliger som fint vil passe aleneboende, blir ikke alltid kjøpt av aleneboende, men andre som kjøper små boliger fordi det er de har mulighet til økonomisk. En familie på tre vil derfor oppleve trangboddhet i en leilighet som ville ha fungert bra for aleneboende. Det frie boligmarkedet bidrar til at boliger som passer til en familie har høy pris, og de må derfor heller se seg etter mindre boliger beregnet for færre personer. For et- og to-roms leilighetene utgjør nesten av halvparten av boligene i indre Oslo, hvor halvparten leies ut. Problemet er ikke det at det ikke finnes boliger for aleneboende, men at boligene ofte har lav boligkvalitet, høye priser, og at aleneboende sliter med å konkurrere i boligmarkedet. Frem til 2000 var minstekravet til bolig på 50 kvm, og for aleneboende skulle boligen ha minst to rom og kjøkken ifølge Husbanken. Nå er ikke reglene like strenge, og det tilbys et-roms leiligheter ned på 27 kvm. I en tid hvor vi bygger

mindre leiligheter, er det viktig at boligkvaliteten blir opprettholdt selv om arealet er mindre enn før, ifølge Martens og Moe. I tråd med endringen i forhold til størrelse, har det også skjedd endringer i forhold til planløsning for fordeling av soner. Det blir vanligere å ha stue og kjøkken i samme rom. Dette sparer ikke bare plass, men blir for mange sett på som bidragsyter til et større sosialt fellesskap i hjemmet. Det kan likevel være et forstyringsmoment, og kan hindre at ulike aktiviteter blir gjort på samme tid. Det blir også sett på som en fordel at både bad og soverom ikke har direkte inngang fra oppholdsrom, noe som også har blitt nedprioritert den siste tiden. Laila-løsningen, hvor sengen blir plassert midt i rommet, og hvor man er nødt til å ha to dører for tilgang til begge sider an sengen, er mye omdiskutert. Det er også utfordringer knyttet til oppbevaring, og mangel på boder i nyere boliger (Martens and Moe 2018, 329-331).

2.5 Aleneboende

I 2017 utga SSB rapporten ”Slik har vi det – livskvalitet og levekår”. I denne rapporten tok de for seg ti ulike temaer, og hvor seks vil bli beskrevet i denne oppgaven. Resultatene var inndelt i blant annet husholdningstype, som ga innsikt i markante forskjeller mellom de som bor alene og de som bor i par. Det er nettopp disse forskjellene som det vil bli fokusert på fra denne rapporten. Det ble også utgitt en rapport i 2006 som var den første som tok for seg aleneboendes levekår og demografi. Det ble konkludert med at aleneboende er en sammensatt gruppe, men med en overvekt av kvinner. Det kom også frem at i aldergruppen over 30 år, og spesielt i det øvre sjiktet, var det å bo alene ofte noe som varte (A. Andresen 2006). Denne rapporten ble publisert i 2006, og det har skjedd store forandringer siden den gang, spesielt med tanke på sosiale medier. Det ble likevel gjort et sammendrag av denne rapporten, se vedlegg 1. De ulike husholdningene som det ble fokusert på i rapporten fra 2017 var som følgende; aleneboende under 45 år, aleneboende 45 år og over, par under 45 år uten barn, par 45 år og over uten barn, par med barn 0-19 år og enslige med barn 0-19. Det lagt mest på aleneboende under og over 45 år, da denne oppgaven ikke omhandler enslige som bor med barn. Det er selvsagt mange ulike elementer som har hatt påvirkning på resultatene, og det er spesielt hvorvidt man har jobb, utdanning og inntektsnivå som har hatt størst påvirkning på resultatene ifølge SSB (Vrålstad, Signe and SSB 2017).

Det første temaet var bolig og nærmiljø. Her viser rapporten at det er markante forskjeller ved spørsmål om man eier sin nåværende bolig. Her er det spesielt aleneboende under 45 år som

skiller seg ut, hvor 43% eier egen bolig, hvor tallet er 82% når det gjelder hele befolkningen. Når det gjelder det å ha høy bo-utgifts belastning, altså det at boligen er det man bruker mer enn en fjerdedel av inntekten sin på, skilte også aleneboende under 45 år seg ut i stor grad. 59% av denne gruppen hadde høy bo-utgifts belastning, hvor tallet er 20% når det gjelder hele befolkningen. Par 45 år og over og par med barn 0-19 markerte seg i motsatt retning, på henholdsvis 4 og 11 prosent. Aleneboende under 45 år markerte seg også i negativ retning hos andelen som opplevde å bo trangt, de som er plaget av forurensning eller støy og de som ikke har tilgang til hage. Siste punkt gjaldt også aleneboende 45 år og over, samt par under 45 år uten barn (Vrålstad and SSB, 2017).

Økonomisk situasjon har naturlig nok mye påvirkning over bolig og hvorvidt man har ressurser til å bo i en bolig som bidrar til økt livskvalitet. I denne rapporten ble det gjort undersøkelser i forhold til husholdninger, og hvordan ulike grupper forholder seg til medianhusholdningen. Aleneboende av alle kategorier lå her under medianen, og hadde 25% lavere inntekt enn medianen. Aleneboende under 45 år er også en av gruppene som oppgir at det er vanskelig å få endene til å møtes og som ikke ville hatt mulighet til å klare en uforutsett utgift på 10 000 kr (S. Vrålstad and SSB, 2017).

Deretter ble det stilt spørsmål om helse og fritid. Disse temaene er begge viktige grunnlag og kilder til god livskvalitet, og omhandler både det fysiske aspektet, i tillegg til at det sier noe om der psykiske. De fleste i Norge regner sin egen helse som god, 78%. Det er likevel 6% som opplever depressive symptomer i løpet av en periode på to uker. Gruppene som ligger over gjennomsnittet på dette spørsmålet er aleneboende og enslige med barn. 10% av aleneboende under 45 år og 9% av aleneboende over 45 år svarer at det har hatt depressive symptomer i løpet av de siste 14 dager. I forhold til fritid per døgn ligger gjennomsnittet på 6 timer og 19 minutter. Fritid defineres her som tiden man har per døgn sett bort fra inntektsnivående arbeid, utdanning, husholds arbeid og personlige behov. Ved spørsmål om man er svært fornøyd med tiden man har til rådighet til å gjøre ting man liker, er det store forskjeller mellom aleneboende under 45 år og aleneboende over 45 år. Gjennomsnittet for hele befolkningen er 51% svært fornøyd med tiden man har til rådighet til å gjøre ting man liker. For aleneboende under 45 år er 42% svært fornøyd med tiden man har til rådighet. For aleneboende over 45 år er derimot 68% svært fornøyd med tiden de har til rådighet. Ved dette spørsmålet virker det som at alder og livsfase har stor påvirkning (S. Vrålstad and SSB, 2017).

Sosiale relasjoner varierer i ulike grader, men er uansett viktig for god livskvalitet. Hvorvidt man har noen man kan betro seg til, snakke med og oppleve alt et liv innebærer. Livskvalitet henger også sammen med tillit, hvor land som melder om lav tillit til andre mennesker også har lav livskvalitet. I Norge har 54% av oss svært høy tillit til medmennesker og 85% har noen å spørre om råd eller hjelp. Det er likevel 8% som har 2 eller færre personer de kan regne med ved store personlige problemer og 16% som har vært plaget av ensomhet de siste 14 dagene. Det er spesielt aleneboende over 45 år som melder at de har få de kan regne ved personlige problemer sammenlignet med gjennomsnittet. Det er også denne gruppen som har noen skiller seg ut negativt ved spørsmål om de har noen å spørre om råd eller hjelp ved ulike situasjoner. Tillit til andre mennesker var som sagt viktig i forhold til god livskvalitet og ved spørsmål om man hadde høy tillit til medmennesker, skilte aleneboende under 45 år seg ut. Da gjennomsnittet var 54%, var det for denne gruppen 44% som hadde høy tillit til medmennesker. Ensomhet var også et viktig tema i rapporten, og her stod aleneboende og enslige i sterkt kontrast til de i parforhold. For aleneboende under 45 år var det 26% som hadde opplevd ensomhet i løpet av de siste 14 dagene, og 30% av aleneboende over 45 år (S. Vrålstad and SSB, 2017).

Rapporten stilte også spørsmål om livskvalitet på et generelt nivå, og ønsket rett og slett å finne ut hvordan folk hadde det. På en skala over tilfredshet med livet om dagen, skilte aleneboende i alle aldre og enslige med barn seg ut sammenlignet med par. Det var færre som svarte at de hadde høy tilfredshet med livet, og flere som opplevde lav tilfredshet med livet. ”Aleneboende og enslige med barn er generelt mindre fornøyd med livet enn de som lever i parforhold”. Det ble også gjort rede for om man opplevde livet som meningsfullt. Også her kom det frem at aleneboende og enslige med barn opplevde livet som mindre meningsfullt enn de som lever i parforhold (S. Vrålstad and SSB, 2017). Det er også viktig å påpeke at arbeid og økonomi hadde stor påvirkning på resultatene.

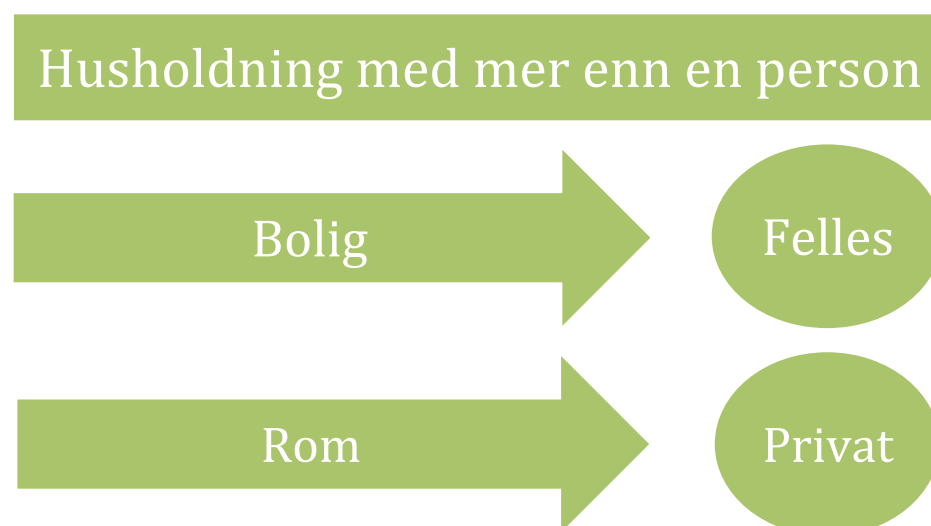
2.6 Alene = ensom?

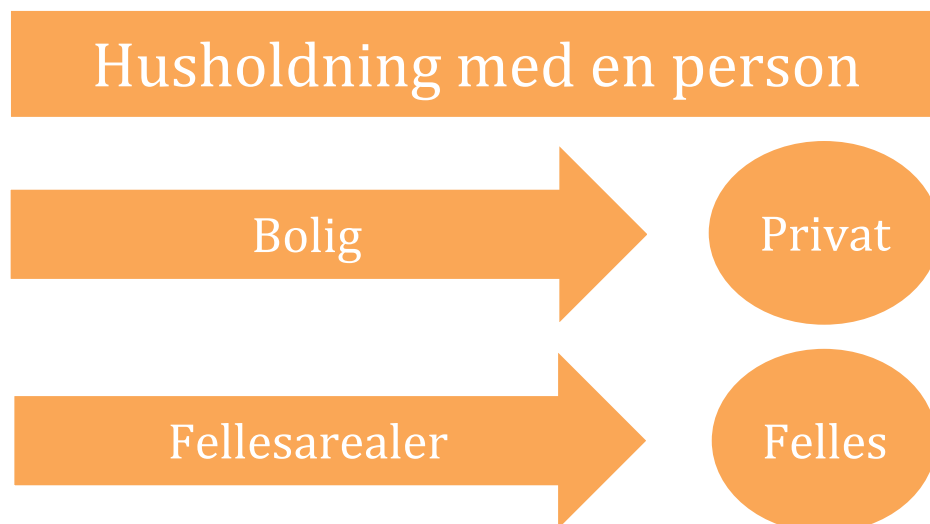
I levekårs undersøkelsen utført av SSB kom det frem at aleneboende opplevde ensomhet i større grad enn andre typer husholdning. I en undersøkelse gjort av SSB fra 2009 undersøkte de hvem de ensomme er. Her fant de ut at det ikke har noe å si hvor du bor og hva som er rundt deg, men heller kjønn, subjektiv helse, hvorvidt man er samboer og om man er i jobb som har betydning for om man er ensom. Noen trives godt med få relasjoner og savner ikke sosial kontakt, mens de som opplever ensomhet er de som savner det. Kvinner er mer ensomme enn menn, da kvinner blant annet ofte er gift med eldre menn og lever lenger. Kvinner er også mer sosiale enn menn, og kan derfor ha et større ønske om sosial omgang enn menn. Eldre opplever ensomhet i større grad enn andre aldergrupper, men ensomhet er også utbredt hos yngre i aldergruppen 18-29 år. Det er mennesker i etableringsfasen og de etablerte som opplever minst ensomhet. Det er også sammenheng mellom hvorvidt man bor med partner eller ikke, da de som bor alene opplever ensomhet i større grad enn de som bor med partner. Det betyr ikke at de som bor i parforhold ikke opplever ensomhet (Thorsen, Kristen and Clausen 2009).

Den subjektive helsen, altså hvordan vi selv opplever vår egen helse, påvirker også hvorvidt man føler seg ensom. De som selv opplever sin egen helse som dårlig, opplever også ensomhet i større grad enn andre. Ensomhet påvirker både psykisk helse og fysisk helse, men i størst grad den psykiske helsen. Utdanning og yrkesaktivitet har også påvirkning på om man føler seg ensom. Jo høyere utdanning, jo mindre sannsynlig at man opplever ensomhet. De utenfor arbeidslivet er mer ensomme enn de som er i arbeid. Sosial omgang i arbeidssammenheng er viktig, og sørger for at man er med andre mennesker jevnt. Det er også viktig med nære og fortrolige venner, og man har sett at dette har blitt viktigere med tiden ettersom flere bor alene. Det at flere ikke har dette forholdet innenfor hjemmet, men utenfor, er en stor endring. Det er likevel mye som tyder på at relasjonen man har til venner ikke det samme som relasjonen til en partner. Det vil uansett være hensiktsmessig å skape møtesteder og fellesskap i nærområder, hvor man kan være med andre, bli kjent med nye og føle tilhørighet (Thorsen, Kristen and Clausen 2009).

2.7 Sammenfatning

Boligkvalitet innebærer mange ulike kvaliteter, som alle viktige for å oppnå god boligkvalitet. Kvaliteter som arealeffektivitet, fleksibilitet og at den skal dekke behov gjelder alle livssituasjoner. Ønsket om private soner og muligheten til å trekke seg tilbake vil muligens ikke bli like nødvendige ettersom det kun er en person som skal bo i boligen. Behovet for å trekke seg tilbake og være for seg selv skjer i det man går inn inngangsdøren i boligen, og man behøver ikke egne områder for dette i like stor grad. Gjennomgang i fellesområder vil fremdeles være viktige, ettersom man ikke alltid er alene i leiligheten og man gjerne ønsker skjermet inngang til spesielt bad. I forhold til fleksible løsninger og møblering, vil dette variere i forhold til størrelse på boligen. Mindre boliger drar stor fordel av plassbygget oppbevaring for å sørge for god utnyttelse av areal. Det vil likevel være viktig at den løse møbleringen er fleksibel, og at den faste møbleringen ikke tar overhånd. Dette er ikke bare dyrt, men gjør at rom vil føles tunge og fastsatte, og hindrer beboere å påvirke omgivelsene sine. De ikke-målbare kvalitetene som sosial tilhørighet og sosial status vil være viktig for aleneboende. Flere aleneboende har ikke noen de kan spørre om hjelp og tjenester. Aleneboende hadde også større andel enn gjennomsnittet som hadde opplevd ensomhet i løpet av de siste 14 dagene.

Ettersom det private arealet allerede er boligen hvis man bor alene, kan fellesarealer sørge for et sosialt felleskap og sosial tilhørighet i egen bolig? Kan man ta i bruk hele bygget, og ikke bare sin egen bolig? Videre i oppgaven blir det sett på bofellesskap som et alternativ til dagens boformer.

2.8 Bofellesskap

Journalist og tidligere daglig leder i NIL, Magdalena Eckersberg, spurte i 2013 hvorfor det var så få bofellesskaper i Norge i en artikkel i Arkitektur N. Med et ubalansert boligmarked, hvor prisene er høye og kvalitetene ikke når opp til prisen man må betale, og mindre husholdninger, ville det vært fornuftig hvis vi tenkte nytt i forhold til bolig. Det vil også ha positiv virkning i forhold til både sosial bærekraftighet og bærekraftighet. Det blir lagt på at det ville være gunstig å ha å små leiligheter med det man trenger, men også tilgang til større fellesarealer med ulike bruksområder (Eckersberg 2018). Forskning sier at dersom vi bor kollektivt, vil vi kunne redusere boligarealet mellom 10 og 30% (Bygg 21 2018). Ikke vil dette bare bidra til bedre boligforhold i en tid hvor vi bor på mindre kvm enn før, spesielt i Oslo, men det har også store økonomiske og sosiale fordeler. Eckersberg spurte tre personer som alle bodde i bofellesskap, om hvorfor de hadde valgt denne boformen. Det økonomiske var en viktig faktor, men de ble også tiltrukket av fellesskapet og goder som kom av dette som felles måltider. De la også til at det selvsagt kan være utfordrende å bo med andre på denne måten, og at man ofre litt og bli enige som et fellesskap (Eckersberg 2018).

Arkitektene Martens og Moe spør også om bofellesskap kan løse mange av utfordringene vi står ovenfor i dag, i boka "Hva er en god bolig?" fra 2018. De påpeker viktigheten av god fordeling mellom privatareal og fellesareal, og at det være utfordrende dersom de private boenhetene blir for små, og tilbudene i fellesarealene er svake. De mener at bofellesskap kan være et viktig alternativ for mange i både kort og lengre perioder av livet, men at det burde være definerte brukergrupper for bofellesskapene. De private boligenhetene burde ikke underskride 50 kvm, og ha minst to rom og kjøkken (Martens and Moe 2018, 380). Det er også viktig med god balanse i antall boenheter, og sørge for at det ikke er for få boenheter med lite privat areal. Dette kan skape tette sosiale relasjoner, som krever større enighet om livsstil og høy grad av forpliktelse og forventninger i forhold til deltakelse. Martens og Moe mener at et bofellesskap burde ha minimum 40 boenheter, og at deltakelse burde formaliseres. Av fellesarealer, vil felleskjøkken, felles spisestue, arbeidsrom/bibliotek, vestibyle, gjesterom og trimrom være naturlig. Martens og Moe mener fremtidens boliger burde fokusere på nøkterne boenheter, med gode tilbud av fellesarealer (Martens and Moe 2018, 408-409). De legger også frem blant annet bofellesskapet Friis Gate 6 i Oslo, som ble bygget i 1987. Her bor beboerne i private leiligheter, og har tilgang til flere fellesarealer (se vedlegg 2). Vindmøllebakken er et prosjekt som er i prosess i Stavanger, og her har også beboere private

hjem med det de trenger, og fellesarealer som fremtidige beboere selv har vært med på å utvikle gjennom en brukermedvirkningsprosess (se vedlegg 3).

3.0 Metoder og datainnsamling

3.2 Kvalitativ metode: Intervju

I løpet av prosjektet har det vært et ønske å lære om målgruppen. Ettersom målgruppen kun defineres av alder og husholdningstype, ville det derfor være nyttig å lære hva som gjør denne aleneboende annerledes fra andre husholdninger og utfordringer de møter. Det ble først gjennomgått kvantitative datakilder, som presentert i kapittel 2.5. Det var likevel et behov å bli bedre kjent med målgruppen for oppgaven, aleneboende. Den valgte metoden for dette var å foreta intervjuer. Intervjuer en form for datainnsamling og man informantene gir deg tilgang til ny informasjon ved å delta i et intervju (Andresen and Krumsvik 2017, 76). Informantenes opplevelser, behov og utfordringer knyttet til det å bo alene vil bidra til et større innblikk i denne måten å bo på. Det ble utviklet en intervjuguide (se vedlegg 4) slik at alle spørsmål skulle vi husket og stilt til informanten (Andresen and Krumsvik 2017, 81).

Det ble utført intervjuer fire personer som alle bor alene. Tre av informantene var i alderen 28-år og en var 51 år. Ingen hadde barn, og hadde bodd alene i ulikt antall år. Se vedlegg 5 for fullstendige intervjuer.

Informantene fortalte at det de opplevde som fordeler ved å bo alene var friheten. De kan gjøre som de selv vil, er ikke til bry og behøver ikke å ta hensyn til andre i egen bolig. De opplevde valget om å være sosial å ikke som veldig positivt og fortalte at de følte de er mer sosiale når de bor alene. Da må man ta aktive valg om man skal være sosial eller ikke, og de fortalte at de gjorde mye på fritiden med venner og familie.

Som ulemper fortalte informantene at de til tider synes det kan være usosialt, og at de gangene man ikke vil være alene, så er man nødt til å være det. De forteller også om mye ansvar og praktiske utfordringer med å være en. I tillegg var det økonomiske en ulempe, da det er dyrt å bo alene, og ikke minst kjøpe bolig.

Om hva de opplever som utfordringer i egen bolig, forteller de fleste at de ikke har plass til mange gjester. Dette gjelder både i forhold til det å ha gjester på middag, fest og annet sosialt. De har ikke mulighet til å ha større arrangementer i egen bolig. De fleste forteller også om utfordringer i forhold til det å ha overnattingsgjester, og at de gjerne kunne ønske at dette var noe de hadde mulighet til. Noen opplever også lite plass til oppbevaring og diverse utstyr og

fysisk aktivitet i egen bolig. Noen opplevde at de ikke hadde gode grøntarealer, mens den ene informanten var meget fornøyd med bakgården i egen bolig. Dette området ble lagt mye vekt på under intervjuet, og at dette var et fellesareal som ble brukt mye av beboere.

Dersom informantene skulle bodd i et bofellesskap var det viktig at man kunne velge selv når man ville delta i fellesskapet og ikke. Valget om når man kunne være sosial og ikke var noe alle dro frem som positivt ved det å bo alene, så forholdet til fellesskapet måtte være avslappet og frivillighetsbasert. Informantene kunne tenkt seg følgende fellesarealer dersom de skulle bodd i et bofellesskap:

- Selskapsrom
- Spiserom
- Treningsrom
- Utearealer
- Sykkelparkering
- Spillrom
- Gjesterom

Ved spørsmål om hva god boligkvalitet var for de svarte de at det var et sted de trivdes og det hadde en god romfølelse og lysforhold. Boligkvalitet innebærer at boligen var et sted de kunne gjøre det de selv ønsker, og at de kunne ha besøk av venner og familie. God plass og god planløsning. Godt håndverk og at ting fungerer.

3.3 Befaring

3.3.1 Sørkedalsveien 7, Nye Major, Tårnbygget

Befaringen av bygget som prosjektet handler om var ikke tilgjengelig for innvendig befaring, men det var likevel mulighet for å besøke nærområdet og utearealer på bakkeplan (se vedlegg 6). Befaringen vil ta for seg uteområder som var tilgjengelige for utenforstående, og området rundt. Bygget ligger sentralt til på Majorstua, med kort vei til Majorstuakrysset. Det er et område med mye trafikk, både på grunn av knutepunkt til kollektivtrafikk, men ligger også nærme to ulike hovedveier i sentrum. Det er mye busser og biler i området, med en to-felts vei rett utenfor. Det høye nivået av trafikk har både fordeler og ulemper. Det er positivt med kort avstand til både t-bane, trikk og buss, da dette blir sett på som en viktig faktor for valg av bolig. Det er likevel mye biltrafikk i området, og i samarbeid med de andre fremkomstmidlene kan dette føre til mye støy og forurensning. Når det gjelder ulike tilbud i nærheten, har det positiv effekt at bygget ligger sentralt. Det er flere ulike matbutikker, spisesteder, kulturtilbud og butikker med ulike varegrupper i nærheten. Frogner parken er heller ikke langt unna, med muligheter for diverse utendørsaktivitet.

Tårnbygget ligger i enden av komplekset, og ligger adskilt fra resten av ev bygningene. For å komme seg til utearealene må man gå gjennom et annet bygg, i en slags tunnel og en trappeoppgang. Utearealene åpner seg opp idet man kommer opp trappen, hvor man først møter to ulike gangstier med både terrasser og sykkelparkeringer på hver side. Mellom de to gangstiene som sprer seg ut i ulike retninger fra startpunktet, er det ulike bruksområder. For det første er det et område med sitteplasser. Her er underlaget av brostein, med skillevegger av spiler og metall som har voksende planter. Det er også laget større vegger av spiler og metall med tak, som skjermer ulike sitte-områder. Møbleringen består av stoler, bord og benker som alle er festet i grunn. Møbleringen er laget av tre og metall og det er ca. 20-25 sitteplasser. Området fremstår litt stusselig og trist, men det er sikkert et hyggeligere område når plantene er grønne og sola titter frem. Det andre området som er størst i areal. Dette er både et område med gress, og et område en lekeplass. Lekeplassen har ulike lekeapparater, i tillegg til rundt ti sitteplasser. Det er også flere trær og beplantning i uteområdet generelt. Det grønne området har god størrelse, selv om det ikke virker som om det brukes til noe spesielt. Kan hende at dette blir mye brukt av barn, eller at det brukes som en liten park av beboere. Det er uansett viet en del areal til dette, og det virker som et fint område å bruke hele året.

Selve Tårnbygget ligger som sagt litt for selv i forhold til resten av Nye Major. Det skiller seg ut med sin avrundede form og lange søyler i metall. Etasjene 1-3 har glassfasade og brukes som næringslokaler. Glassfasaden i 2.- og 3. etasje er sotet, men man kan likevel skimte noe. Første etasje er fullstendig foliert, med salgsbilder fra hva som selges på innsiden. Butikken Bull holder til i dette lokalet, hvor de selger ulikt sportsutstyr. Det er synd at fasaden er dekket til, slik at man ikke kan se hva som er på innsiden. Spesielt i et område som dette, hvor det er mye ulike butikker som har mye trafikk. Det fremstår som veldig lukket og ikke innbydende, og man ble usikker på hvorvidt dette var en butikk eller kontor.

3.3.2 Befaring Friis Gate 6

Tidligere i oppgaven har Friis Gate 6 blitt brukt som eksempel på bofellesskap. Det var derfor hensiktsmessig å utføre en befaring og snakke med noen som bor der. I dette bofellesskapet kjente alle naboene hverandre, og de tilbrakte tid med hverandre. De hadde fellesmiddager, og de møttes i fellesarealene. Det var stor variasjon i type rom og bruksområder, og det var varierte i hvor stor grad hver enkelt beboer benyttet seg av fellesarealene. Etter hvert som utskiftninger forgår innad i bygget, varierte det også i hvor stor deltakelse det var i fellesskapet og engasjementet. Friis Gate 6 følte som et hjem, og man merket at de som bodde der kjente hverandre og brydde seg om hverandre selv om de bare møttes i gangen. Beboerne hadde tydelig satt preg på fellesarealene og ga rommene personlig preg. Se vedlegg 7 for fullstendig beskrivelse fra befaring og observasjon.

3.4 Kreative metoder

I løpet av den kreative prosessen ble det i hovedsak brukt tankekart og skisserull som kreativ prosess. I en kreative prosessen blandes disse ofte sammen, og ord og tegninger supplerer hverandre på en hensiktsmessig og effektiv måte. Det ble også gjort en SWOT som handlet om området og bygget. Dette var gunstig for å kartlegge området, men også potensialet til bygget og området det lå i. I løpet av prosessen har skisserullen blitt brukt aktivt i utvikling av plan, fast innredning og detaljer. Se vedlegg 9 for innblikk i skisseprosessen.

4. Konsept

Mer sammen

Mindre alene

Konseptet bygger på at man skal ha og være litt mindre alene, samtidig som man skal ha og være mer sammen. Det bygger både på det sosiale og det fysiske i forhold til bolig.

I forholdet til det sosiale handler det om at man kan ta del i et fellesskap og få ha mennesker rundt seg på en annen måte enn før. Her kan man delta på fellesmiddager, eller invitere mennesker hjem til seg selv og ta i bruk fellesarealer.

I forhold til det fysiske handler det om at de private boligene alle blir betraktet som små boliger, men det som gjør opp for dette er fellesarealene. I sin private bolig har man det man trenger i hverdagen, med mulighet til å benytte seg av andre rom og deler av bygget. En grunntanke er at man som beboer i et leilighetskompleks ikke bare skal være i sin egen leilighet, men at man skal kunne ta i bruk hele bygget. Grensene for hva som er din egen bolig er tydelige, men det kan likevel utvides.

Grunnverdier: frihet, valg om å være sosial, privatliv, fellesskap.

Konsept

5. Faglige valg

5.1 Plan

I arbeid med planløsning for en hel etasje var det ønsket at antall leiligheter skulle bevares, men at det i tillegg skulle utarbeides et fellesareal. Denne planløsningen skulle være gjennomgående fra 4. til 10. Etasje. I eksisterende plan er det i dag seks leiligheter, og dette antallet ble opprettholdt. Leilighetene ble mindre i kvm, i tillegg til at det ble utarbeidet to fellesarealer. Leilighetene forskjøv seg og det gjennomgående fellesarealet ble plassert i rommet hvor den buede ytterveggen preger rommet. Som privat bolig vil dette være en utfordrende leilighet å møblere, så det ble derfor sett på som hensiktsmessig å ha fellesarealer i dette rommet. Fellesarealene må være endringsdyktige med tanke at bruken av de kan forandre seg etter hvert som mennesker flytter inn og ut, og behov vil forandre seg. Det er likevel fordelaktig at fellesarealet befinner seg, både på grunn av den åpne planløsningen rommene vil ha, men også fordi det muligens vil være her beboere kunne tenkte som fast møblering, som for eksempel i et kino-rom.

Leilighetene har alle balkonger, og er fra 38,5 til 48 kvm. Dette gjør at alle kvalifiseres som ”små boliger”, ettersom de er under 50 kvm, i følge Byggforsk (Wågø 2007). I utarbeiding av plan har det vært noen elementer som det har blitt fokusert ekstra på i forhold til boligene. For det første var det viktig å skape en gangsoner ved inngang til boligene. Både av praktiske grunner i forhold til klær og sko, men også for å skape et skille mellom de ulike sonene i hjemmet. I alle boliger er badene plassert slik at det er inngang i gang. Dette var også av praktiske grunner, slik at det er kort avstand mellom hoveddør og bad. Det er også positivt i forhold til gjennomgang å ha badet plassert i en gangsoner, hvor det er aktivitet fra før av. Det er også gunstig med skjerming til en viss grad til toalettet og at det tydelig adskilt fra stue og kjøkken. Alle bad følger krav om tilgjengelighet, hvor det prosjektert dusj, servant med underskap, vegghengt toalett og oppbevaring med integrert vaskemaskin. I noen baderom er man nødt til å fjerne underskap for å oppnå et tilgjengelig bad (Kirkhus, Sanitærbehov og plassbehov 2017).

I utvikling av resten av boligene ble det kjøkken og stue prioritert ovenfor soverom i forhold til. Kjøkken og stuene har en åpen løsning, og det er i disse rommene de fleste tilbringer mest tid i eget hjem. I tillegg vil det skape god romfølelse med et større rom som sosial soner, enn to

rom som begge var i det minste laget. Takhøyden i bygget er god, med 2780 med mer fra gulv til nedsenket himling. Dette bidrar til enda bedre romfølelse, og gjør små rom større. Kjøkken og stue er som sagt i samme rom, med det likevel to forskjellige soner. Det var viktig utvikling av plan at stue og kjøkken ikke var plassert for nært, og helst ikke i helt kvadratiske rom, hvor kjøkkenet er plassert rett ved sofaen. Med en rektangulær form og en gangsoner som deler opp rommet. Du behøver derfor ikke å gjennom kjøkkenet for å komme til stua, og omvendt. Kjøkkenet er utstyrt med det nødvendige. Noen boliger er utstyrt med små oppvaskmaskiner og lave kjøleskap som er integrert i kjøkkenskap. Ettersom det kun er en person som bo der, er det ikke alltid behov for full størrelse på disse utstyrene. På kjøkkenet var det også viktig med god oppbevaringsplass, hvor det er brukt kjøkkenbenk med skuffer for god utnyttelse av oppbevaring, i tillegg til overskap.

Soverommene er som tidligere nevnt mindre i areal, og har prosjektert med det nødvendige. I hver bolig er det plassert en seng på 1400 mm, med plass til overnattingsbesøk. Det er også prosjektert mye oppbevaringsplass, med integrert nattbord og oppbevaring over seng. Det vil også være mulig med oppbevaring under seng. Når det gjelder plassering av seng i rommet, måtte den enten stå langs vegg og vindu, slik at døren inn til soverom var skjermet og plassert i gangsonen og i nærhet til bad. Et annet alternativ, som ble brukt i en leilighet, var å ha døren i stuen. Ved denne måten ble står ikke sengen lengere ved vinduet, men det døren er plassert i fellesrommet. Det er også lengere vei til bad. I leiligheten dette ble gjort i, var dette gunstig fordi dette ville bidra til å forlenge fellesrommet og gi en opplevelse av større rom. I soverommene er det også prosjektert store skyvedører, som vil åpne opp halve veggen. Dette for å skape bedre flyt og åpenhet i boligen, i tillegg til at det er plassbesparende.

Oppbevaring var også til tider en utfordring å opprettholde i boligene. I følge skal boliger ha garderobelengde på en meter per soveplass. Det skal også være innvendig bod på 3kvm, men dersom boligen er under 50 kvm kan dette erstattes med 2 meter skapplass i tillegg til garderode (Wågø 2007). I boligene varierer dette, da noen har bod, og skapplass som gjør opp for manglende areal. To boliger har ikke innvendig bod i det hele tatt, men tar igjen dette med ekstra skap.

5.2 Bolig

I prosjektet er det en leilighet som det ble gjort på detaljnivå. Dette var leiligheten som ikke har separert soverom, men som har en kombinert stue/soverom løsning. Mange av de samme prinsippene som tidligere nevnt ble brukt her og. Inngangspartiet er skjermet, med inngang til bad i gang. Vinduer sørger for godt lys i den lange og smale gangen, før rommet åpner seg opp. Veggen som er vinklet sørger for å åpne rommet, og store vinduer slipper inn masse lys.

Det første av møblering man møter er skap som går fra tak til gulv, som gjør opp for det at boligen ikke har bod. Deretter er kjøkkenet, som har lavt kjøleskap. Dette for å sørge for god arbeidsbenk til å lage mat. Her er det også overskap over kjøkkenbenk, helt opp til himling, med god plass til oppbevaring. Deretter er det prosjektert forslag til løs møblering. Her et rundt spisebord med fire stoler. Rundt hjørnet finner man stuen og soverommet. Her er det tegnet en sofa som er 900 med mer dyp. Denne vil da fungere som sofa og som enkelt-seng, dersom man opplever at dette er nok. I skuff under seng er det plass til oppbevaring av sofa-rygg, i tillegg til en ekstra madrass, som gjør sengen 1400 med mer bred. Her er det også brukt mye tid på oppbevaring. Det er praktisk å ha oppbevaring av klær i nærhet til sen og soveområdet, og med de store vinduene, var det hensiktsmessig å tegne plassbygget oppbevaring for god utnyttelse av plass. Oppbevaringen er skjult, og dra ut av det som fremstår som veggen. Den vil også fungere som skjerming når den er dratt ut. Se skjemategninger og visualiseringer i A3. Ellers er møbleringen i boligen løs. Dette for fleksibilitet, ettersom to av møblene krever ekstra plass for å brukes. En annen synlig oppbevaringshylle er festet i tak for å sørge for fri gulvplass.

5.3 Fellesstue

Fellesstuen i fjerde etasje skal være et rom for flere anledninger, med mange muligheter. Det er derfor spisebord med plass til åtte personer, et lite kjøkken og en sofagruppe med stoler. Dette rommet skal være en utvidelse av eget hjem, hvor man kan ha besøk av flere personer, i tillegg til å være med andre beboere. Møbleringen i dette rommet er i hovedsak løs, sett bort fra kjøkkenet. Dette for å sørge for at rommet er fleksibelt og at det kan endres dersom det er behov det.

5.4 Gjesterom

Dette rommet skal også være en utvidelse av egen bolig, skal dekke behov i forhold til mulighet for overnattingsgjester. Dette rommet kan også være utvidelse av tidligere nevnt bolig, dersom det ikke vil være behov for gjesterom i hver etasje. Gjesterommet har det man trenger for kortere opphold. Soveplass til to stykker, oppbevaring og toalett og vask. Det er ikke plassert dusj på gjesterommet. Ved befaring i Friis Gate 6 (se vedlegg 7), kom det frem at gjesterommene noen ganger ble leid ut i lange perioder, noe som ikke var intensjonen. Det vil derfor bli vanskelig å bo på dette gjesterommet i lange perioder uten dusj, og man må i så fall låne av den du kjenner i bygget.

5.5 Felleskjøkken

Felleskjøkkenet ble plassert i 11. Etg, med direkte adgang til takterrasse. Det var viktig at fellesarealene ble plassert der man anser som de ”fineste” leilighetene, med utsikt og terrasse utenfor. Dette er en måte å vise at fellesarealene og de felles godene er like viktige som boligene, og at disse også har verdi. Felleskjøkkenet, fellesspisestue eller selskapsrom; flere ulike måter å bruke rommet på. Enten som det blir arrangert fellesmiddager blant beboere eller selskaper, så er dette uansett en fleksibelt rom. Utstyrt med stort kjøkken, med ekstra utstyr, oppbevaring, ekstra kjøøl og oppvask, kan mye aktivitet foregå her. Møbleringen ellers løs for å sørge for at man kan endre møbleringen, og det er plass til maksimum 40 stk. rundt bordene (40 stk. beboere i bygg). Spiler på skinne gjør at kjøkkenet kan skjuler og åpnes som man ønsker, og endrer kjøkkenbenken fra arbeidsbenk til serveringsbenk. Med egen dør ut til takterrasse kan rommet utvides og flyte utover når været tillater det, og man vil kunne spise ute. Det er likevel mulighet å avgrense takterrassen, med platekasser på skinner som vil gjøre en del av takterrassen privat dersom man ønsker det.

5.6 Takterrasse

Det har også blitt prosjektert forslag til endringer på eksisterende takterrasser. Det oppleves som noe annet å ta i bruk utearealer enn inne arealer, og dette kan være viktige uanstrengte samlingspunkter for beboere og gjester. Det er lagt vekt på ulik møblering og ulike soner, som legger til rette for sosial omgang. Det er også lagt mye vekt på planter og mulighet til dyrking av planter for beboerne.

5.7 Universell utforming og tilgjengelighet

Bygget har i dag heis, som gjør at bygget er tilgjengelig for alle. Heisen går likevel ikke til 13. Etg og takterrassen der. Hvilke strukturelle elementer som ligger til grunn for dette er uvisst, men universell utforming og tilgjengelighet har vært viktig gjennom hele prosjektet. Alle bad oppfyller krav om tilgjengelighet og boligene er endringsdyktige. Universell utforming har også vært en del av utforming av fellesarealene, hvor møblering er løs, med tilhørende universelt utformet HCWC ved felleskjøkken. Det er også plass til snusirkel i ganger, i tillegg til i boliger.

5.8 Farger og materialer

Farger og materialer brukt i dette prosjektet er alle hentet fra omgivelsene rundt. Det grønne og naturlig fra Frognerparken, og de varme røde tonene er hentet fra nærliggende område. Bygget i seg selv fremstår kaldt, hardt og uvelkomment, og det kunne derfor være positivt å ta i bruk noe som stod til kontrast til utsiden av bygget. Et konsept som bygger på fellesskap og det varme og gode i mennesker, var også et prosjekt som trengte farger og materialer som vil forsterke dette. Det har vært utfordrende å bygge opp et kart med materialer og farger. Ettersom målgruppen er stor og det ikke er en spesifikk person, har paletten hentet farger fra omgivelser og naturen. Det er brukt mye treverk i prosjektet. Dette er et nøytralt materiale som gir liv i rom, og er brukt på måte faste flater og løs møblering. I boligen er paletten relativt nøytral, med detaljer i sort mot treverket gir en skarp kontrast. Boligen skal også appellere til alle kjønn i en stor aldergruppe. I fellesarealene er det brukt farger i større grad. Grunnfarger med mye gult i og varme farger som oransje, rødt og beige er brukt i ulike fellesarealer. Gjentakende spiler i ulikt materialer bidrar til å skape en rød tråd, i likhet med møbleringen i ulike farger. Kryssfiner som materiale er gjennomgående for hele prosjektet, det samme gjelder planter som er festet i ente vegg eller tak, og som gir liv til rom.

6. Konklusjon

Hvordan kan en interiørarkitekt bidra til økt boligkvalitet for aleneboende?

Og hvordan kan fellesarealer øke livskvalitet for beboere?

Gjennom dette prosjektet ønsker jeg å ikke bare å belyse det faglige som ligger i boligkvalitet, men også hvordan interiørarkitekter kan bidra til økt livskvalitet. Interiørarkitekter kan hjelpe til å bygge opp nye måter å bo på som er bærekraftige i et fremtidsperspektiv. De kan også bidra til å skape sosiale fellesskap og sosial tilhørighet, i en tid hvor vi skir lengere og lengere fra hverandre. I et reelt prosjekt ville det vært gunstig å ha en dialog med brukere fra start, slik at fellesarealer blir tilpasset ønskene og behovene til de som skal bo der.

I dette prosjektet jobbet jeg både med å utvikle privat bolig og fellesarealer. Grunntanken om at fellesarealer er en utvidelse av egen bolig mener jeg ble gjennomført på en tilfredsstillende måte, og vil være med på bidra til økt livskvalitet for aleneboende. Med mindre private boliger som dekker alle behov har man sitt, men deler på resten. Fellesarealene kan brukes i fellesskap med andre beboere, eller man kan bruke de i privat sammenheng. Aleneboende vil oppleve den verdsatte friheten, og følelsen av at man ikke er til bry. De vil fremdeles kunne velge når de vil være sosiale og ikke, og de kan gjøre som de selv vil.

Aleneboende vil i tillegg ha noen de kan spørre om hjelp hvis det er noe de trenger. Dersom man kunne ønsker det var noen å være med, så sitter det kanskje noen ute på takterrassen eller jobber i hagen. Med tilrettelegging til felles interesser og muligheten til å utvikle nye felles interesser, er grunnlaget godt for å skape et sosialt fellesskap i byboligen.

7. Litteraturliste

- Andresen, Arne S. *Aleneboendes levekår*. August 2006.
<https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa81/sa81.pdf>.
- Andresen, Unn Conradi, og Arne H. Krumsvik. «Intervju som metode.» I *Metodebok for kreative fag*, av Hans Erik Næss og Lene Pettersen, 76-86. Oslo: Universitetsforlaget, 2017.
- Bygg 21. *10 kvalitetsprinsipper for bærekraftige bygg og områder*. Bygg 21, 2018.
- Christophersen, Jon. *Universell utforming*. November 2010.
https://www.byggforsk.no/dokument/2997/universell_utforming_oversikt#i12.
- Eckersberg, Magdalena. *Å bo i fellesskap*. 6 Februar 2018. <https://www.arkitektur-n.no/artikler/a-bo-i-fellesskap>.
- Gaining by Sharing. *Hva er gaining by sharing?* 2019.
<http://www.gainingbysharing.no/modellen/> (funnet Februar 2019).
- Helen & Hard. *Vindmøllebakken: Bærekraftige bofellesskap*. Helen & Hard, 2017.
- Kirkhus, Anders. *Baderom, toalettrom og vaskerom i boliger*. Desember 2017.
https://www.byggforsk.no/dokument/143/baderom_toalettrom_og_vaskerom_i_boliger.
 —. *Sanitærbehov og plassbehov*. Desember 2017.
https://www.byggforsk.no/dokument/142/sanitaerutstyr_og_plassbehov.
- Klungesøyr, Nina. *Definisjon boligkvalitet*. 2015 April 2015.
<https://www.arkitektnytt.no/debatt/definisjon-boligkvalitet>.
- Martens, Johan-Ditlef, og Ketil Moe. *Hva er en god bolig?* Oslo: Universitetsforlaget, 2018.
- NAL, AiN. «Bo- og boligkvalitet.» Norske arkitekters landsforbund, Arkitektbedriftene, Oslo, 2017.
- Oslo Kommune. *Husholdninger*. 2018. <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/statistikk/befolkning/husholdninger/#gref> (funnet Januar 2019).
- Oslo Kommune, Bykuben. «Hvordan er det egentlig å bo i et bofellesskap?» *Framtidsboliger*. 16 Oktober 2018. <http://www.framtidsboliger.no/wp-content/uploads/2018/11/Hvordan-er-det-egentlig-%C3%A5-bo-i-et-bofellesskap.-Referat-16.10.pdf>.
- Ramsøskar, Trond. *Innlegg: Interiørarkitektens tause kompetanse*. 2 Oktober 2018.
http://www.bygg.no/article/1368936?fbclid=IwAR2Rok6Yg5aDpc8Jcfhqw8xpH5WeMRQ7OrLo4Mwqw0FixNJ_tjOHStGyrXI.

- Schlun, Luise. *Kjøkken i boliger*. Januar 2019.
https://www.byggforsk.no/dokument/3035/kjoekken_i_boliger.
- Schlunk, Luise. *Soverom i boliger*. Desember 2018.
https://www.byggforsk.no/dokument/141/soverom_i_boliger.
- . *Stue i boliger*. Mars 2019. https://www.byggforsk.no/dokument/140/stue_i_boliger.
- Schmidt, Lene. *Boliger med nogo attåt*. Husbanken, 1991.
- Senneset, Siv. *Interiørarkitekter ivaretar kvaliteten ved å planlegge innenfra og ut*. 2013. <https://nil.no/nil-mener/interiorarkitekter-ivaretar-kvaliteten-ved-a-planlegge-innenfra-og-ut?fbclid=IwAR3fmFJtMfrdrNm7b3ZStsjKJAbGgl4wrKppjndzBsiNmXTM1iiB4nJU1A>.
- SSB. *Kommunefakta: Oslo*. 2 April 2019. <https://www.ssb.no/kommunefakta/oslo>.
- Støa, Eli, Karin Høyland, og Solvår Wågø. *Bokkvalitet i små boliger*. SINTEF Teknologi og samfunn, 2006.
- Stokland, Ellen. *Ikke som alle andre borettslag*. 2018 Novemeber 2018.
<https://magasin.oslo.kommune.no/byplan/ikke-som-alle-andre-borettslag/#gref>.
- Thorsen, Kristen, og Sten-Erik Clausen. *Hvem er de ensomme?* SSB. 9 Mars 2009.
<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/hvem-er-de-ensomme>.
- Vrålstad, Signe, og SSB. *Slik har vi det - Livskvalitet og levekår: Bolig og nærmiljø*. 27 Juni 2017. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/bolig-og-naermiljo>.
- Vrålstad, Signe, og SSB. *Slik har vi det - Livskvalitet og levekår: Fritid*. 27 Juni 2017.
<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/fritid>.
- Vrålstad, Signe, og SSB. *Slik har vi det - Livskvalitet og levekår: Livskvalitet*. 27 Juni 2017. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/livskvalitet>.
- . *Slik har vi det - Livskvalitet og levekår: Sosiale relasjoner*. 27 Juni 2017.
<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/sosiale-relasjoner>.
- Vrålstad, Signe, og SSB. *Slik har vi det - Livskvalitet og levekår: Økonomiske ressurser*. 27 Juni 2017. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/okonomiske-ressurser>.
- Vrålstad, Signe, SSB. *Slik har vi det- Livskvalitet og levekår: Helse*. 27 Juni 2017.
<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/helse>.

—. *Veksten i aleneboende avtar*. 26 September 2017. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/veksten-av-aleneboende-avtar>.

Wågø, Solvår. *Små boliger*. Byggforsk. 2007.
https://www.byggforsk.no/dokument/97/smaa_boliger.

Vedlegg

Vedlegg 1: Sammendrag Aleneboendes levekår

I 2006 kom SSB med en rapport som handlet om aleneboendes levekår. Dette var den første statistiske analysen som kun dreiet som om aleneboende og hvor man gjorde et forsøk på identifisere ulike karakteristikk ved denne gruppen av befolkningen. Den tok i hovedsak for seg demografi, boforhold, økonomi, helse og sosial deltakelse. Totalt sett er aleneboende en veldig mangfoldig gruppe mennesker. Aleneboende er mennesker av alle kjønn og fordeler seg på hele alder spekteret. De har ulike grad utdanning, ulike inntekt, ulike bosituasjon og ulike livskvalitet. Grunnen til hvorfor de er aleneboende varierer også, da noen bor alene fordi det er det de selv ønsker, noen har ikke funnet partner og noen har mistet partner. Varigheten på livssituasjonen varierer også i stor grad, og de fleste vil oppleve det å bo alene en gang i løpet av livet. I 2006 var dette en gruppe i vekst, og hadde vært i jevn vekst de siste 15-20 årene, særlig blant yngre mennesker. En av hovedgrunnene til dette er endringen av når man etablerer seg, da dette er noe som skjer senere i livet enn tidligere. Antall samlivsbrudd har også økt, som fører til at flere bor alene. I løpet av undersøkelsen har de sett at det er en overvekt av aleneboende kvinner blant de eldre og overvekt av menn blant de yngre. Undersøkelsen viser også at dersom man er over 30 år, er det større sannsynlighet for at det å være aleneboende er noe som vil vare (A. Andresen 2006).

Boforhold er viktig for alle mennesker og er stor bidragsyter i forhold til både livskvalitet og levekår. I undersøkelsen kom det frem at det var flest eldre som eide egen bolig, og det var også denne gruppen som opplevde å ha god plass i sin bolig. I den yngre aldersgruppen var det færre som eide egen bolig, og det var også denne gruppen som opplevde å bo trangt. Boligutgiftene øker, men dette går ut over alle aldersgrupper for aleneboende. Det blir vanskelig å holde tritt med de økende boligprisene, og det å holde en husholdning flytende som aleneboende er utfordrende. Hos unge aleneboende er dette spesielt utfordrende, da de opplever svak inntektsvekst. I tillegg viser undersøkelsen av aleneboende som har lavinntekt har annet utslag på ulike faktorer enn aleneboende som ikke kvalifiseres som lavinntekt. I forholdt til forbruk viser undersøkelsen at aleneboende i sammenligning med par med og uten barn, bruker stor andel av inntekt på boligutgifter. Yngre aleneboende bruker i tillegg lite penger på mat, kultur og fritid. Hvorvidt man bor i Oslo eller ikke har også stor innvirkning på resultatene. Aleneboende som bor i Oslo har 40 prosent høyere forbruksutgift enn

aleneboende som bor utenfor store byer. Den viser også at menn og kvinner som bor alene bruker det sammen på mat og bolig, og det ikke er markante skiller mellom kjønn i forhold til utgiftsnivå (A. Andresen 2006).

I forhold til den allmenne helsetilstandene viser undersøkelsen av aleneboende opplever dårligere allmenn helsetilstand enn mennesker som bor med andre ved flere punkter. Livsstilsykdommer blant aleneboende kvinner fremkommer også i større grad sammenlignet med kvinner som bor med andre. Hos aleneboende er det også en større andel som har psykiskhelse problemer enn fler boende. Dette har noe sammenheng utdanningsnivå. Undersøkelsen viser at det ikke er markante forskjeller mellom kjønn i forhold til forekomsten av psykiske sykdommer. Bruken av medikamenter som sovemedisin, beroligende og antidepressiva er også høyere blant aleneboende over 30 år sammenlignet med flere boende, som rapporterer daglig eller ukentlig bruk av nevnte typer medikamenter. Undersøkelsen viser også at aleneboende oftere er uføre, og har høyere uføregrad enn fler boende. Det konkluderes med at det å bo alene over en lang periode har negativ påvirkning på den almene helsetilstanden, sammenlignet med det som ikke har bodd alene i en lang periode (A. Andresen 2006).

I forhold til sosial og politisk deltakelse blant aleneboende er det noen forskjeller sammenlignet med de som bor med andre mennesker. Kino, konserter og bibliotek er noe aleneboende gjør i større grad, i motsetning til idrettsarrangementer og teater. Forskjellene er likevel ikke store, og kulturinteressen er nokså lik mellom de ulike boformene. Når det gjelder sosial kontakt har undersøkelsen spurt om hvorvidt aleneboende har en fortrolig venn. Her svarer flere blant aleneboende at de ikke har en fortrolig venn, sammenlignet med flere boende. Det er flest eldre og kvinner som sier de ikke har en fortrolig venn, selv om det riktignok har vært en nedgang i de som opplever at de ikke har en fortrolig venn. Undersøkelsen har også fått innsyn i tidsbruken blant aleneboende, og hvordan de prioriterer og disponerer sin tid. De som bor alene bruker mindre til på arbeid enn de som bor med andre, og mer tid på utdanning, fritidsaktiviteter, måltider og søvn. Det er likevel viktig å påpeke at denne undersøkelsen er fra 2006 og mye har forandret seg i samfunnet siden den gang. Boligprisene er høyere, vi er mer åpne om psykiske problemer, og bruken av sosiale medier er stor (A. Andresen 2006).

Vedlegg 2: Friis Gate 6

Bofellesskapet Friis Gate 6 ble bygd i 1987 på Grønland i Oslo, og tegnet av arkitektene Erlend Løvestakken, Bård Isdahl og Halldis Eckhoff. I dette bofellesskapet bor beboerne i fullt utstyrte leiligheter, men deler flere ulike fellesrom. Det er 27 leiligheter i ulike størrelser, to utleiehybler og to gjestehybler. Det ble lagt vekt mye vekt på fellesarealene, hvor på 15 prosent areal ble tatt fra hver boenhet, og ble lagt i fellesarealene (Stokland 2018). I en artikkel publisert av Oslo Kommune forteller beboerne om hvordan det er å bo i Friis Gate 6. Det kommer frem at det har blitt et sosialt felleskap i bygården, hvor man kjenner og hjelper hverandre. Fellesrommene er uformelle sosiale møteplasser, og legger til rette for at beboerne blir kjent med hverandre. I motsetning til andre boliger, møtes naboene ved postkassen eller søppelkassene, mens her møtes de på triveligere og mer innbydende områder. Selv om alle beboerne har det de trenger i sin egen leilighet, bruker de likevel mye tid i fellesarealene. Det er spesielt fellesmåltider som blir trukket frem som viktige aktiviteter, i tillegg til at bakgården er populær på sommeren. Det at beboerne kan ha besøk og arrangere selskap med mange gjester er også positivt. Fellesskapet har både positive og negative sider. Det preges alle beboere dersom noen skulle bli syke eller skille seg, ettersom de kjenner hverandre bedre enn de fleste naboer. Likevel gir det en stor trygghet i hverdagen å vite at noen bryr seg om deg, kan vanne plantene dine dersom du er borte eller sette opp internett for deg (Stokland 2018).

Fellesarealer i Friis Gate 6:

- Romslig foaje
- Storstue med felleskjøkken, plass til 70 mennesker
- 2 gjestehybler for besøkende
- Treningsrom
- Systue
- Lekerom
- Mediarom
- Stor felles balkong i hver etasje
- Bordtennisbord og fotballspill
- Biljardrom
- Badstue

- Barnevogn-oppbevaring
- Fellesvaskeri
- Snekkerbod og sprayrom
- Bakgårdshage

Den 16. Oktober 2018 ble det avholdt et debattmøte i samarbeid med Oslo kommune, Bykuben og Fremtidsboliger. Der spurte de om hvordan det faktisk var å bo i bofellesskap, og hadde med seg mennesker fra Friis Gate 6 og Kollektivet som fortalte om sine opplevelser. I et referat fra debattmøtet ble det gjennomgått det viktigste. Et viktig tema var størrelsen på fellesskapet, og om antall beboere hadde stor betydning for hvorvidt beboerne ble kjent. Det var forskjell mellom de to bofellesskapene, hvor Friis gate 6 opplevde at 50 beboerne alle var kjent med hverandre, i ulik grad. Dette ble også sett på noe positivt, da det ga frihet, ettersom man ikke var en liten og veldig knyttet gruppe. Kollektivet huser flere beboere, og her kjente man ikke alle i like stor grad. Det dannet seg heller flere undergrupper, som ofte kom i tilknytning til hvordan man brukte fellesarealer. De som hadde like interesser og var på likt sted i livet, ble bedre kjent (Oslo Kommune, Bykuben 2018).

For Friis Gate 6 ble det brukt brukermedvirkning, og de som var med i prosessen la vekt på fleksibilitet, frihet og fellesskap som de viktig grunnlag for bofellesskapet. Frihet til hva man ønsker å delta på, fleksibilitet i forhold til å utvikle ting. Friis Gate 6 opplever at de mest brukte fellesarealene er storstua, tv-stua og fellesmiddagene, hvor beboerne ruller på å lage middag. Hyppighetene av fellesmiddager varierer veldig, og går i perioder ettersom hvem som bor der. Da de ble spurt om de setter mest pris på ved å bo i Friis Gate 6, var det at man hadde mennesker rundt seg som man kjenner og som man stoler på. De hadde noen de kan spørre om hjelp og tjenester hvis det skulle være noe. Her ble man sett, hørt og bekreftet (Oslo Kommune, Bykuben 2018).

Vedlegg 3: Vindmøllebakken

Vindmøllebakken er et bærekraftig bofellesskap i Stavanger, som i dag er i utvikling. Dette prosjektet bygger på en ny modell når det gjelder bofellesskap, ”Gaining by Sharing”. Modellen er utviklet av Helen & Hard, Indigo Vekst og Gaia Trondheim, og ønsker å sørge for best mulig sosiale relasjoner mellom beboere, samt ivareta livskvalitet. ”Målet med modellen er å skape sosiale, miljømessige, økonomiske og arkitektoniske gevinster, gjennom fellesskap og deling” (Gaining by Sharing 2019). I dette prosjektet har brukerne være involvert fra start, og har på denne måten hatt stor påvirkning på fellesarealer og privat bolig, som skaper felleskap før de flytter inn. Det gir også beboerne en større følelse av eierskap i sin fremtidige bolig. I dette prosjektet har også beboerne private boliger med alt de trenger, men i noe mindre størrelse. Det ble gitt mye areal til fellesarealer, og hvor disse også ble utviklet i samarbeid med beboerne. Beboerne eier ikke bare sin egen bolig, men eier også deler av fellesarealene. I Vindmøllebakken er fellesarealene som følgende: gjestehybel, stort kjøkken, allrom, veksthus og amfi, takstue og hagestue, takterrasser, boder og vaskerom. I de private boligene er det soverom, stue, kjøkken, bad og bod. Det er ikke balkong i alle private boliger, i tillegg til at det ikke er gjeste toalett eller gjesterom (Helen & Hard 2017).

Vedlegg 4: Intervjuguide

Generell informasjon:

Alder, kjønn, sivilstatus, boligtype, informasjon om boligen.

Hvor lenge har du bodd alene?

Hva vil du si er de største fordelene ved å bo alene?

Hva vil du si er de største utfordringene/ulempene ved å bo alene?

Hva slags aktivitet bruker du mest til på i ditt hjem? (Hvor oppholder du deg mest?)

På hvilken måte opplever du trygghet i ditt hjem?

På hvilken måte opplever du tillit?

På hvilken måte opplever du tillit i ditt eget hjem?

På hvilken måte liker du å være sosial i ditt eget hjem?

Hvilke aktiviteter liker du å gjøre med andre mennesker?

Hva savner du i din nåværende bolig i forhold til arealer og aktiviteter?

I et bofellesskap, hva slags fellesarealer kunne du tenkte deg?

I et bofellesskap, hvilke fellesarealer hadde du benyttet seg av?

Hvilke kvaliteter hadde vært viktig for deg i et bofellesskap?

Hva er boligkvalitet for deg?

Vedlegg 5: Kvalitativ metode – dybdeintervju

Informant 1:

Kjønn: Kvinne

Alder: 29 år

Sivilstatus/familie: Singel, ingen barn.

Bodd alene i 9 år. Bor i leilighet i Oslo sentrum, tredje etasje, 28 kvm.

Fordeler ved å bo alene: du kan gjøre hva du vil, du kan rydde når du vil. Leiligheten ser lik ut fra du går ut til du kommer hjem igjen, som både er behagelig og deilig, men hadde også vært fint om det plutselig hadde blitt ryddig innen jeg kom tilbake. Du har bare seg selv og skyld på og du slipper og irriterer deg over noen andre enn deg selv. Jeg har jo bodd med andre før, så det er deilig at det er bare deg selv du trenger å tenke over at all tid bare er min. Jeg trenger heller ikke å ta hensyn til andre, sånn hvis jeg for eksempel skal lage mat, så kan jeg gjøre det når jeg vil. Trenger heller ikke å spørre om det passer om jeg får besøk heller. Er jo noen ganger man skulle ønske at det var noen der, men når man bor alene velger man i større grad å være sosial enn når man bor i kollektiv. Jeg er flink til å spørre folk om vi skal gjøre noe og er deilig å kunne velge når man vil være med andre og ikke. Jeg synes det er veldig deilig å bo alene, og liker at alt av tid er min når jeg er hjemme. Jeg er veldig lite hjemme, jobber hver dag og finner ofte på noe. Jeg kan aldri kjøpe inn mat til hele uka for eksempel, da spiser jeg det aldri opp. Er stor forskjell fra vennene mine som er i par, de handler alltid inn mat for hele uka. For meg går ikke det, da det er ting ofte skjer, og jeg ikke bruker mange timer hjemme. Det er kanskje både fordi jeg er i den livssituasjonen jeg er i, og det samme gjelder vennene mine.

Ulemper: Det er jo sånn at de gangene du ikke vil være alene, så er du jo alene. Da må man jo som sagt velge å være sosial igjen, men det er også noen ganger du bare må stå i det. Jeg er også veldig glad i å lage mat, så det er flere ganger jeg kunne ønske at jeg hadde noen å lage mat med og spise med. Det er veldig dyrt å bo alene, både i forhold til mat, men også alle andre utgifter blir jo litt ekstra når man er en.

Om aktivitet i hjemmet: Jeg er ikke så mye hjemme, men det går mye matlaging, ca. en time. Eller så er det klesvask og vasking av leilighet. Når du har så liten leilighet blir det mye støv,

man er jo i rommet hele tiden. Eller så er jeg veldig glad i å ha middagsselskaper og spise mat med venner. Eller så ser jeg på serier.

Om sosial aktivitet i hjemmet: Jeg pusset nylig opp leiligheten min fordi den ikke passer til det jeg ønsker å bruke den til. Jeg er som sagt veldig glad i ha gjester over, så nå har jeg plass til 12 middagsgjester. Sånn som leiligheten var før hadde jeg ikke mulighet til det, men dette var viktig for meg og noe av grunnen til at jeg pusset opp. Jeg har et lerret på veggen, som jeg også bruker hvis jeg skal på film med vennene med venner. Mye av leiligheten min har spesialløsninger fordi den er så liten, så nå fungerer den for meg. Før gjorde den ikke det, da var det mindre plass. Heldigvis har den masse lys, det er høyt under taket og jeg har store vinduer, eller så hadde den nok føltet mye mindre. Kjøkkenet er også veldig viktig for meg, og noe jeg har gitt mye plass. Vil også legge til at det er veldig forskjell på det å bo alene på sommeren og vinteren. På vinteren er folk mye mer inne i sitt eget hjem, så det skjer mye mer sosial på sommeren/våren.

Om trygghet: har opplevd ubehagelige ting før i tidligere leiligheter, hvor folk kunne stå ved vinduet utenfor. Men nå bor jeg tryggere sånn sett. Eller så er det viktig at man er komfortabel med naboene. Der jeg bor nå er det nesten ingen som sier hei, selv om jeg gjør det. Er også viktig at gangene og inngangen er godt opplyst og at det er ryddig og rent, sånn at det ikke føles ubehagelig. Det at det er hyggelig hjemme, og at det er godt og varmt lys er viktig inni i selve leiligheten og hele bygget.

Utfordringer/behov som ikke tilfredsstilles i egen bolig: Jeg har ikke plass til å trene. Jeg har heller ikke muligheter til å ha større arrangementer som 17.mai eller bursdager med flere enn 12 gjester. Er ikke noe boltreplass. Jeg har heller ikke balkong, noe jeg savner. Vil kunne føle at jeg kan være ute uten at jeg må gå i Slottsparken. Har heller ikke mye oppbevaring, til som for eksempel støvsuger. Jeg har heldigvis høy takhøyde, så kan oppbevare noe i høyden, men ikke mye. Jeg har også begrenset med kjøkken, jeg har ikke høy skap, så er kun et lite kjøleskap og ikke fryser. Valgte å ikke ha overskap på kjøkkenet siden det et såpass lite rom, sånn at det ikke skulle føles veldig typisk kjøkken.

Om fellesarealer: ønsker bedre uteplass, både i bakgård og hadde vært veldig bra å ha takterrasse. Sånn at man sitte ute å spise middag eller ha større samlinger. Jeg vil også gjerne

ha et sted man kan dyrke noe eller noe sånt og. Kunne også gjerne tenke meg et treningsrom. Og sykkelparkering inne.

Om å bo i et bofellesskap: tenker det er viktig at det folk man kan ha et godt naboforhold, enten at vi er på lik alder, eller på likt sted i livet, eller at vi har noe felles interesser.

Om boligkvalitet: at det er et sted jeg trives, at det er et sted jeg gleder meg til å komme hjem til. Er også viktig at ting funker, og at ting er gjort ordentlig. At det er god kvalitet og at det er godt håndverk. Føler at der jeg bor nå, som det er såpass lite, at jeg er avhengig å ha løsninger som ikke er standard, og jeg har noe som er spesiallaget for min leilighet. På den måten kan jeg utnytte arealet og få leiligheten til å fungere selv om den er liten. For meg er balkong egentlig viktig, da det bidrar til min livskvalitet.

Informant 2:

Kjønn: Mann

Alder: 28 år

Sivilstatus/familie: Singel, ingen barn.

Bodd alene i 1 år. Bor i leilighet i Oslo sentrum, 26 kvm.

Fordeler ved å bo alene: at jeg kan gjøre som jeg vil og at jeg ikke er til bry. Har bodd i kollektiv før, og er deilig at jeg ikke forstyrrer andre og kan gjøre det jeg vil når jeg vil. Man må ikke ta like mye hensyn til andre. Er veldig deilig å bo alene, og er deilig ha valget når jeg skal være sosial og ikke. Føler jeg egentlig har blitt mer sosial etter at jeg flyttet alene, siden jeg må oppsøke andre i større grad nå enn før, og er flinkere til å finne på ting. Er mye mer et aktivt valg nå enn før. Er mye på farten, så tilbringer mest tid i leiligheten på kvelden og er mye ute. Bor sentralt, så har kort vei til alt og mange av vennene mine.

Utfordringer/ulempes ved å bo alene: Er vanskelig hvis jeg mister nøkkelen. Er også høye utgifter. Siden jeg bor alene, må jeg bo i liten leilighet, spesielt hvis jeg vil bo sentrum. Er stor forskjell på hva man har råd alene vs. par. Så det kan være utfordrende å bo alene i forhold til det økonomiske.

Om aktivitet i hjemmet: Bruker mest tid til å slappe av, se på serier. Bruker også mye tid på oppvask, siden jeg ikke har oppvaskmaskin. Det blir fort rotete i liten leilighet, så rydder litt, i tillegg til at jeg gjør annen rydding og vasking. Blir også veldig fort støvete i liten leilighet.

Om sosial aktivitet i hjemmet: Jeg pusset opp før jeg flyttet inn, slik at den ville fungere for meg. Jeg har ikke eget soverom, men har en alkove, slik at det er adskilt til en viss grad. Jeg ville åpne opp for å få et større rom, men samtidig gjemme bort det private. Ellers bruker jeg mye stua når jeg har besøk, og liker å ha middager og vors, selv om det er begrenset hvor mange jeg har plass til. Har for øyeblikket et spisebord med fire stoler, men kan utvide dersom jeg trenger det. Har likevel ikke mye oppbevaring for flere stoler.

Om trygghet: Er viktig med rolig naboer, og at det ikke er mye bråk.

Utfordringer/behov som ikke tilfredsstilles i egen bolig: Jeg har ikke mulighet til å ha større arrangementer med mange gjester, som bursdag for eksempel. Jeg har også lite oppbevaring, som er et problem. Har akkurat plass til støvsugeren. Har en bod i kjelleren, men vil helst kunne oppbevare det jeg bruker ofte i leiligheten. Jeg har heller ikke plass til oppvaskmaskin, som er litt slitsomt.

Om fellesarealer: Jeg ønsker mer uteplass. Både bakgård og takterrasse. I bygget jeg bor i er det en takterrasse på 60 kvm, men den tilhører den øverste leiligheten. Den skulle gjerne vært felles. Kunne også gjerne tenkt meg treningsrom, noe form for spillrom og et selskapsrom for større arrangementer. Hadde også vært fint med et hyggelig inngangsparti, litt lounge. Kunne også tenkt meg litt mer åpne arealer som kan brukes litt som en vil. Hadde vært fint å kunne ta med seg folk i fellesarealene og bruke hele bygget og ikke kun leiligheten.

Om å bo i et bofellesskap: viktig at det er folk man kommer overens med og at man kan utvikle gode naboforhold. Sånn er det ikke så ofte i sentrum, hvor vi bor i leiligheter. Vi ser hverandre sjeldent, og man går bare rett inn i egen leilighet.

Om boligkvalitet: er et sted jeg trives i og som jeg finner glede i. Boligkvalitet for meg handler også mye om at det er en god planløsning og at det er arealeffektivt. Det handler også mye om god lysforhold og god romfølelse. I tillegg er beliggenhet viktig, at jeg har kort vei til alt jeg trenger.

Informant 3:

Kjønn: Kvinne

Alder: 51 år

Sivilstatus/familie: Singel, ingen barn.

Bodd alene i 25 år. Bor i leilighet i Oslo, 72 kvm.

Fordeler ved å bo alene: det er vel det at jeg bestemmer alt selv. Velger hvordan jeg skal ha det, når jeg rydder, hva jeg liker og ikke. Er stor frihet. Jeg liker veldig godt å bo alene, noe jeg tror er viktig. Å ha det bra med seg selv og trives i eget selskap. Glede seg til å komme hjem og kose seg når man er hjemme. Jeg er også mye ute og gjør ting med venner og kolleger. Spiser mye ute og finner på andre ting.

Utfordringer ved å bo alene: det er jo selvsagt dyrere enn å bo med noen. Nå er jeg et sted i livet hvor jeg snart er gjeldsfri og jeg kjøpte meg bolig for nesten 20 år siden hvor prisene ikke var så høye som nå. Kan se for meg at det er veldig utfordrende i dag for yngre. Er også utfordringer rent praktisk. Hvis jeg skal flytte eller bære noe tungt, merker jeg at det hadde vært fint med hjelp. Også litt i forhold til at jeg bor i en gammel bygård, hvor ting ikke alltid fungerer som det skal. Da hadde det vært fint med litt hjelp noen ganger. Bor et sted hvor vi har vaktmester, så er heldig sånn sett, slik at jeg alltid får hjelp hvis jeg trenger det.

Om aktivitet i hjemmet: hjemme bruker jeg vel mest tid på mobilen/ipad, enten til serier eller lesing av aviser. Merker at jeg gjør mange ting samtidig, har alltid noe i hånden. Spiser middag både i stua og på kjøkkenet. Har alltid likt at jeg har et skille mellom stua og kjøkkenet, at jeg kan gå fra rom til rom. Nå vurderer jeg å slå det sammen. Men eller så er jeg mye på jobb. Det merker jeg er stor forskjell på det at jeg er alene. Mange andre må dra rudnt fire for å hente barna, men jeg har lettere for å sitte sent på jobb siden jeg ikke har noe sånt ansvar. Da gjør jeg meg helt ferdig på jobb, i stedet for å måtte jobbe når jeg kommer hjem. Det synes jeg er deilig.

Om sosial aktivitet i hjemmet: det er egentlig sjeldent jeg har besøk hjemme. Er mye oftere at jeg ting ute med andre. Men det er også stor forskjell på sommer og vinter. Der jeg bor har jeg kjempefin bakgård, som jeg bruker mye mer på sommeren både alene og med venner.

Hyggelig å kunne invitere med seg folk i bakgården. Men det hender jo at jeg har venner over på middag, og at vi spiser og lager mat sammen. Det er jo begrenset med plass, men det gjør jeg noen ganger. Men som sagt bruker jeg bakgården mye på sommeren. Jeg har ikke balkong, men det går egentlig fint siden jeg har så fin bakgård. Har også brukt grendehuset i bakgården til diverse ting med jobben, men er også mange som bruker den til bursdager. Er mye sosialt som skjer i borettslaget, ulike aktiviteter og grupper du kan være med, så der skjer det jo også mye. Hvis jeg vil være sosial med de andre som bor der, så har jeg valget, noe som jeg liker veldig godt. Kan helt fint snakke med mange av de som bor der og vi blir godt kjent gjennom de ulike aktivitetene og gruppene. Men igjen, er veldig glad for at jeg valget når jeg kan være sosial og ikke.

Utfordringer/behov som ikke tilfredsstilles i egen bolig: Jeg har som sagt mye sosialt jeg kan være med på og som jeg er med på gjennom borettslaget. Eller så er jobb veldig viktig for meg, og spiser mye ute etter jobb med venner og kolleger. Er litt kjedelig å lage mat alene, og mye lettere å heller kjøpe noe ute. Jeg har også bare et soverom, noe som har vært litt utfordrende. Jeg er veldig nært knyttet familien, og spesielt nieser og nevøer, og de er ofte på besøk og overnatter når de er i byen. Før hadde jeg en ekstraseng, men ble litt slitsomt å måtte sette den opp en gang i uka. Niesen bodde hos meg i to mnd. i sommer også, så da valgte jeg heller å kjøpe meg en seng på 180 cm, slik at vi heller bare sov sammen. Så det var faktisk veldig viktig for meg, siden jeg ikke har noe gjesterom, som jeg gjerne skulle hatt. Kunne også gjerne hatt en bod. Vi har som sagt grendehuset dersom jeg skulle ha hatt noe større arrangement, som jeg ikke har plass til selv. Dersom jeg ikke hadde hatt den bakgården jeg har, så ville jeg ha hatt balkong.

Om boligkvalitet: jeg er jo veldig glad i leiligheten min, men tror det handler mye om at den har sjel. Er en gammel bygård, i tillegg til at jeg har bodd i både i blokka og leiligheten lenge. Er på en åte hele området også, og beliggenheten. Jeg har alt jeg trenger i nærheten, du kjenner igjen folk og føler deg hjemme. Jeg på en måte ikke i Oslo, men i bydelen jeg bor. By i byen. Er selvsagt viktig at den er arealeffektiv, men sjel og området rundt er mye viktigere. Har mye grøntområder i umiddelbar nærhet og en fin trikketur til og fra jobb, som jeg er veldig glad i.

Informant 4:

Kjønn: Kvinne

Alder: 29 år

Sivilstatus/familie: Singel, ingen barn.

Bodd alene i 7 mnd. Bor i leilighet i by utenfor Oslo, 48 kvm.

Fordeler ved å bo alene: jeg liker å være alene og trives. Det er deilig at jeg kan velge når jeg skal være sosial. Noe av det jeg er veldig glad i er det at jeg kommer hjem til stillhet, og at det er fred og ro, og at jeg heller velger når jeg skal være med andre. Oppsøker mennesker i større grad når jeg bor alene, blir lettere å være hjemme når man bor med noen andre. Er også veldig deilig at jeg kan gjøre som jeg vil i forhold til rutiner og at jeg ikke må ta hensyn til andre.

Liker å kunne rote så mye jeg vil, og at andre ikke skal irritere seg over det jeg gjør og motsatt. Er bare meg selv jeg kan irritere meg over hvis det er noe som ikke er gjort. Liker p bestemme alt selv og at jeg kan forholde meg til min egne ting. Logistikk er veldig lett når det bare er meg. Liker at det er fred og ro.

Utfordringer ved å bo alene: det første jeg tenker på er det med tjenester. Er veldig deilig å kunne sende melding hvis jeg har glemt noe på butikken eller noe annet sånt. Det er jo også det at det er noen ganger man skulle ønsker at det var noen hjemme de gangene man har lyst til å være med noen og hvis man trenger det. Nå bor jeg i leilighet under mamma og pappa, så de fungerer som en buffer hvis jeg skulle ha det behovet. Er jo også det med at jeg er alene om husholdningen og andre praktiske ting. Før var jeg også litt husredd, men det har gått over.

Aktiviteter i hjemmet: Når jeg er hjemme så slapper jeg av mye eller så gjør jeg skolearbeid. Jeg lager ikke så mye mat alene, da gjør jeg det ofte litt enkelt.

Utfordringer/behov som ikke tilfredsstilles i egen bolig: Jeg har ikke så mye plass hvis jeg skal ha flere enn fire på middag eller kanskje åtte på fest. Så hvis jeg skal ha bursdag eller store samlinger så har jeg ikke plass til så mange. På kjøkkenet er det også som regel bare plass til en, maks to stk som kan lage mat. Jeg har også bare et soverom, så har ikke plass til mange overnattingsgjester.

Om trygghet: Føler meg egentlig ganske trygg. Jeg bor som sagt under foreldrene mine, så jeg merker at det er forskjell på når de er borte. Da er det på en måte ingen i nærheten dersom jeg trenger hjelp med noe eller hvis det skulle skje noe.

Sosial aktivitet i hjemmet: Når jeg har besøk så er det som regel i sammenheng med vors eller en avslappet kveld med venner, med gode samtaler og vin. Det jeg liker å gjøre med mennesker er å snakke sammen, gjerne med god mat og drikke. Ha det hyggelig sammen.

Om fellesarealer: Av fellesarealer så kunne jeg trengt et sted hvor jeg kunne ha hatt fest eller større samlinger, hvor man kan invitere mange mennesker. Kunne gjerne tenkt meg et sted hvor jeg kunne ha middag med venner, både hvor vi kan lage middag sammen og spise sammen.

Om å bo i bofellesskap: Hvis jeg skulle ha bodd i bofellesskap, så hadde jeg satt pris på at jeg kunne har valget om å være sosial eller ikke. Det at jeg har mulighet til å oppsøke andre. Hadde nok ikke vært det som hadde vært utslagsgivende for meg hvis jeg skulle ha lelt etter ny bolig, jeg er veldig glad i det privatlivet jeg har og det å være alene. Men dersom det hadde vært et fellesskap der og man ble kjent med naboene, så hadde det vært fint. At man ble kjent, og fikk venner/bekjente/naboer som man har et forhold til og at man har et fellesskap der. Noen jeg kan støtte meg til og oppsøke hvis jeg har lyst og trenger hjelp til noe for eksempel. Vite at det er noen der, men at man har et kjennskap til hverandre. Viktig at det ikke ble for nært, slik at man ikke følt på at man var til bry eller må vise hensyn som man gjør i kollektiver. Utearealer føles ikke like private som det gjør inne, så ville det kanskje føltes litt friere.

Vedlegg 6: Befaring Sørkedalsveien 7/Nye Major/Tårnbygget

Foto: privat.

Vedlegg 7: Befaring Friis Gate 6

Tidligere i oppgaven har Friis Gate 6 blitt brukt som eksempel på bofelleskap. Det var derfor hensiktsmessig å utføre en befaring og snakke med noen som bor der. I det man kom inn i bygget møtte man først vestibylen. Her var postkasser plassert, i tillegg til en liten sittegruppe. Det var også tavler og kalendere for diverse planlegging. Her var det også dør ut i bakgården. Selve vestibylen, som var større enn vanlig, skapte en hyggelig møteplass. Både størrelsen på rommet, sitte området og de store glassvinduene og glassdøren mot bakgården bidro til å skape et fint miljø. Hvor mye sitte området faktisk ble brukt var usikkert, men fint å ha dersom man skal planlegge noe eller ha en kort samtale. Deretter gikk vi inn i storstua, som ble pusset opp nylig. Dette rommet ble brukt til fellesmiddager, diverse møter i klubber, i tillegg til at man kunne leie det til større arrangementer. Først kom man inn i en stue, med sofaer, stoler og bord. Her var det også bokhyller med bøker, i tillegg til en tavle på en vegg som fungerte som avdeler for den andre sonen. Den andre sonene bestod av et åpent område. Dette området kunne brukes til forskjellige ting, som blant annet lekeområde og man kunne ha ekstra bord og stoler dersom det var nødvendig. Deretter var spiseområdet, med to lange spisebord med stoler. Totalt sett var dette et fint område, med store vinduer og glassdører ut mot bakgården. De ulike sonene var fordelt på en god måte, med spiseområdet nært kjøkken, og boltreplass ved dørene til bakgård. Det var naturlige skiller som skapte tydelige områder, men likevel skapte god flyt mellom de ulike rommene. Ved siden av spiseområdet var kjøkkenet i et eget rom. Det var likevel et vindu mellom spiseområdet og kjøkkenet som sørget for en nærhet. Kjøkkenet ble omtalt som et storkjøkken, og hadde mye arbeidsplass, i tillegg til utstyr. Det var også ulik oppbevaring, som kjølerom og oppbevaring av tørrvarer.

Av andre fellesarealer jeg fikk se var det først trimrommet i første etasje. Dette rommet hadde mye utstyr, og opplevdes som ganske fullt. Hvite vegger og enkle hvite gardiner skapte et ganske sterilt område. Deretter gikk vi kjelleren, som hadde et åpent område med bordtennis og fotballspill. I kjelleren var det mange ulike dører, med boder og vaskerom blant annet, så det følte som om dette området var i en forbipasserende gang. Det er likevel ikke så mye aktivitet frem og tilbake i kjelleren. Det er var også et eget rom til biljardbord, med ulike sittegrupper og en liten bar, som hadde blitt pusset opp på dugnad.

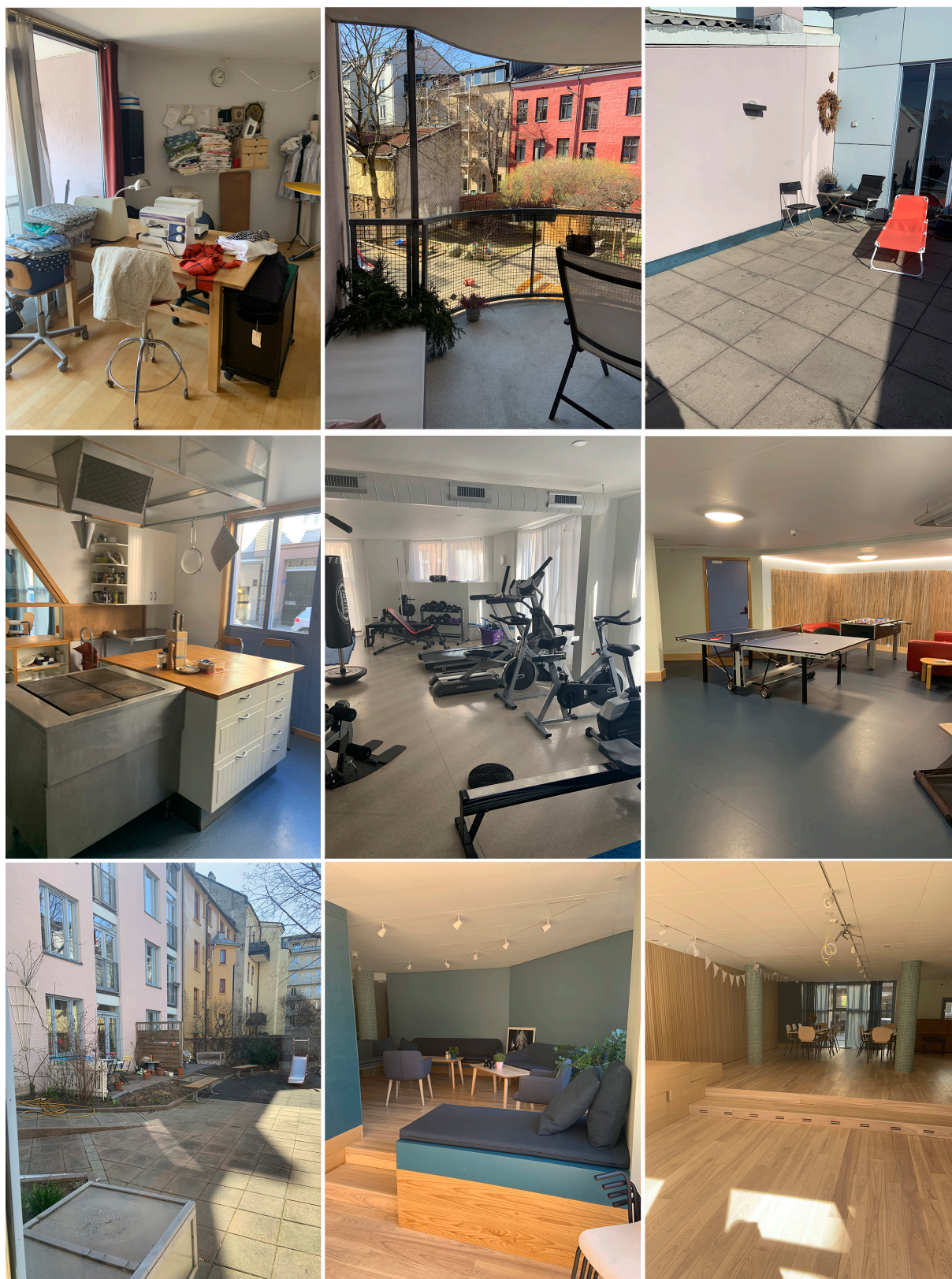

Foto: privat.

I Friis Gate 6 er det også fellesarealer i hver etasje, med tilhørende balkong. Av disse fikk jeg se sy-rom, lekerom, kino-rom og takterrasse. Det som var positivt var det gode lyset som kom inn i rommene gjennom de store vinduene og balkongdøren. Det var fint å se de ulike bruksområdene, men jeg stilte spørsmål ved sy-rommet og om dette hadde utviklet seg med behovene til de som bodde her. Det hadde det, da det var spesielt en beboer som brukte dette mye. Både lekerommet og kino-rommet ble brukt mye, og lekerommet var spesielt gøy for besøkende barn. Takterrassen i øverste etasje var også populær, og ble brukt mye på sommeren.

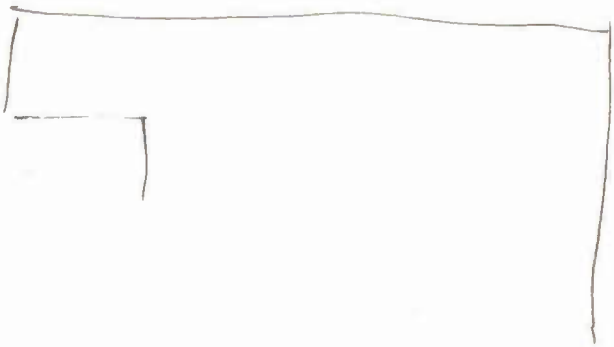
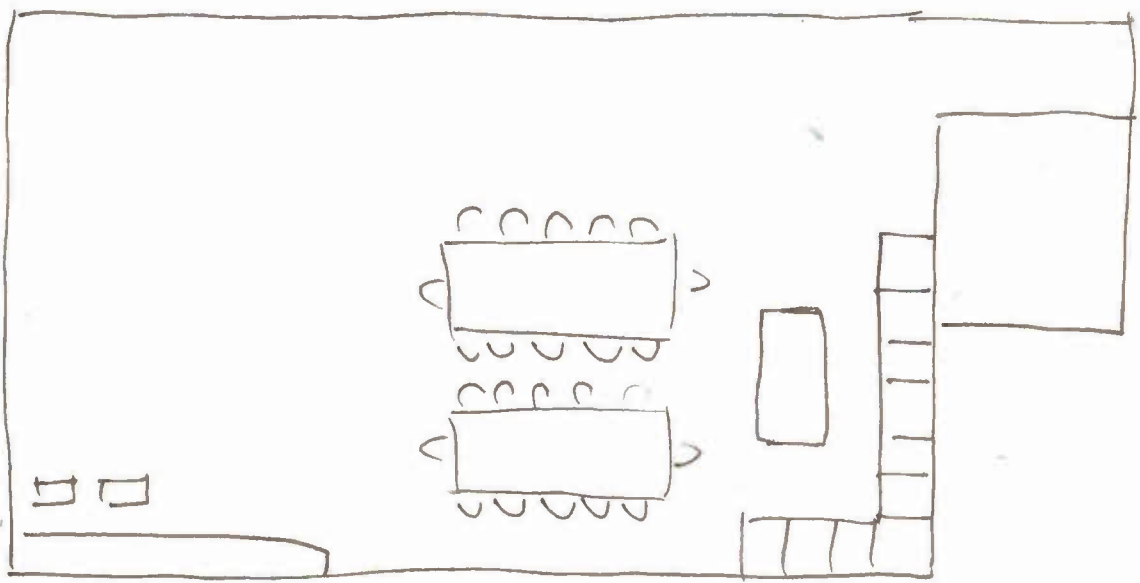
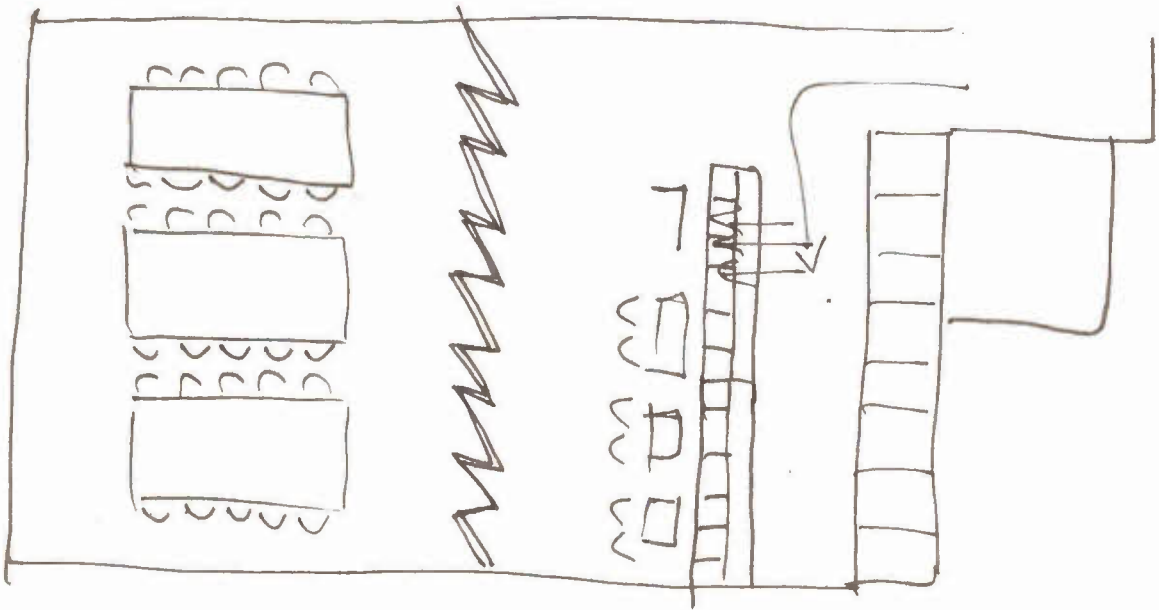
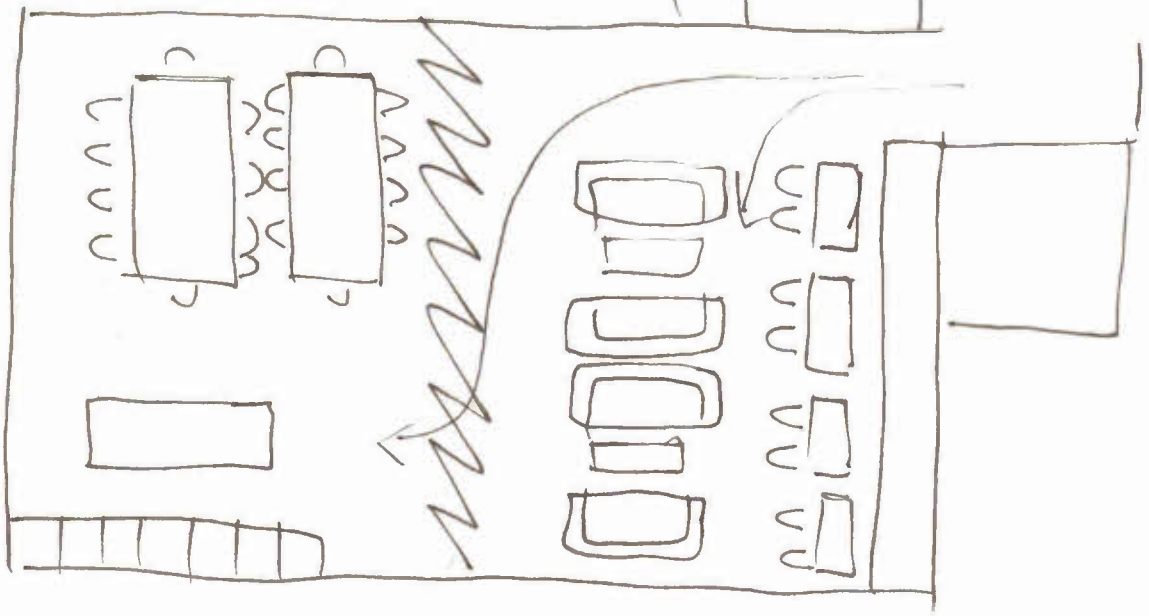
Friis Gate 6 følte som et hjem. Det var både ryddig og rotete, og det var tydelig at dette var et sted som var i bruk av de som bodde der. Det varierte i hvor stor grad fellesarealene ble brukt, og det var noen områder, som mye areal og kjelleren og bruksområder i fellesarealene som muligens ble overflødige. Det var uansett fint å se at dette var et sted som fungerte og at beboerne følte at fellesarealene var sine. Det var generelt med godt lys i rommene, men i korridorene var det dårlig med naturlig lys og dårlig belysning. Hele stemningen ble forandret i gangene, og det opplevdes som lite hyggelig og sterilt å være der. Fellesarealene var i størst grad separert fra de private boligene, og bortsett fra vestibylen gikk man ikke gjennom disse med mindre man hadde lyst. Jeg opplevde at det er stor mulighet for å velge om man ønsket å være sosial og ikke, og at man fikk være i fred hvis man ville.

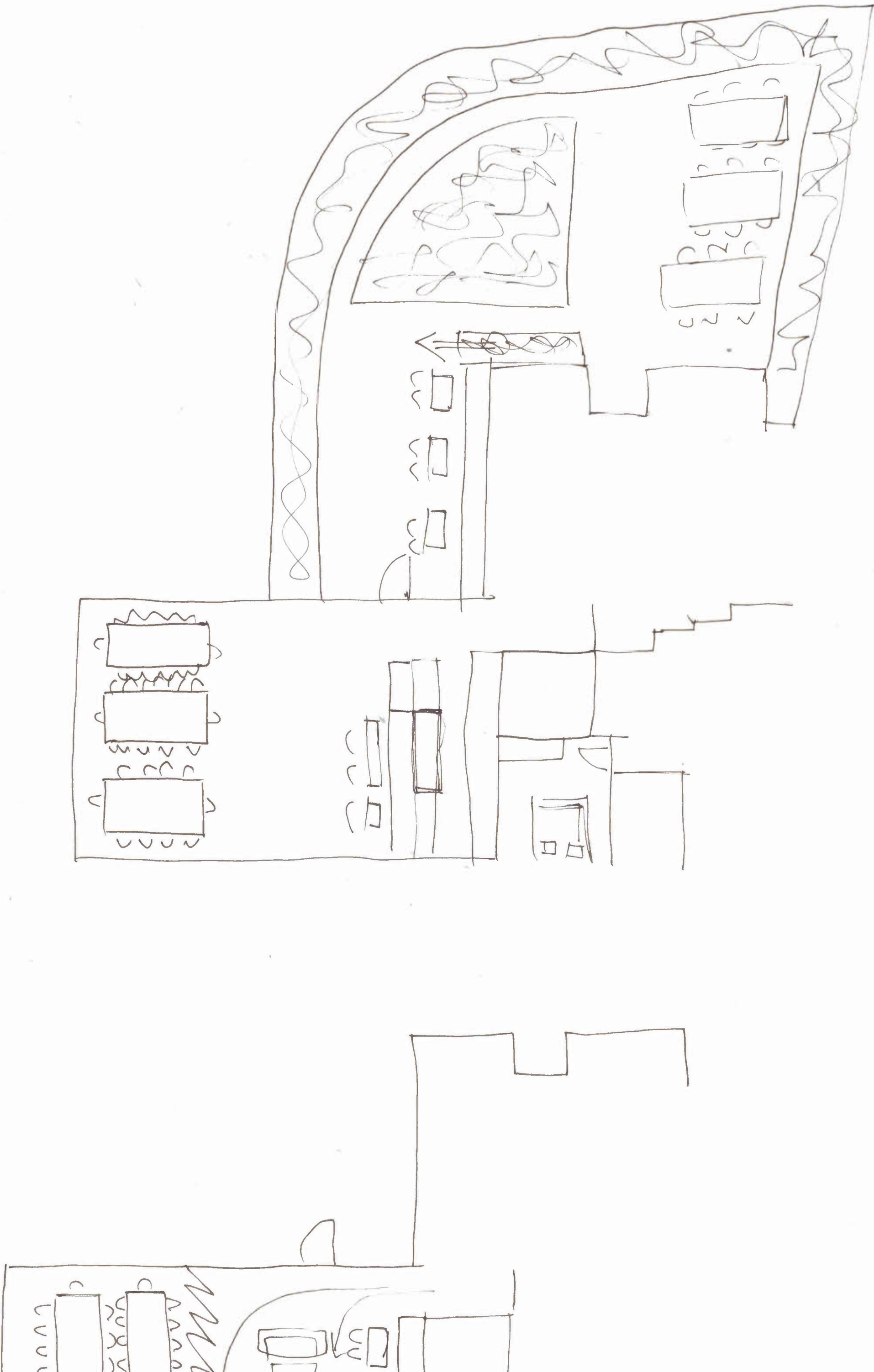
Vedlegg 8: Teknisk beskrivelse Fellesstue 4. etg

Fellesstue 4.etg	Produkt	Farge/materiale	Beskrivelse	Produsent	Antall
	Penne stol	Rygg og understell: sort laminat Sete: ask laminat Ramme: valnøtt laminat	Stol til spisebord i tre ulike lamianter.	Lammhults	8
	Pal Low chair	Tekstil: Kvadrat Atom 124 Understell: sort lakkert stål	Loungestol trukket i hvit-spettet tekstil med sort ben.	Offecct	2
	Fenix FMP 1290x790 mm	Laminat i fargen NCS S 8010-G10Y og valnøtt laminat ben	Bordt-topp med laminat overflate og synlig kryssfiner kjerne Understell lages av møbelsnekker	Pedrali	1
	Stuebord	Mørkt treverk	Gammelt stuebord finner/kjøper iark		1
	Grandfield Ottoman Square	Tekstil: Kvadrat Canvas 546	Modulsofa trukket i tekstil, med mørke grå ben	Offecct	1
	Grandfield Corner	Tekstil: Kvadrat Canvas 546	Modulsofa trukket i tekstil, med mørke grå ben	Offecct	1

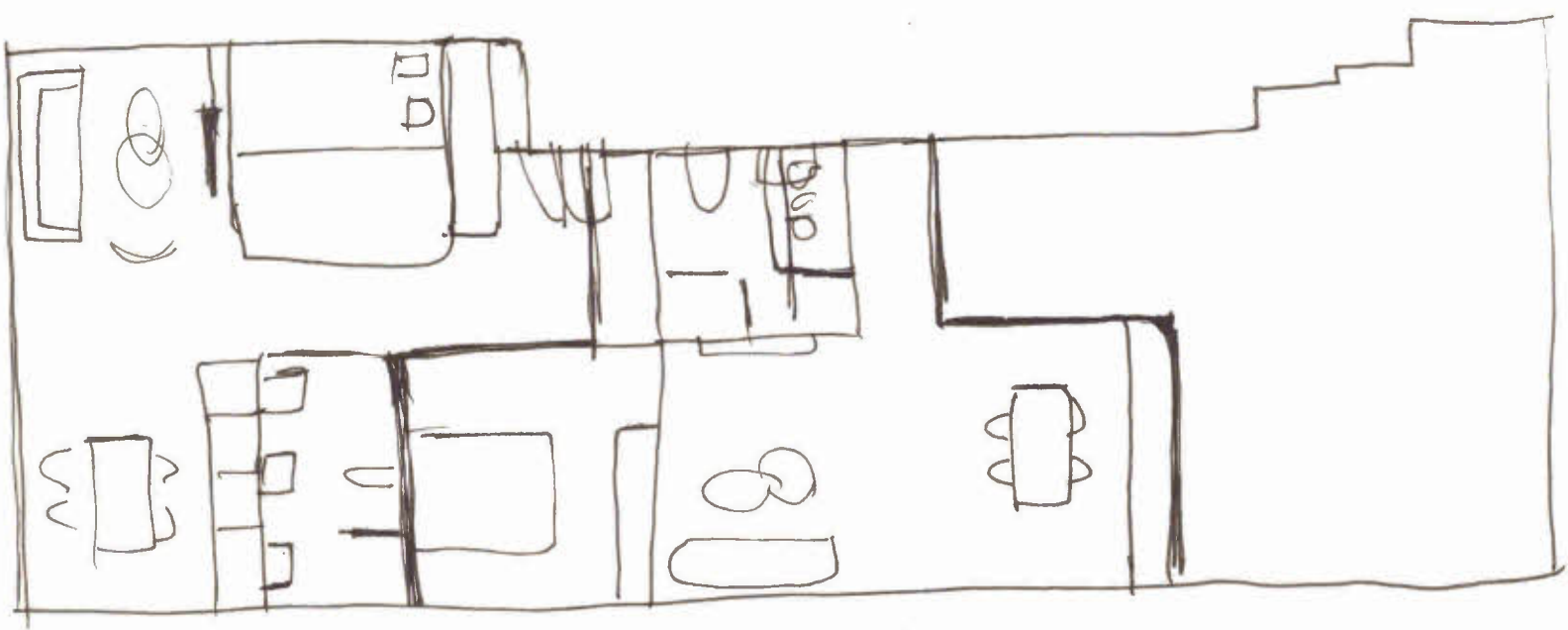
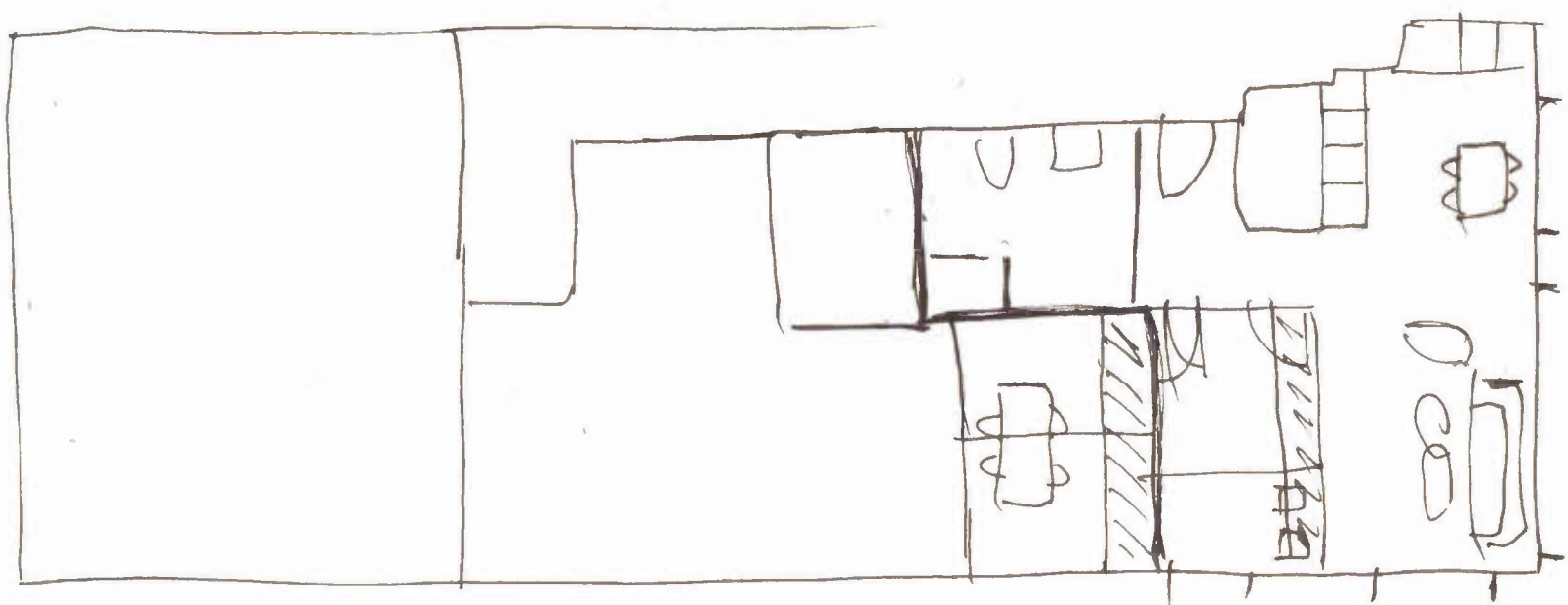
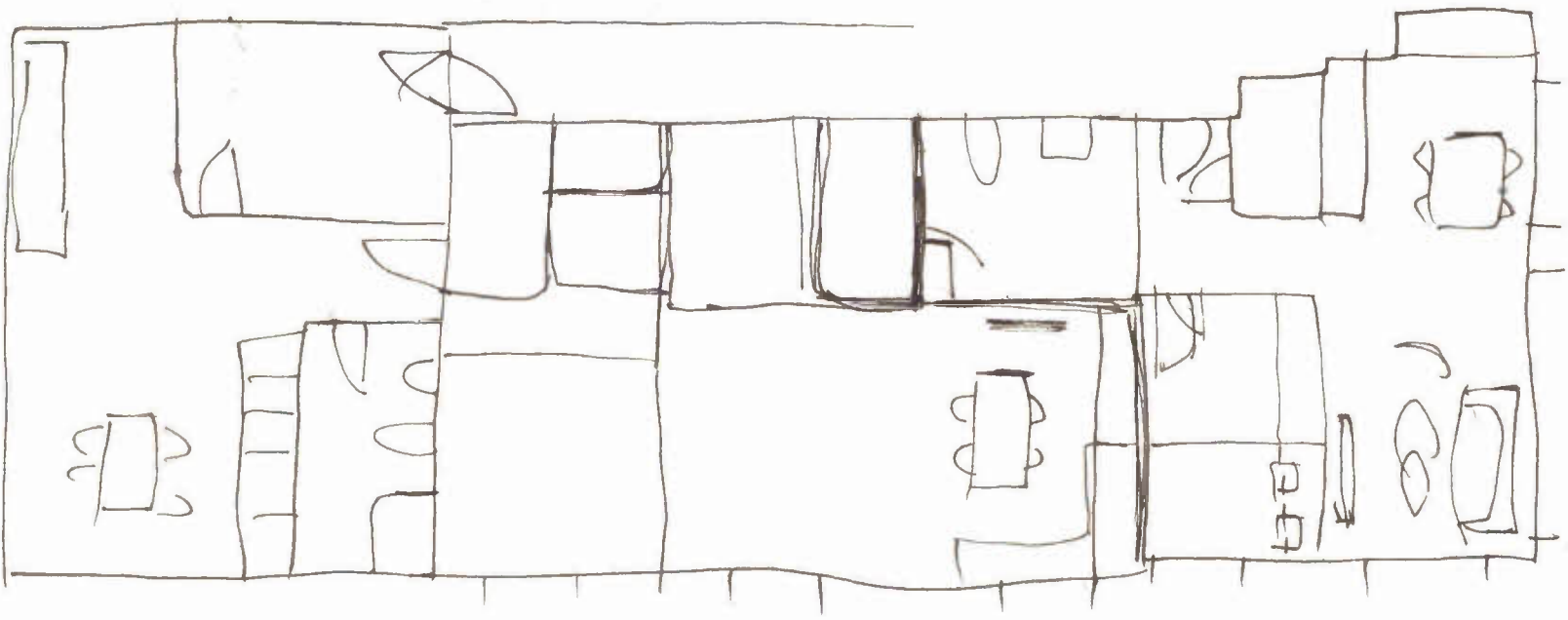
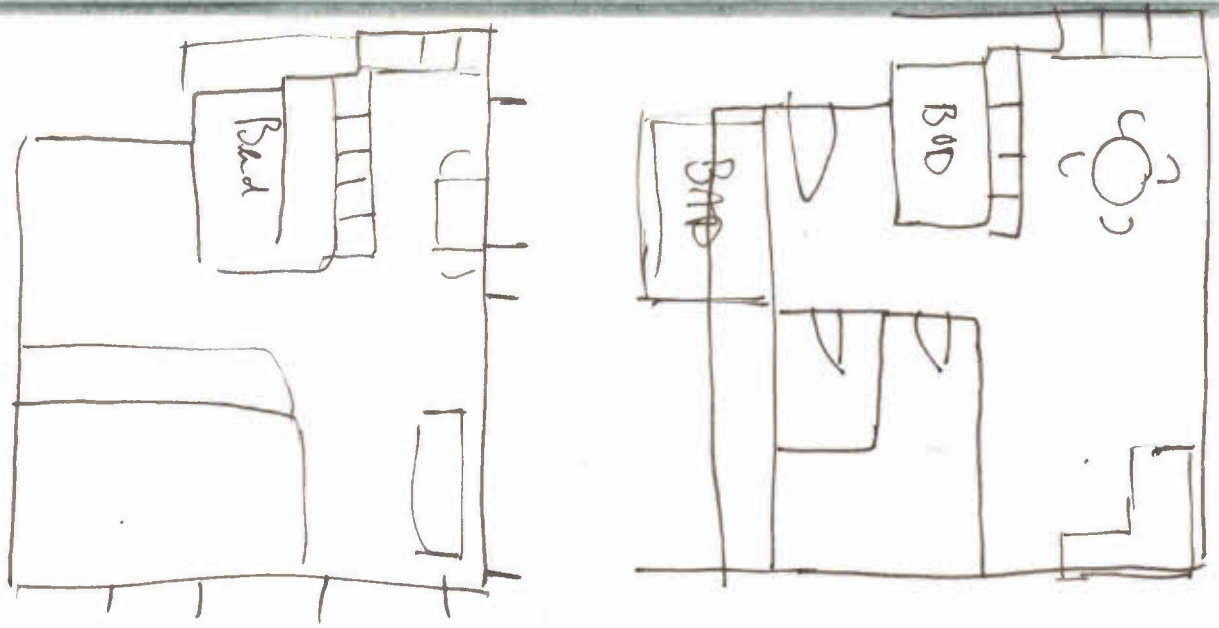
	Grandfield Seater	Tekstil: Kvadrat Canvas 546	Modulsofa trukket i tekstil, med mørke grå ben	Offecet	1
	Grandfield Left Corner	Tekstil: Kvadrat Canvas 546	Modulsofa trukket i tekstil, med mørke grå ben	Offecet	1

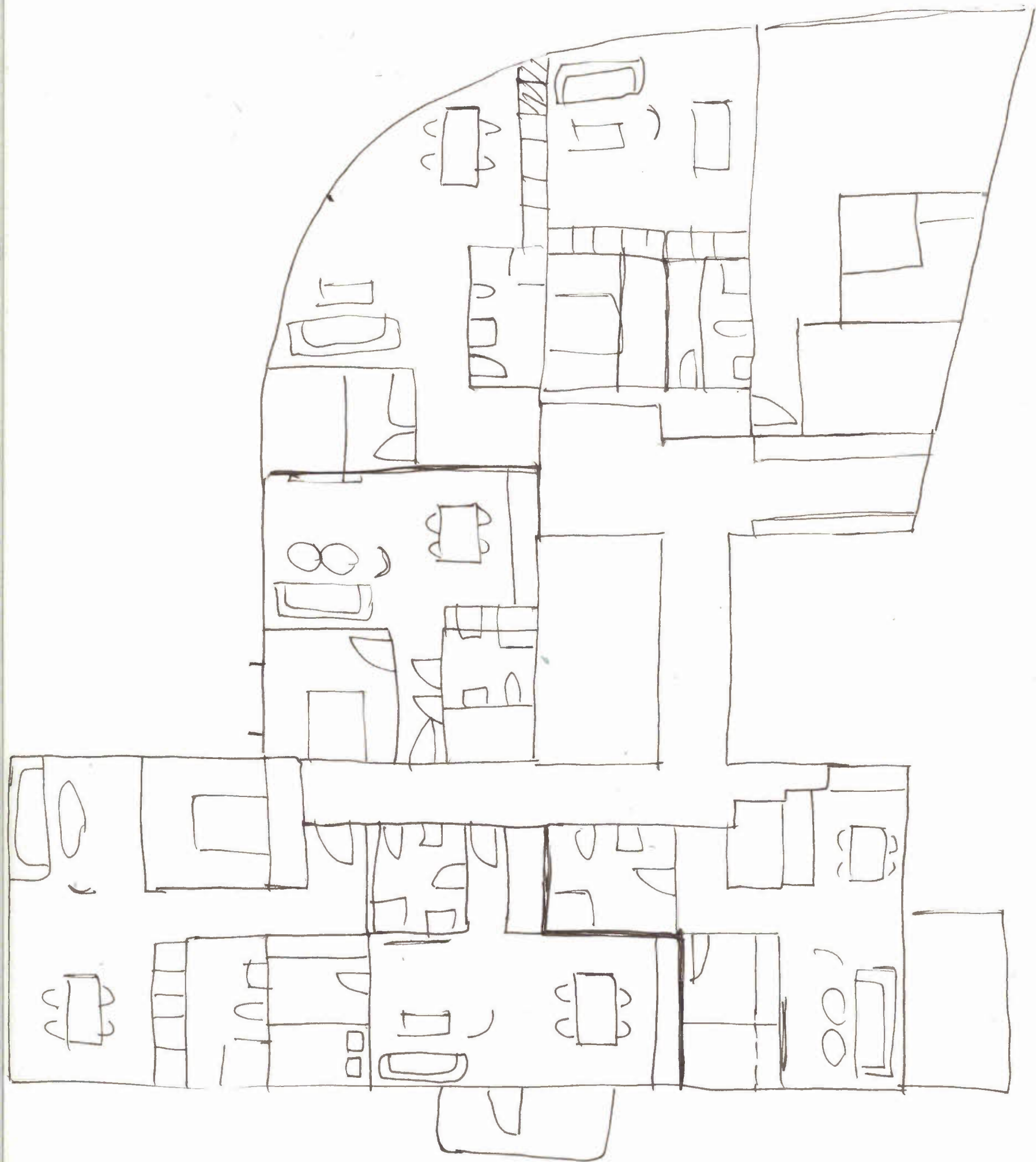
Vedlegg 9: Skisserull

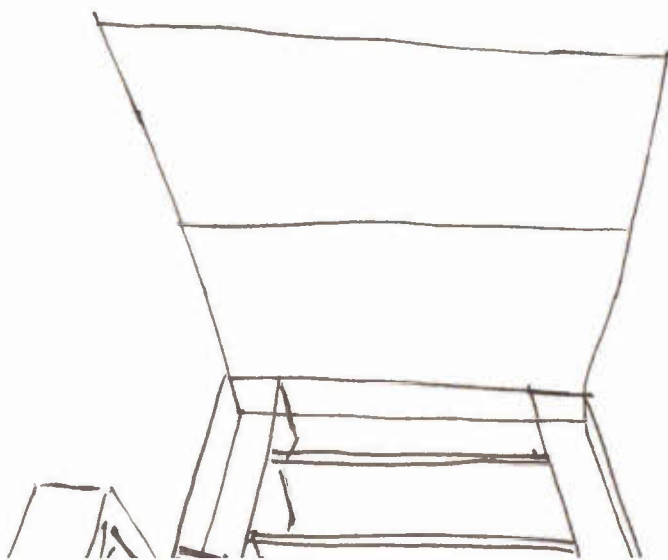
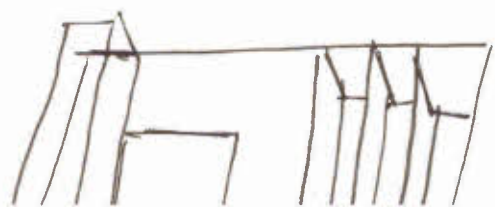
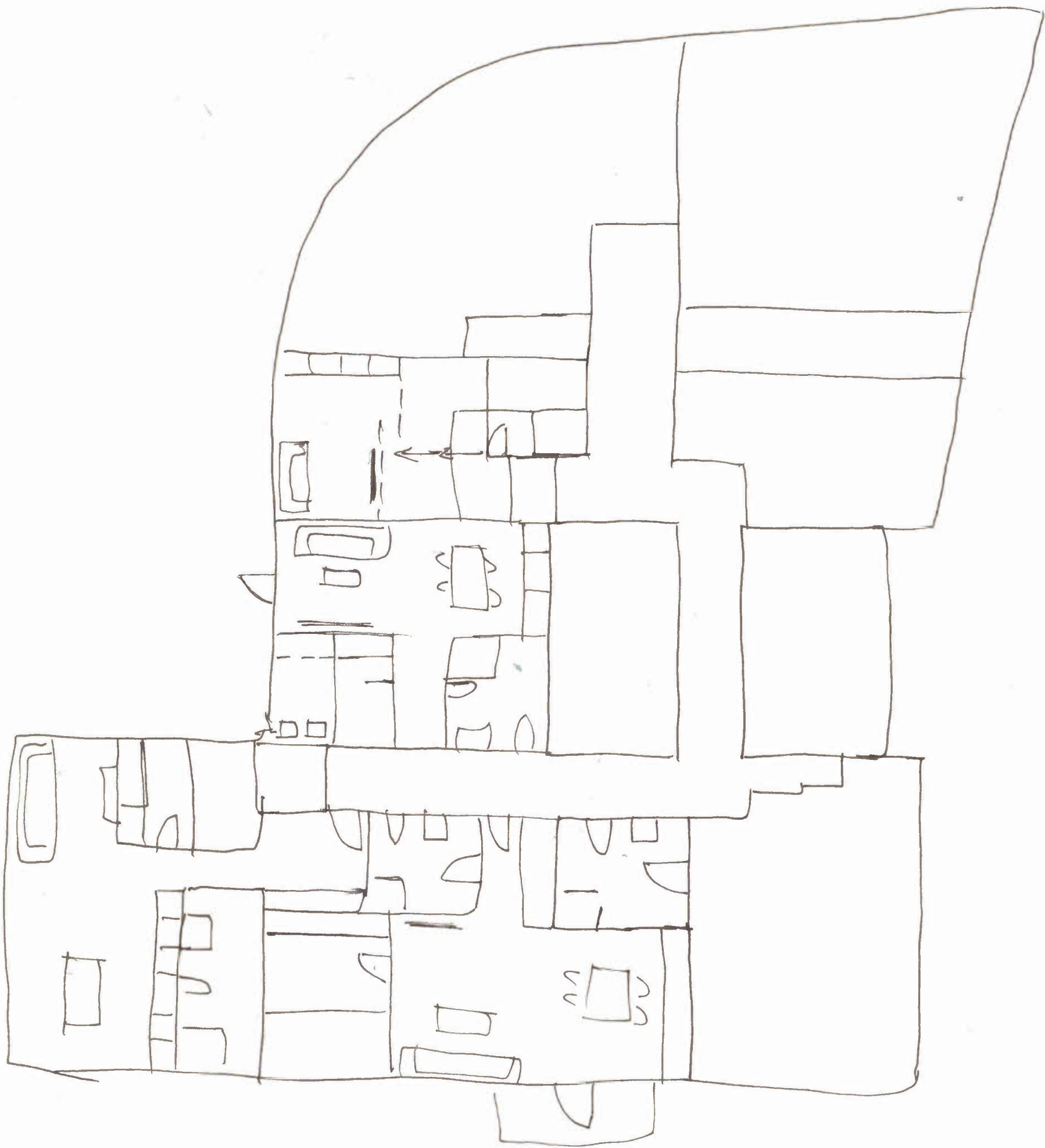
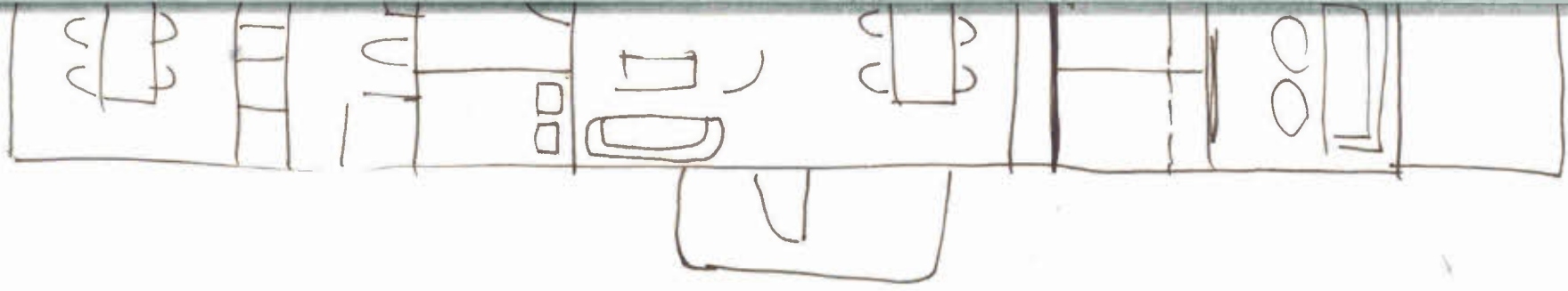

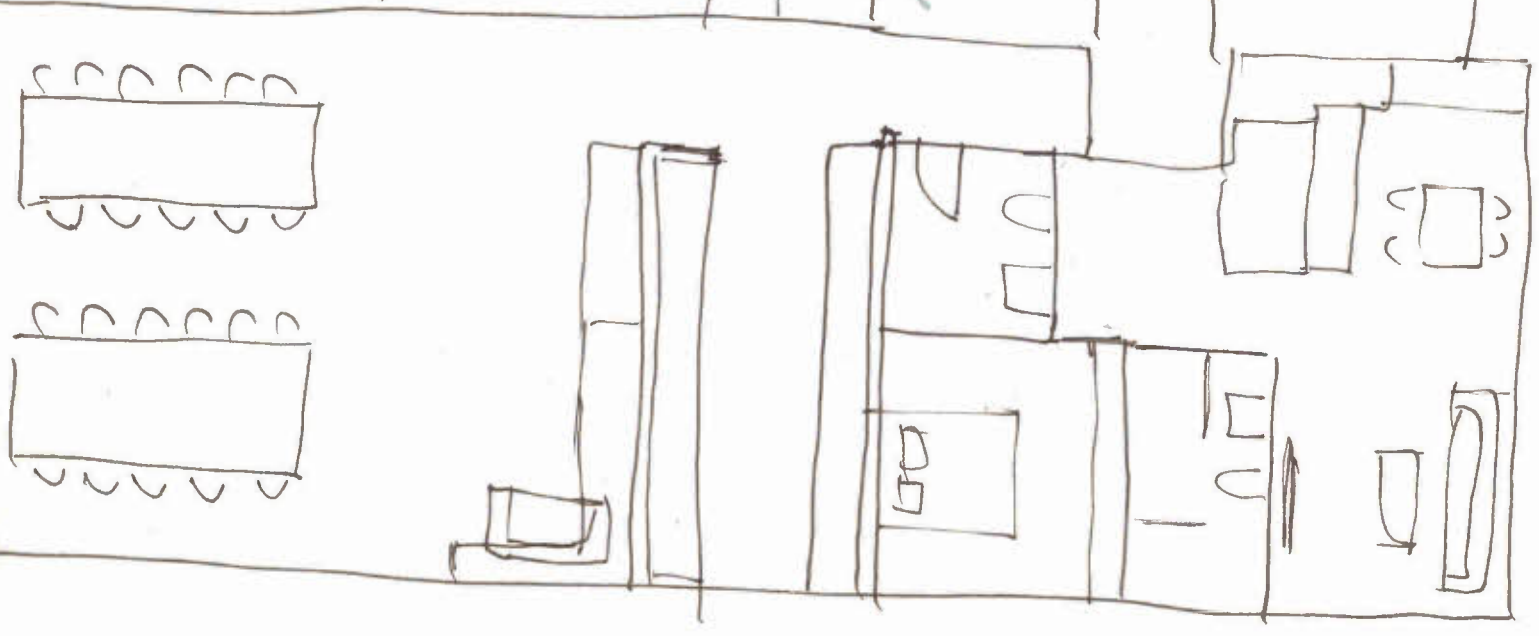
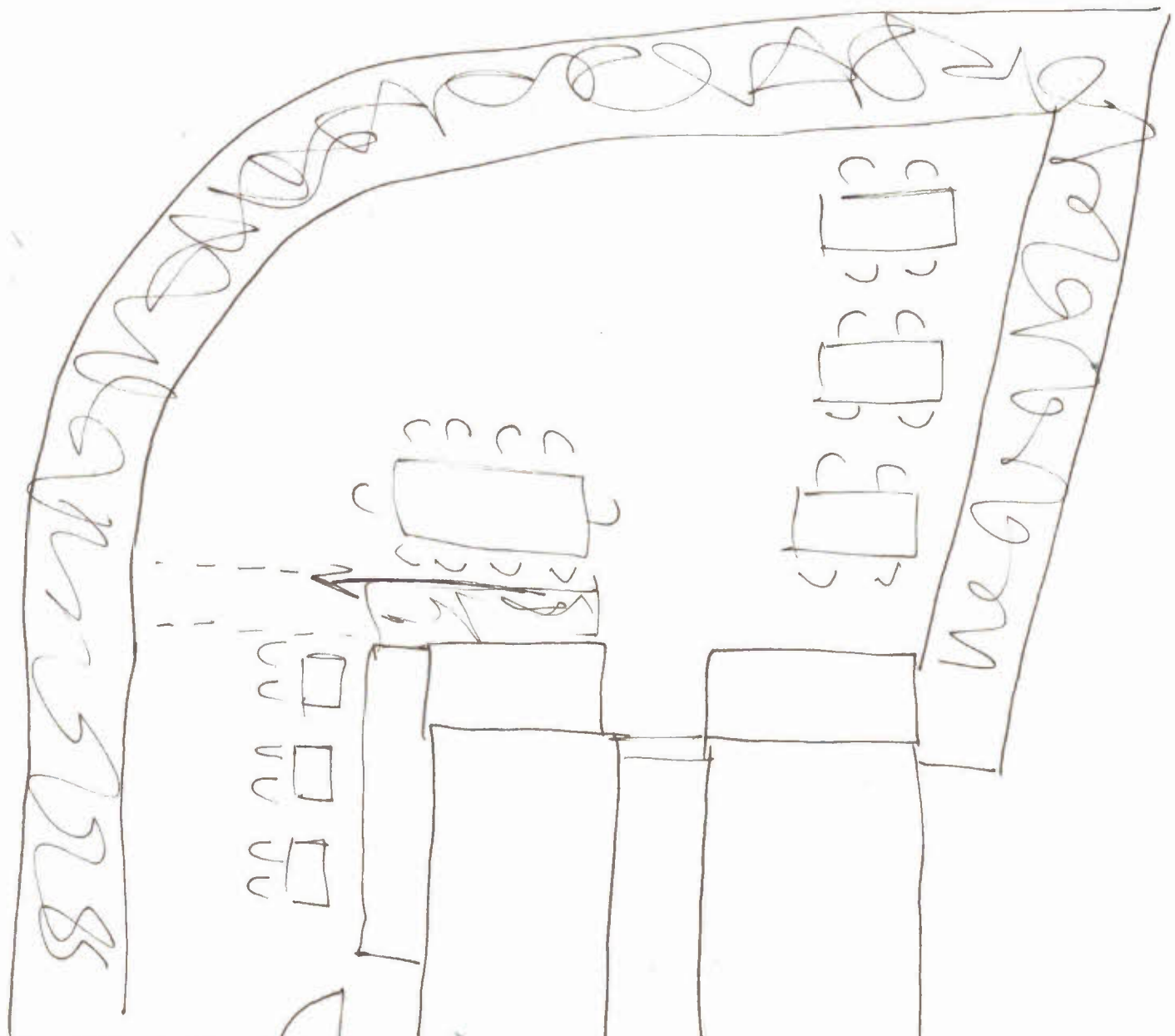

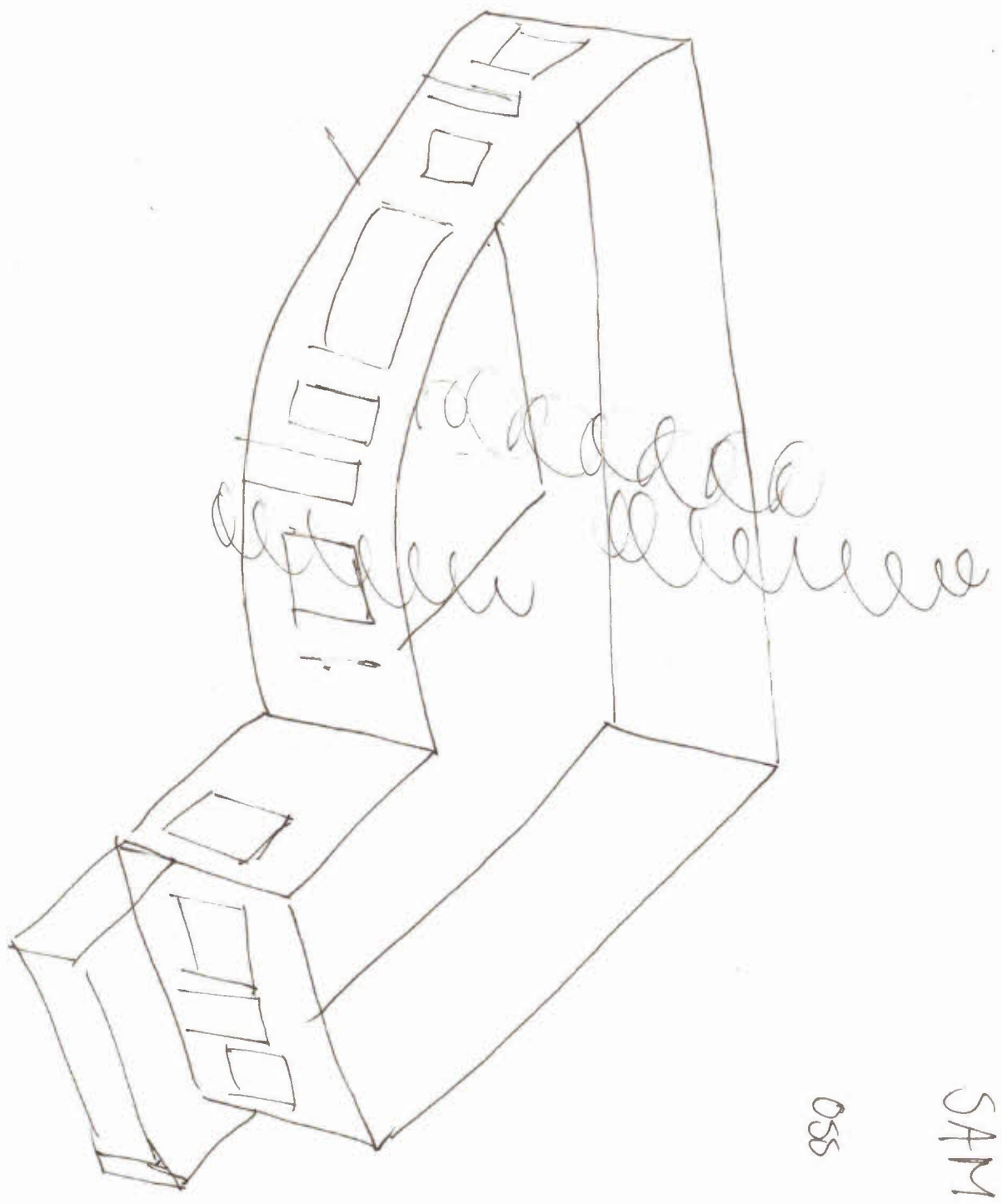

- Viktige kvaliteter

Mindre areal, → store felles goder
Herne, sammen

→ mindre for deg, mer for alle

Felleskap

alene

↓
sammen

privat

felleskap

Medi

tillit

selvstendig

valg

hisp

nettesher

Fi

tilhørighet

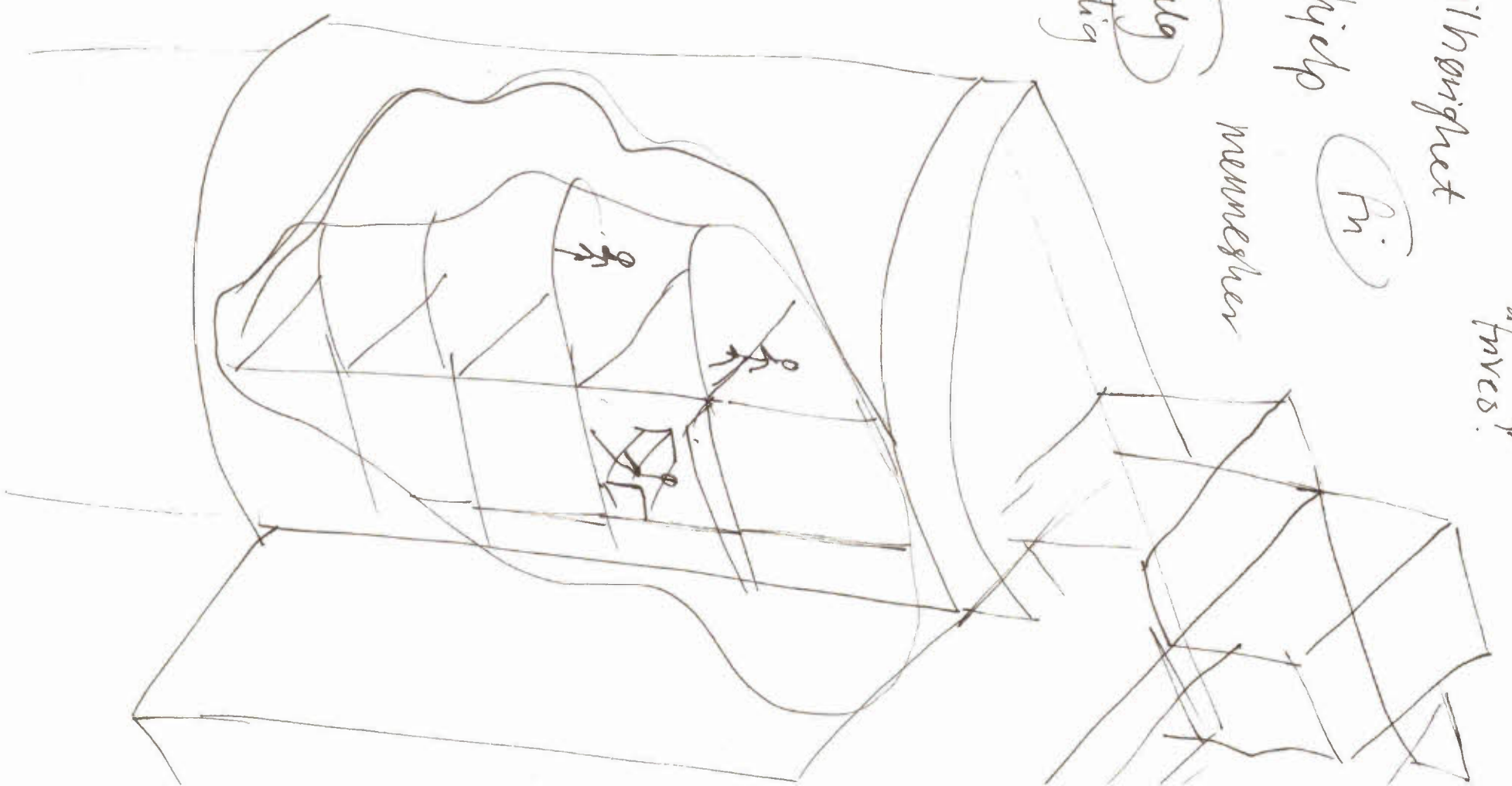
Takn bryggert

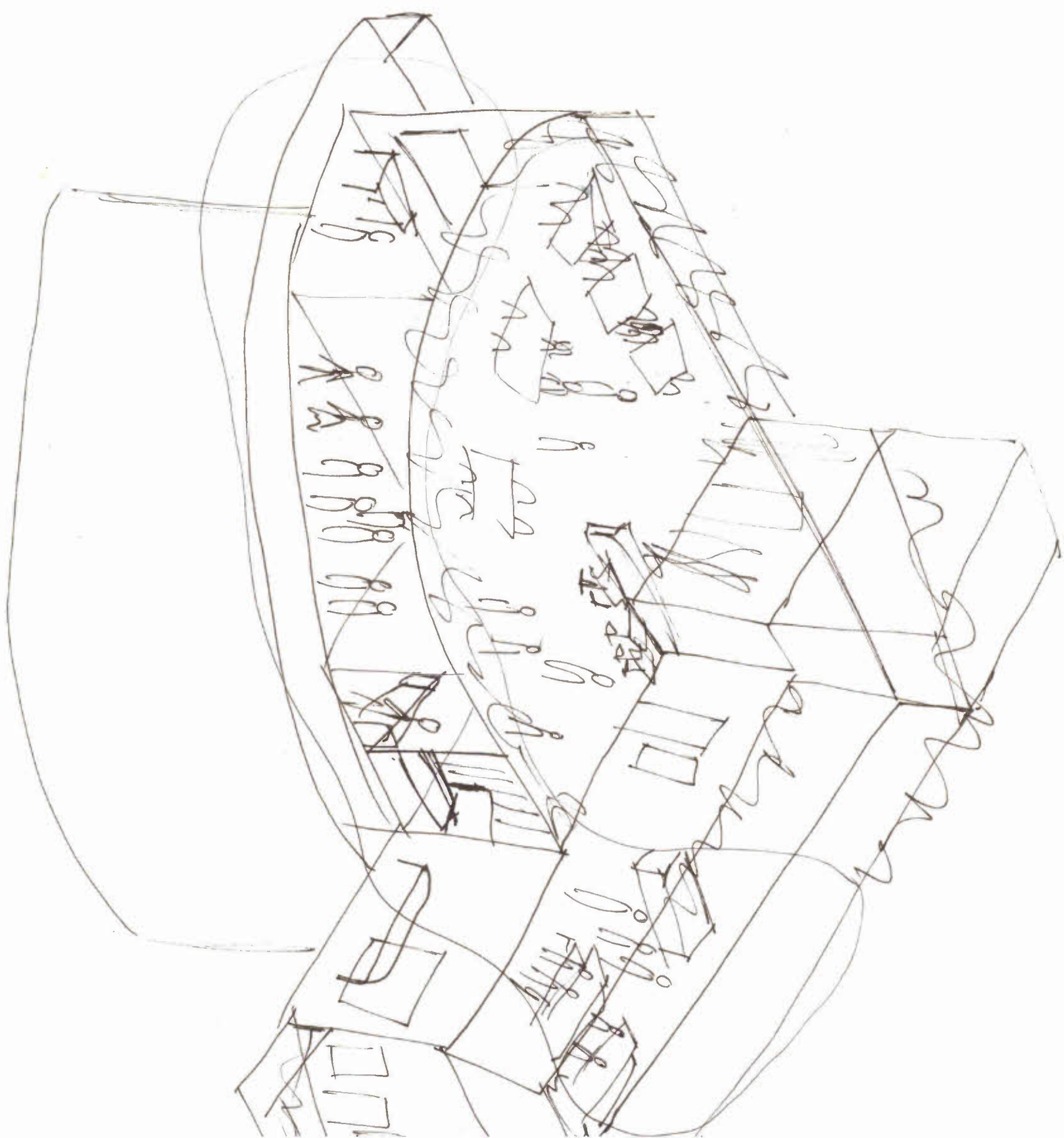
4
fines?

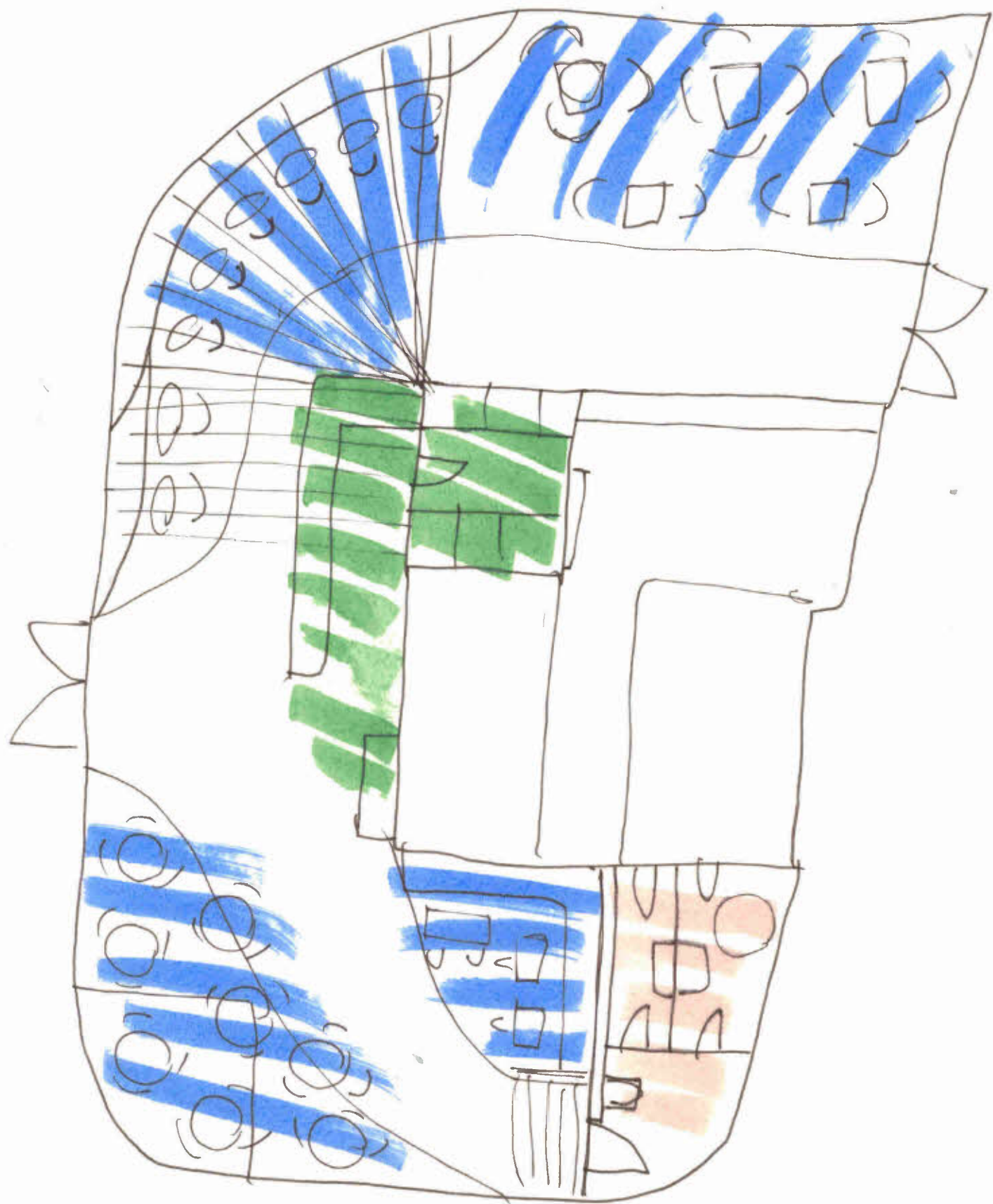
fi het

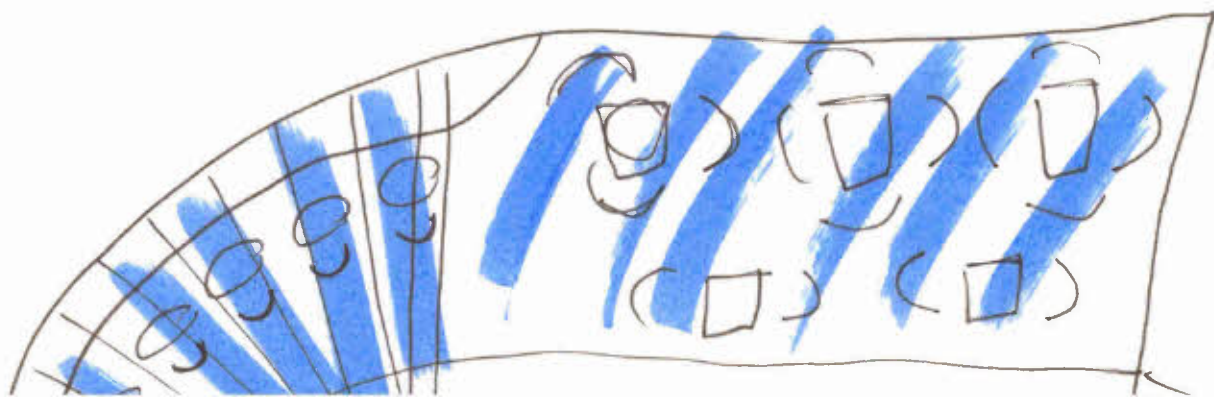
SAMMEN

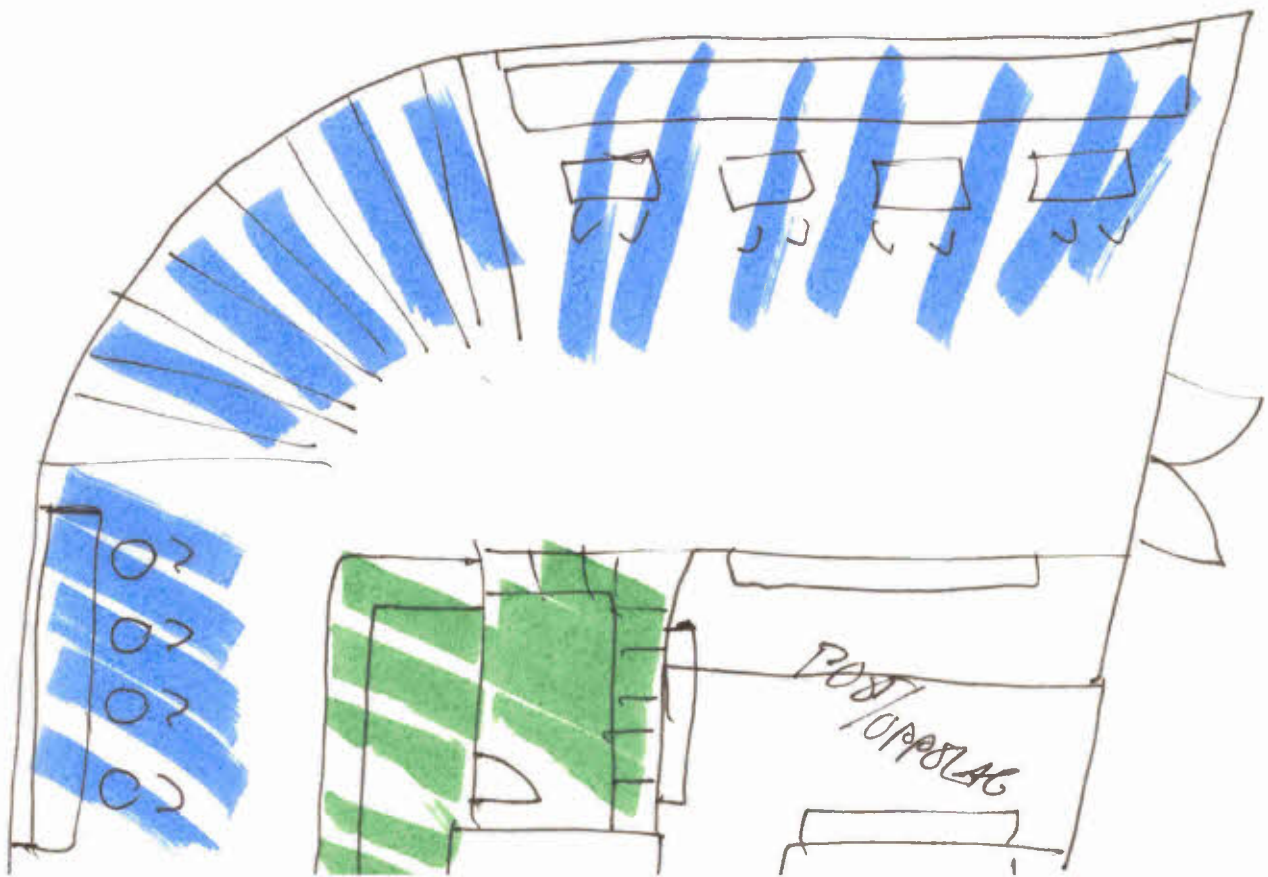
OSS imellom

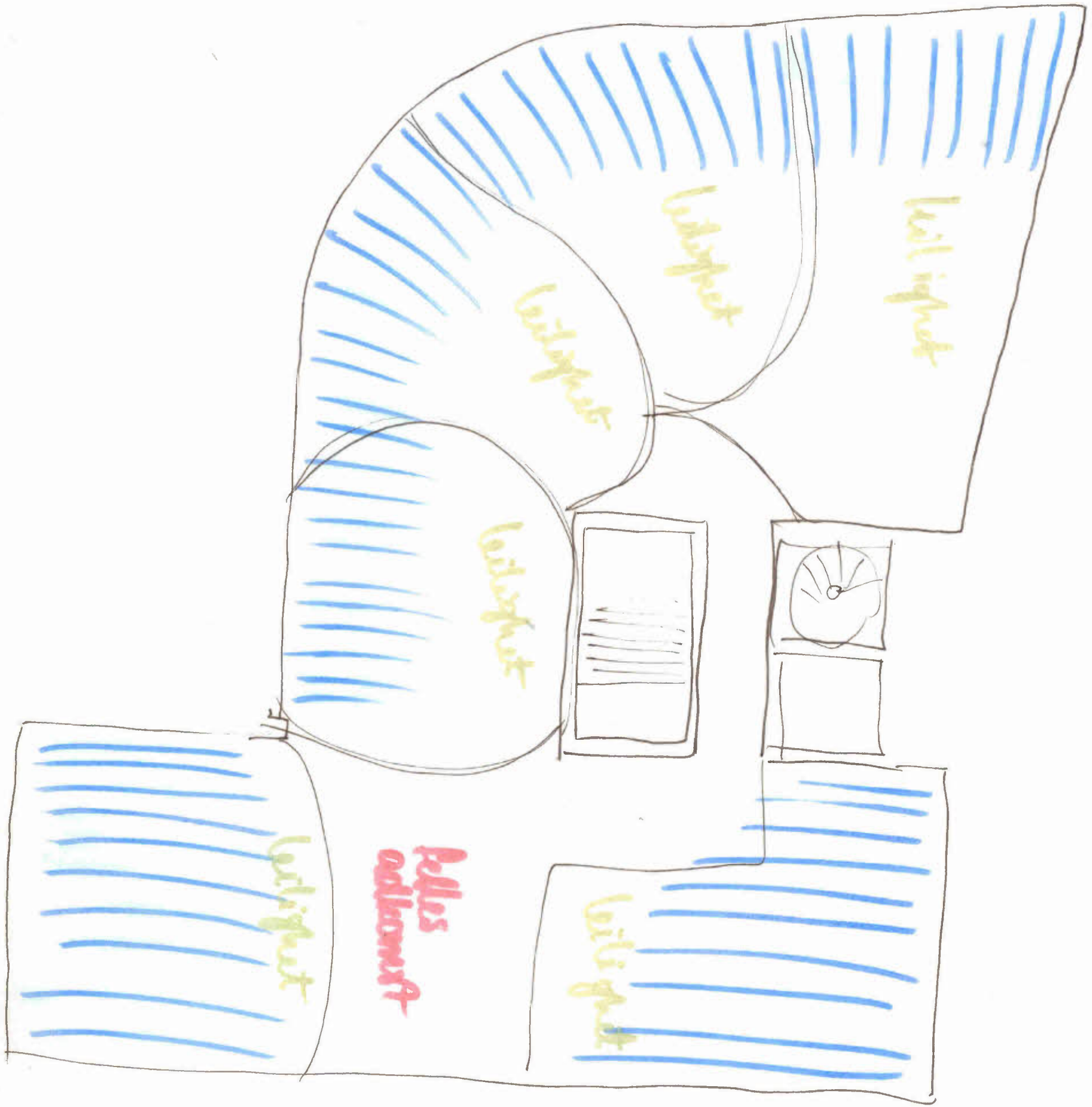

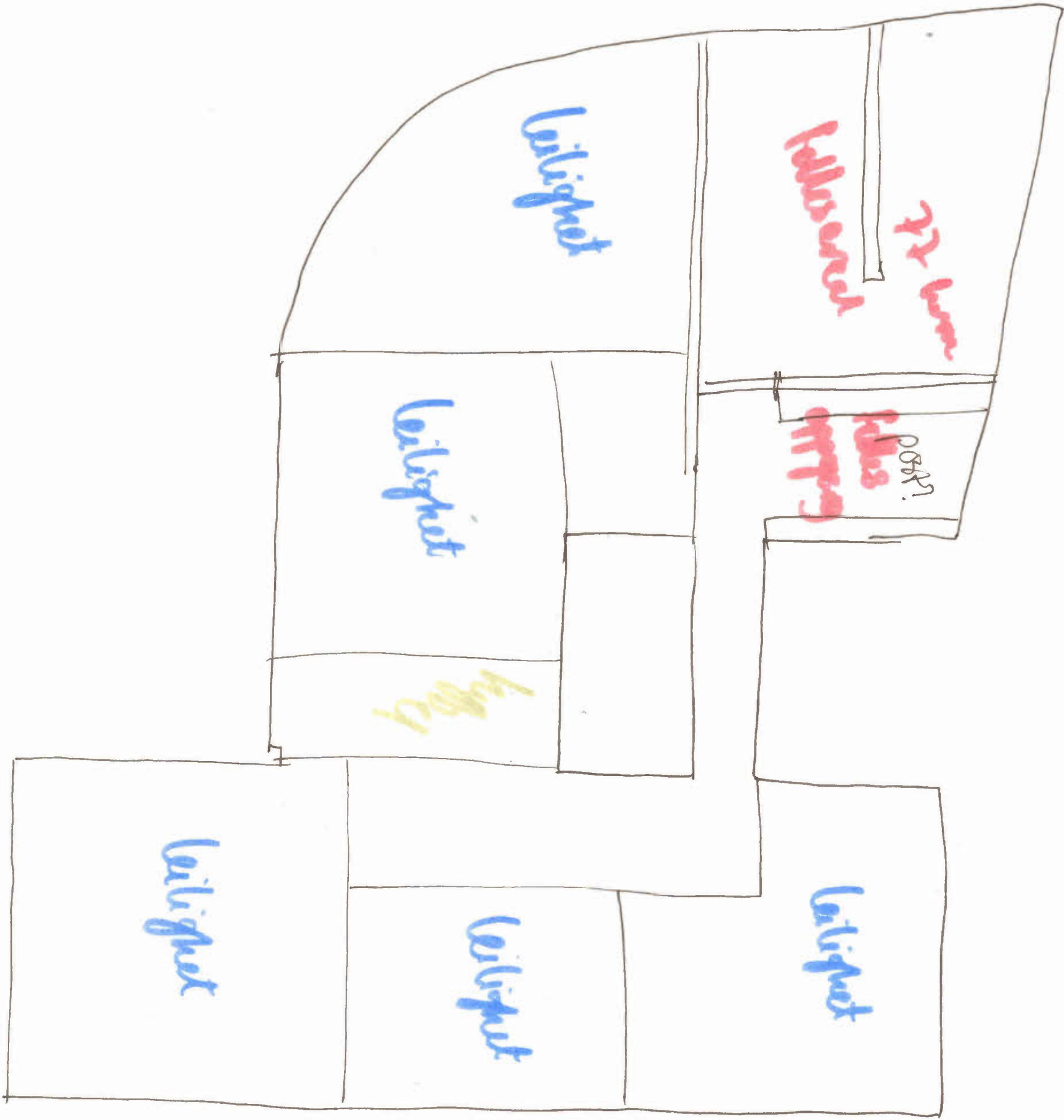

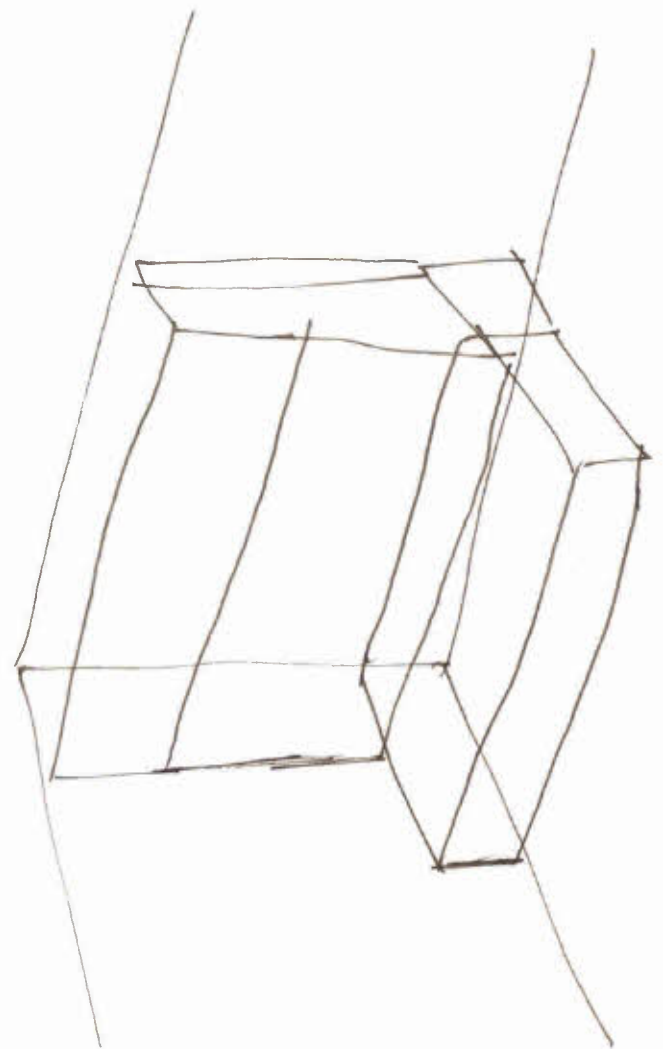
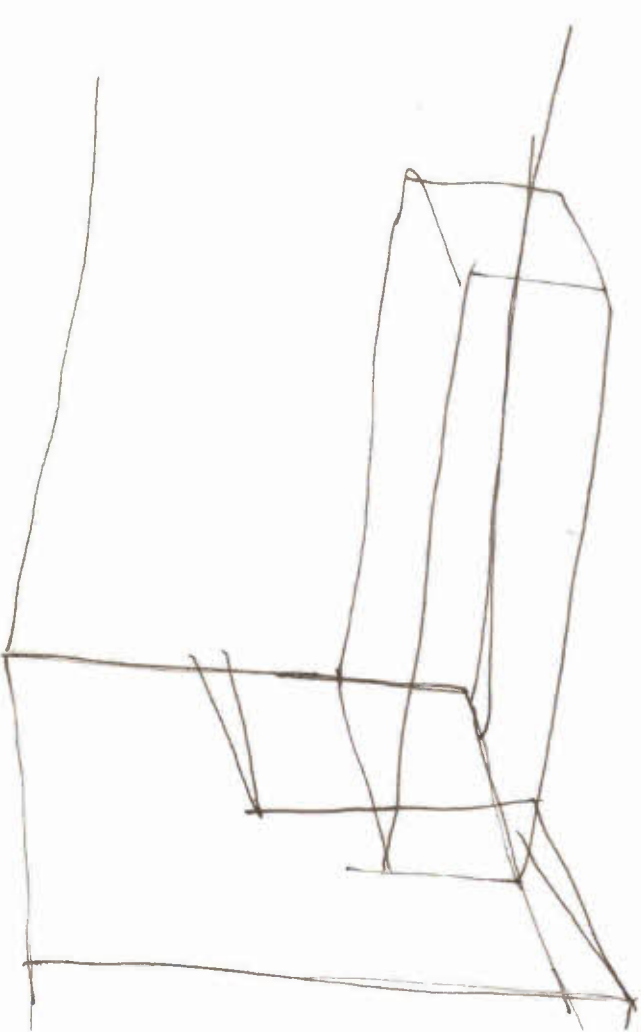
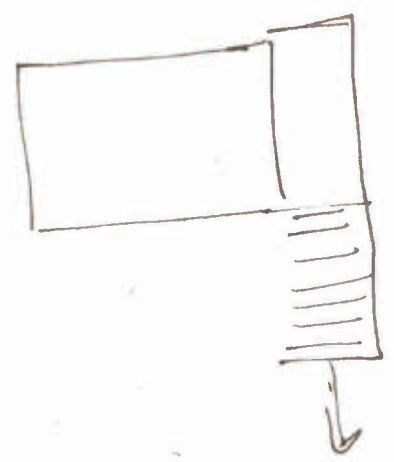
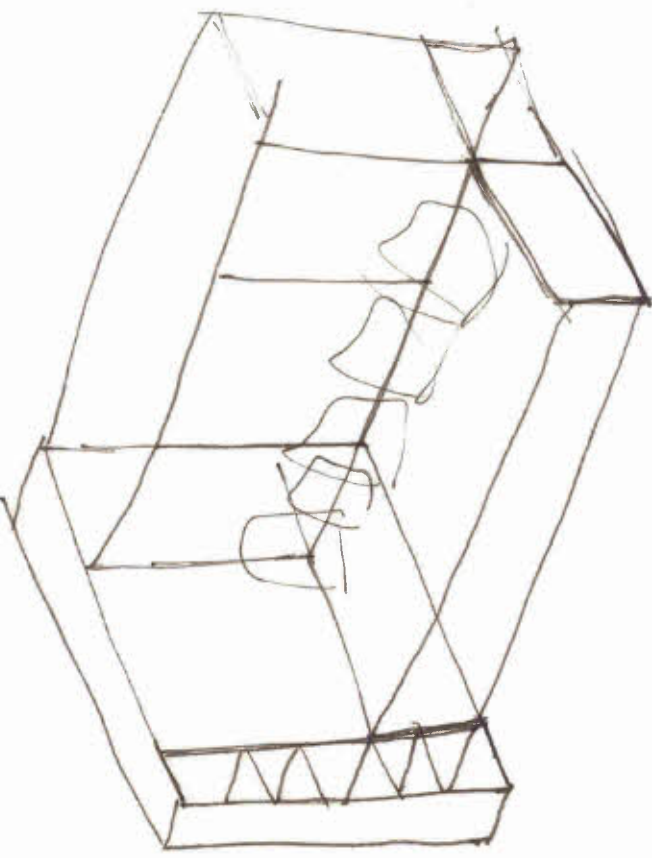
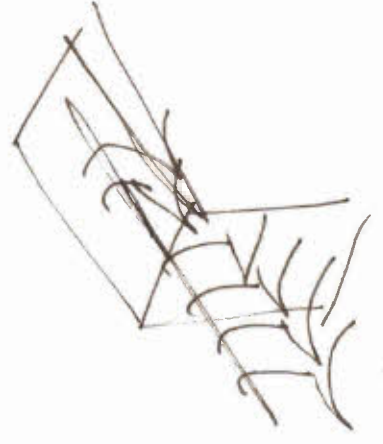
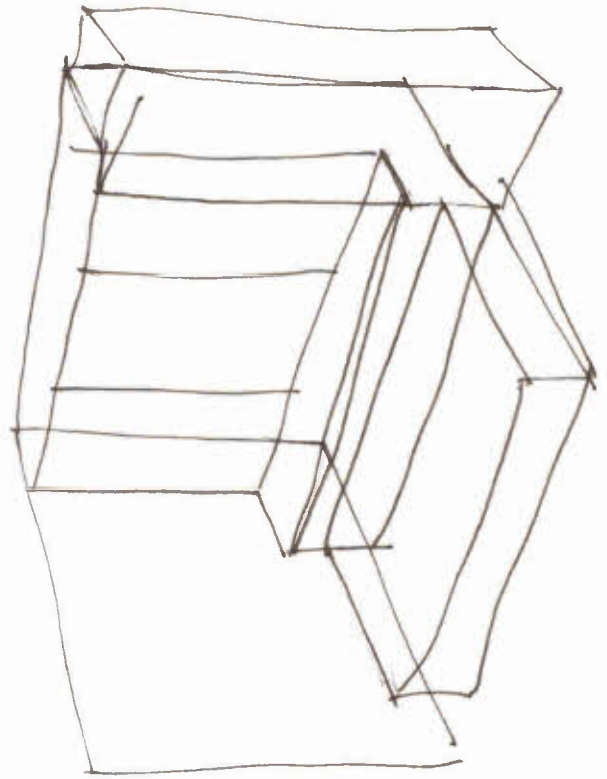
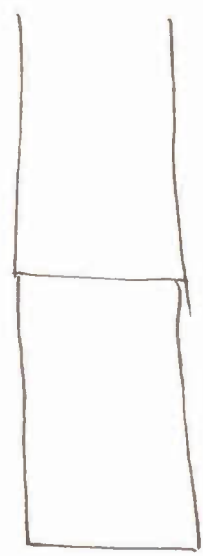
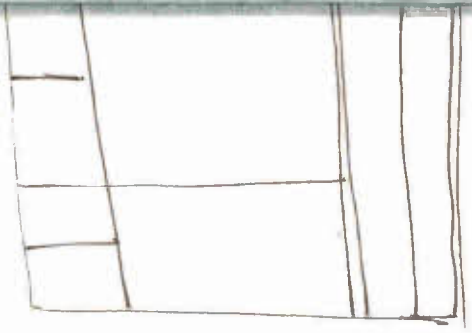
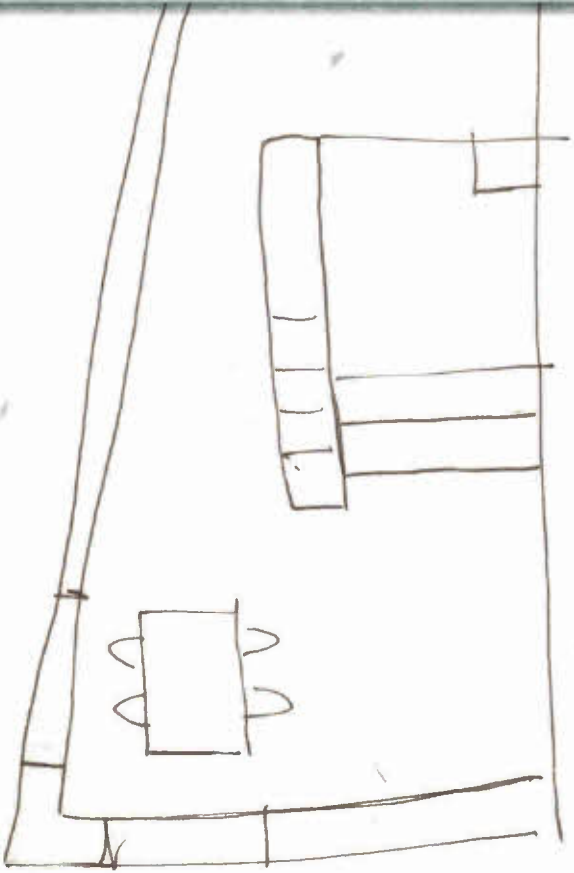

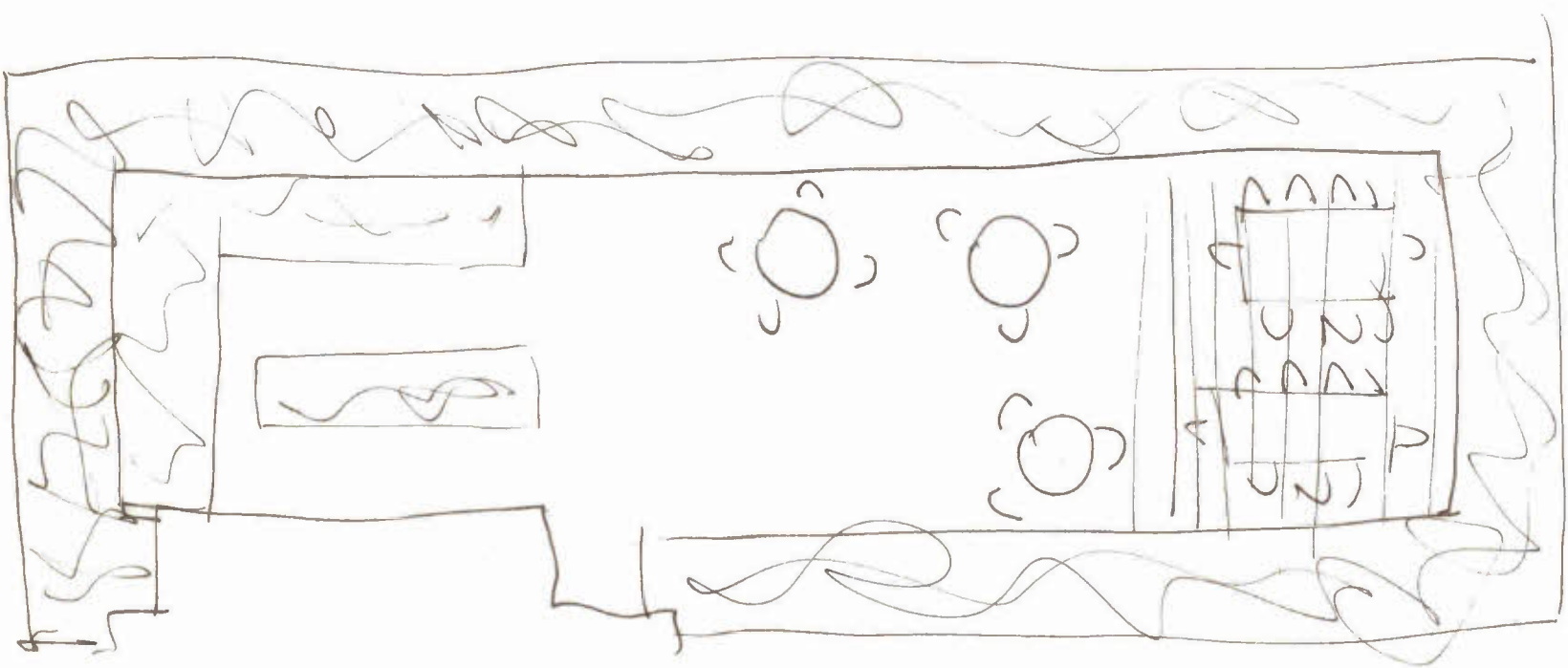
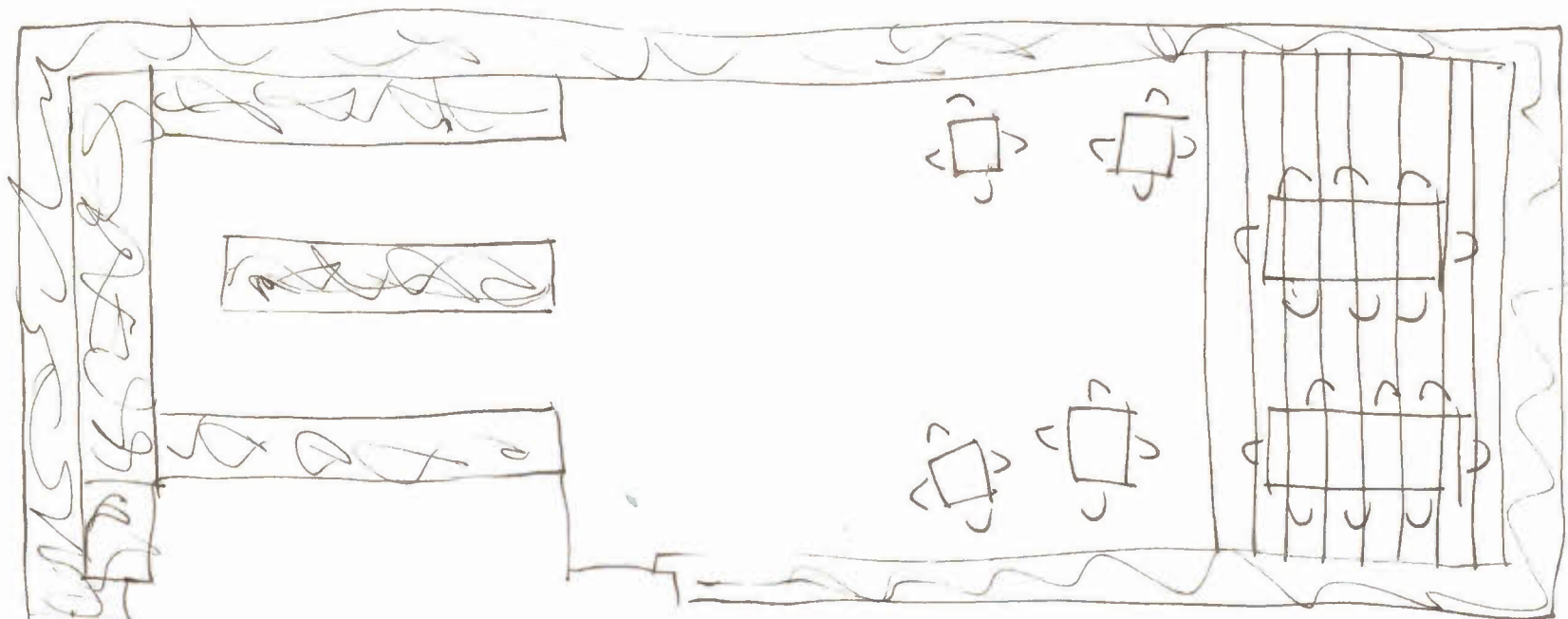
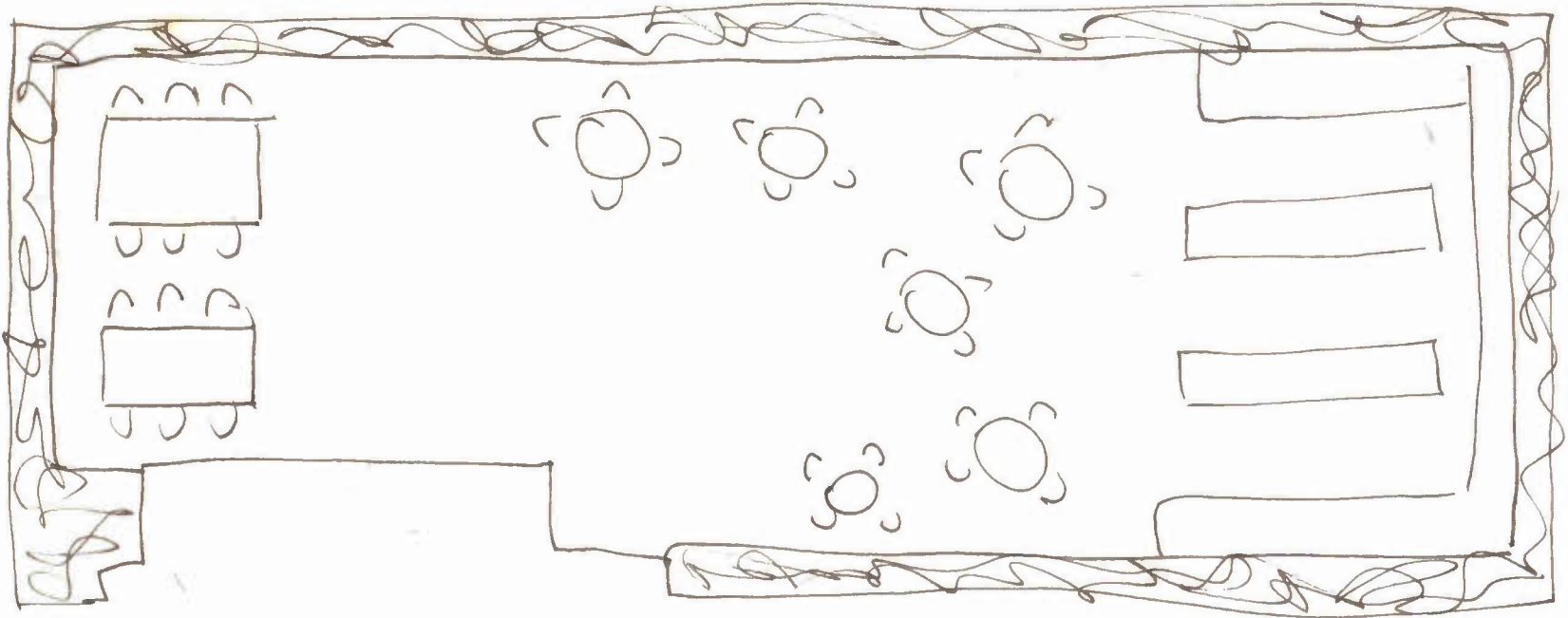

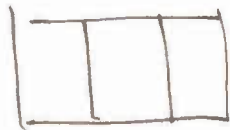
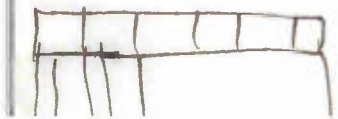
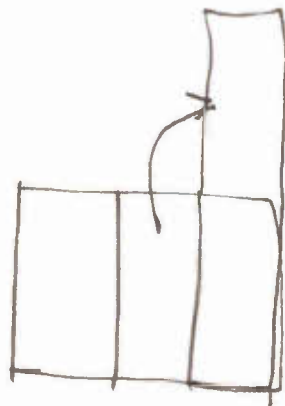
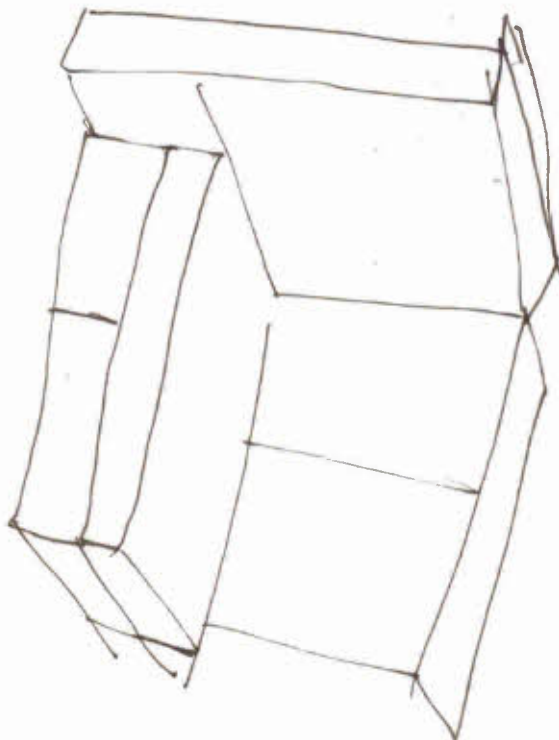
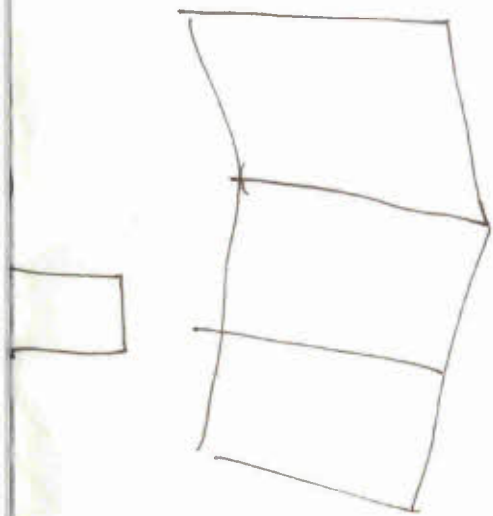
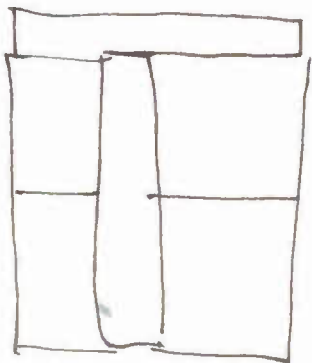
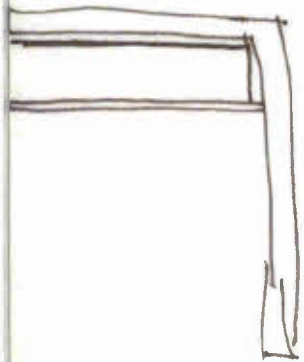
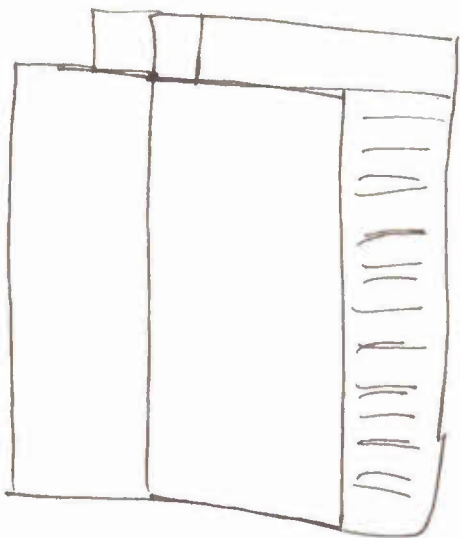
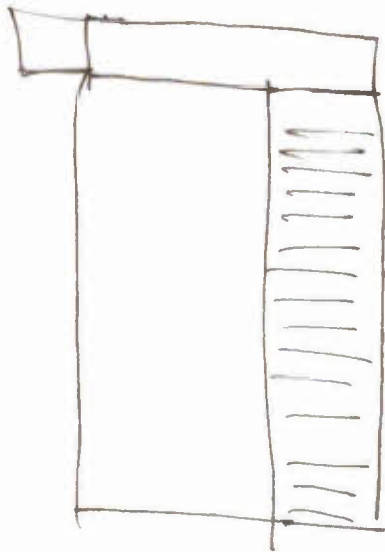
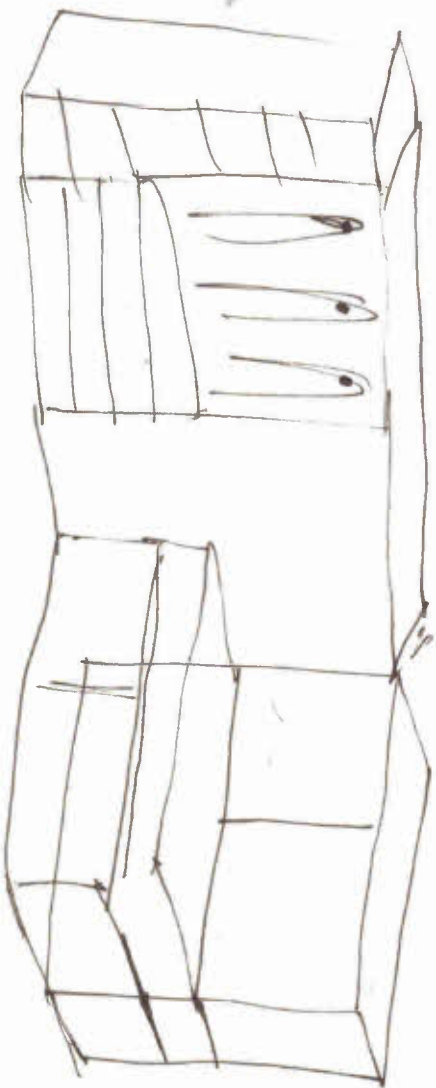

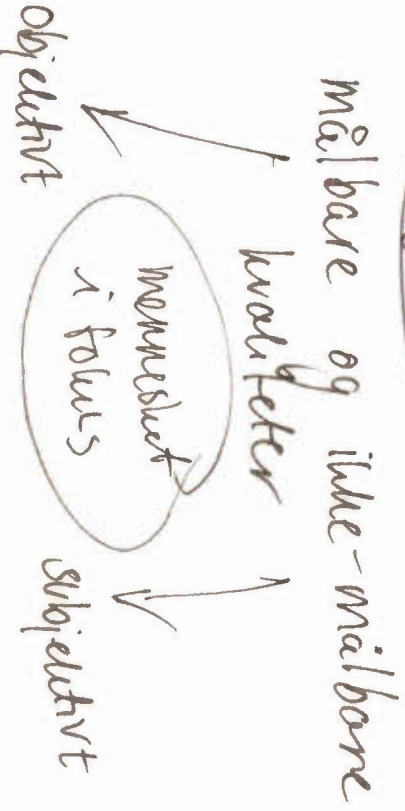

Aleone boende

- Oslo \rightarrow 47% av husholdningene
- Mindstet vekst en itt. til resten av landet \rightarrow dyrt / store utgifter (57% 45 år)
- førre under 45 år eier egen bolig
- trangt for aleone boende under 45 år
- generell helse: depressive symptomer etsomstet
- sosiale relasjoner: nære venner ensomhet
- "Aleoneboende og enlige med barn er generelt mindre fornøyd med livet enn de som lever i parforhold"

Boligkvalitet

- materialer
- kvalitet
- miljø
- energy

- arealbruk
- fleksibilitet
- orientering

- tilhørighet
- social status
- "ha det fint"

Bolig i Oslo

- horisontalt og vertikalt blei
- høye boligutgifter
- enslige stiller ordene en
- \rightarrow boliger som passer for
- hvor trygt er det
- bo trangt \leftrightarrow bo lite
- to rom og lyskaken?
- boligkvalitet skal oppreis
- selv om det er lite plass
- åpen livsplan og store
- \rightarrow mer trykninger / større sosialt t

Uttøyngr Åtenbende

klasseville

par
er åtenbende

andne

rest holdes
viten

/rust

felleskrap?

- Økonomi: høge boligpriser

- helse / sosiale relasjoner: ensomhet

forre de
kan stille
pa

- bolig: kan vi bo sammen?

lavere boligpriser på
mindre areal, men
med fellesarealer
som kan skape
sosialt fellesskap,
sosiale relasjoner
og noen vi kan
stille på?

Bo fellesskap

- mindre private boliger med det
man trenger → fellesarealer
for det man trenger noen
ganger

- fellesarealer som deler behovene
til beboerne

- balanse / frihet til å velge nær
man vil være sosial

- kjemne - naboen sin

intervu behov åtenbende

fordeler: frihet, hensyn, gjør som
mindre

Ulemper: usosialt, dyrt, velge å

aktivitet: plass til besøk, spise, husc

Fellessarealer: Selskapsrom/festsal, spis

hø fellesskap: valg/tilbestemme når

boligkvalitet: god plass, besøk av

Uttøyngr nå: trene, større arrangement
vinkelplan/uttøgr

behov

Privat bolig med frihet

valgt om å være sosial og inn

Økonomiske fordeler

noen man kan spørre om hjelp
komme gjøre det man selv ønsker

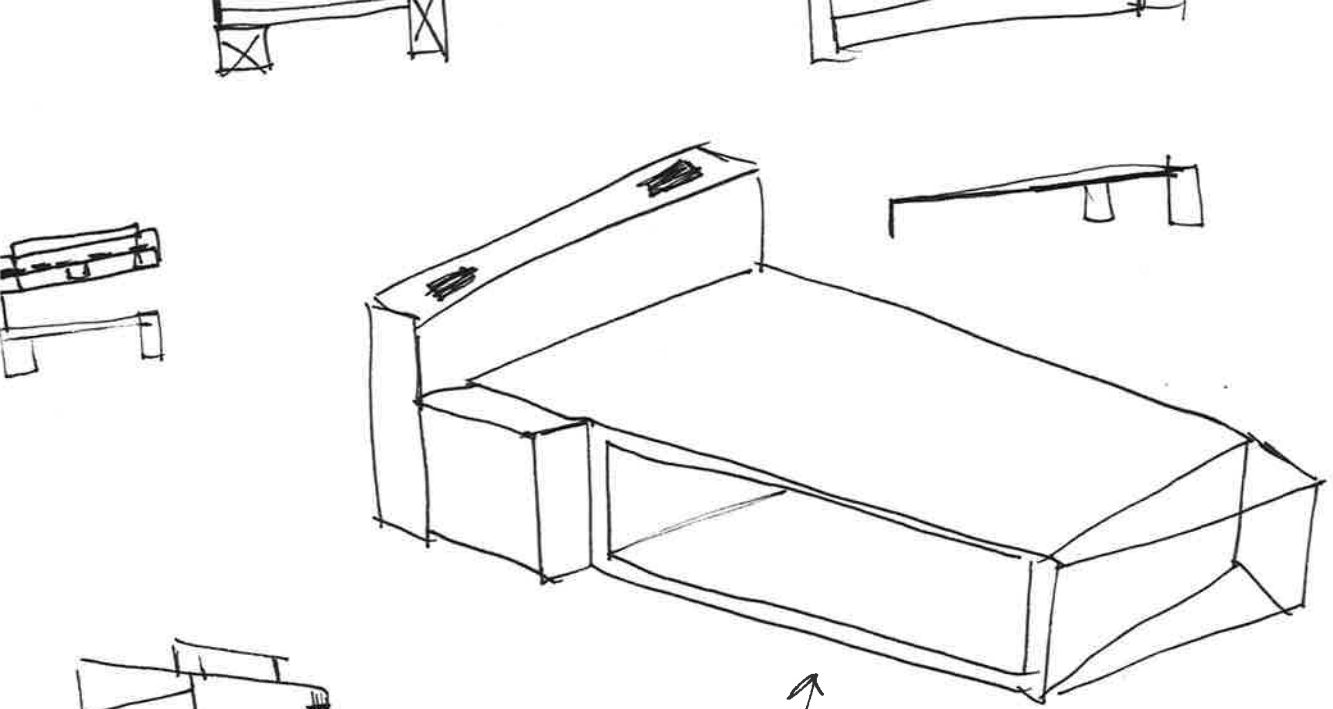
er iulæ til by, valøpet om å være sosial og iulæ, trues med seg selv
→ mer sosial
A, mye ansvar, politiske utfordringer, tjenester
andsporing, jobber mer på jobben, fri hjemme,
treningsrom, Utarealer, sykkelparkering, spillrom, inngangsparti, bruke hele bygget, gjester
vel delta, naboforhold, felles interesser, se naboer
og familie, et sted jeg trives, godt hørtvåk, at ting fungerer, arel/plan. estetisk, romfølelse, lystnolol
utpress, oppberaring, plass til besøk

Fellesskredder

Storre selskapsal / Hestrom
Spise /kjøkken → felles med beboere og venner
Utarealer → lektrå å ta i bruk
inngangsparti
ha med gjester i bruk rommet
treningsrom
oppberaring
gjester

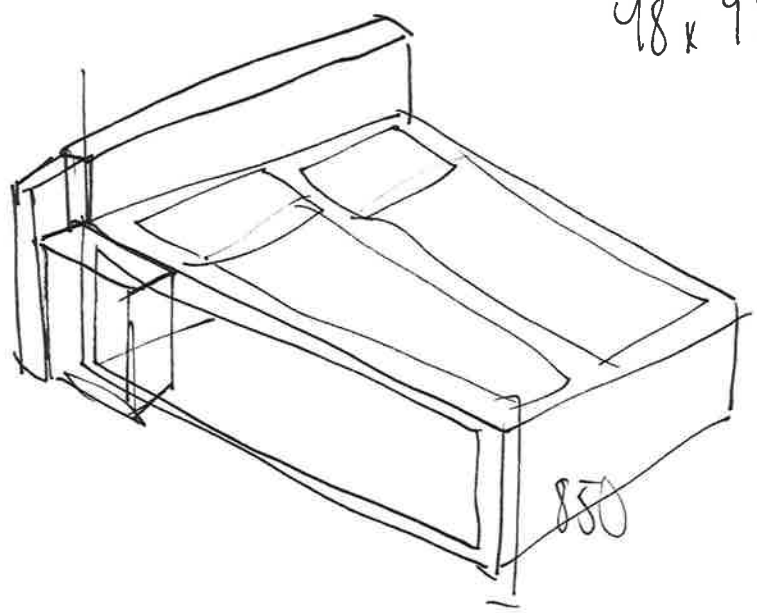
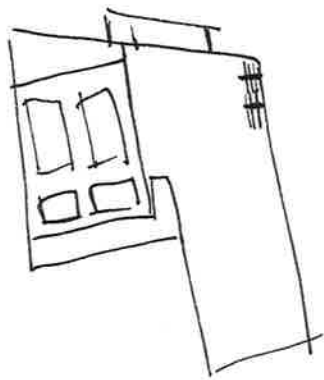
forblag

Selskapsrom / spise sal
kjøkken
falkenasse / utarealer felles
Storre inngangsparti
gjesterom
trinrom
Storftve

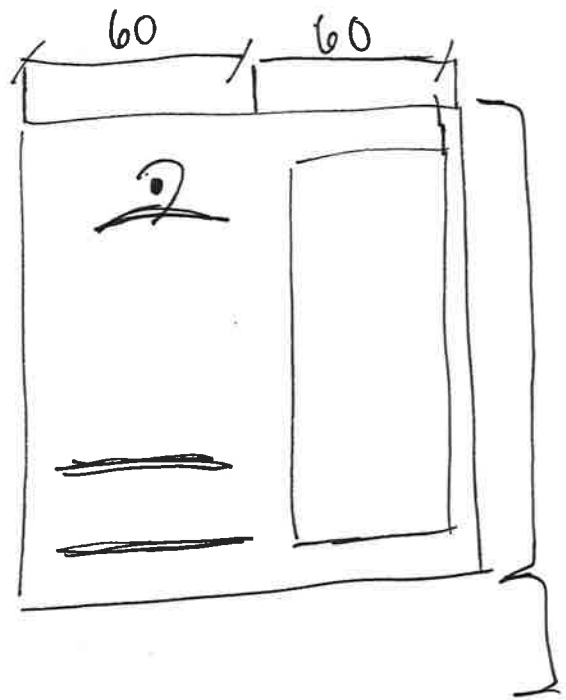
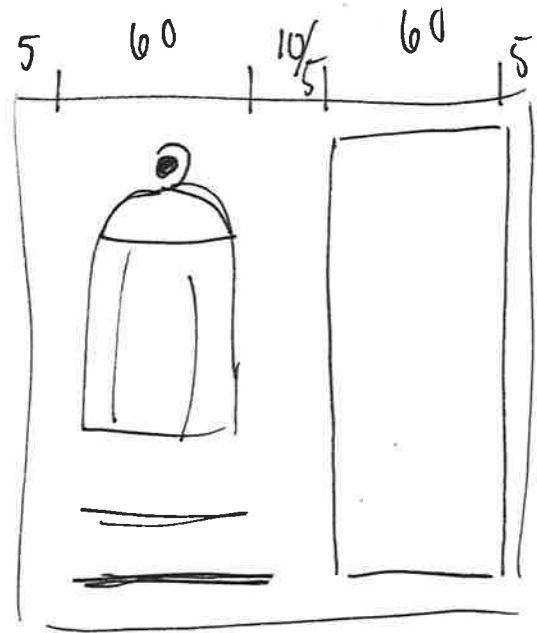

↑
oppberaniny

48 x 98

850

1850

300

TÅRNBY 466FT

NYE MÅTØR

Styrker

Sentralt
kollektiv transport
kort vei til butikker og park

Styrker

nett til bus-felts hovedvei → styrke
og forurensning
lite gromareal i nett
→ dette arealer på teltresser
og ikke heis til 13. etg

Muligheter

gromareal i 13. etg?
planting / dyrking

gromareal i 13. etg?
+ varme fra gromareal
+ varme fra store bygg

Trusler

styg + forurensning
ikke ut-tak vann ←